

New kids on the block

Om hur EU har rättfärdigat Bosnien-Hercegovinas och
Moldaviens respektive anslutningsprocesser

Erik Ovesson

Abstract

To become a member of the European Union, the applicant country must meet the accession criteria established in the Copenhagen Declaration, commonly referred to as the Copenhagen criteria. While these criteria serve as formal guidelines, previous research has shown that they alone cannot explain when and how a country will join the union. Instead, it is argued that the justification and discursive framing of enlargement exert a more substantial influence on the trajectory of a country's accession process. This study aims to compare how the EU has justified the accession trajectories of Bosnia-Herzegovina and Moldova. While Moldova has been able to initiate the process of starting accession negotiations in less than two years, Bosnia-Herzegovina, after eight years, still waits for the same decision. This is despite the fact that the countries do not differ when it comes to meeting the Copenhagen criteria or have fulfilled the requirements set by the EU when they applied for membership. By constructing a theoretical framework based upon instrumentalism, identity and morality, and analyzing the discourse manifested in the language used by the EU, this essay concludes that a combination of perceived urgency to act in solidarity and a perception that Moldova belong to the EU's family have justified a more quicker accession path for Moldova.

Nyckelord: EU:s utvidgning, identitet, moral, instrumentalism, geopolitik, diskursanalys

Antal ord: 20 156

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1. Syfte och frågeställning	2
2. Bakgrund	3
2.1 Ett lands väg till EU	3
2.2 Bosnien-Hercegovinas väg till EU	5
2.3 Moldaviens väg till EU	6
3. Tidigare forskning & teori.....	7
3.1. Tidigare forskning.....	7
3.1.1 EU:s utvidgning.....	7
3.1.2 Att rättfärdiga EU:s utvidgning	9
3.1.3 Kritisk reflektion	10
3.2. Teoretiska utgångspunkter	11
3.2.1. Diskursbegreppet och dess grunder.....	11
3.2.2. Identitet, moral & instrumentalism	13
4 Metod och material	17
4.1. Tillvägagångssätt	17
4.1.1. Val av fall.....	17
4.1.2. Diskursanalys och dess innebörd	18
4.1.3. Analysens struktur	19
4.1.4. Alternativa förfaranden	19

4.3 Analys- och tolkningsverktyg .....
20

4.4 Material och urval .....
22

**5. Analys .....
24**

5.1. EU:s utvidgningsdiskurs .....
24

5.2. EU:s utvidgningsdiskurs och Moldavien .....
30

5.3. EU:s utvidgningsdiskurs och Bosnien-Hercegovina .....
37

**6. Slutdiskussion .....
45**

6.1. Avslutande slutsatser .....
48

6.2. Vidare forskning .....
49

**7. Referenser .....
50**

Litteratur och källor .....
50

**8. Bilagor .....
58**

1. Inledning

För att bli medlem i Europeiska Unionen (EU) krävs det att ansökarlandet uppfyller de kriterier som fastställs i Köpenhamnsdeklarationen, de så kallade Köpenhamnskriterierna (Europeiska rådet, 1993). Dessa kriterier omfattar bland annat att ansökarlandet måste ha stabila institutioner som garanterar demokrati, rättssäkerhet och mänskliga rättigheter samt ekonomiska kriterier som säkerställer att landet utgör en fungerande marknadsekonomi (Europeiska rådet 2024a). Även om Köpenhamnskriterierna är formellt vägledande har tidigare forskning visat att de inte ensamt kan förklara när och hur ett land kommer med i unionen eller vilket stöd ett ansökarland kan förväntas få (Terzi 2021, Sjursen 2002 m.fl.). Istället, menar man, har hur utvidgningen rättfärdigas och diskursivt framställs en mer betydande roll i hur ett lands anslutningsprocess kommer ta sig uttryck (ibid). För att bygga vidare på denna forskning ämnar denna uppsats att jämföra hur EU har rättfärdigat Bosnien-Hercegovinas och Moldaviens mycket skilda anslutningsprocesser. Medan Moldavien på mindre än två år har kunnat påbörja processen för att inleda anslutningsförhandlingar står Bosnien-Hercegovina efter åtta år fortfarande och väntar på samma besked.¹ Detta utan att länderna skiljer sig åt när det kommer till att nå Köpenhamnskriterierna eller att uppfylla de krav som sattes upp av Europeiska kommissionen (hädanefter Kommissionen) när länderna ansökte om medlemskap (Europeiska rådet 2024b, Kommissionen 2023g, 2023h).

Denna uppsats ämnar att undersöka hur EU språkligt har framställt Bosnien-Hercegovinas och Moldaviens anslutningsprocesser. Vad jag, likt den tidigare forskningen, menar uppfattas utvidgningen olika och ses mer eller mindre legitim beroende på hur EU talar om utvidgningen. Likväl vad Michel Foucault menat har språket en rättfärdigande funktion och kommer med ett sanningsanspråk om vad som är rätt och rimligt i en given situation (Foucault 1972, 49). Ett fenomen har med andra ord ingen given betydelse i sin natur, utan får sin betydelse genom att det begreppsliggörs och representeras på ett visst sätt (Howarth 2000, 17). Hur EU:s utvidgning till Bosnien-Hercegovina och Moldavien tagit sig språkligt uttryck har således stor betydelse inte bara för att förklara varför Bosnien-Hercegovinas anslutningsprocess tagit så lång tid, utan också för att förstå varför Moldavien kunnat gå om landet och prioriterats högre i processen (Europeiska rådet 2024a). Även om tyngdpunkten i uppsatsen i huvudsak kommer att riktas mot Bosnien-Hercegovina och Moldavien har frågan även betydelse i ett vidare perspektiv då en analys av hur EU rättfärdigat ländernas respektive anslutningsprocesser även bidrar till en ökad förståelse av EU:s språkbruk och utvidgningsdiskurs i stort.

---

¹ Även om Bosnien-Hercegovina nyligen fick beskedet om att landet ska få börja anslutningsförhandlingar har Moldavien fortfarande kommit längre då processen för att börja förhandlingarna där redan inletts (Europeiska rådet 2024b).

1.1. Syfte och frågeställning

Ambitionen i denna uppsats är att diskursanalytiskt undersöka och problematisera hur EU har rättfärdigat och begreppsliggjort sin utvidgning. Mer specifikt ämnar uppsatsen att jämföra hur EU språkligt har rättfärdigat Bosnien-Hercegovinas respektive Moldaviens anslutningsprocesser. Frågan är i hög grad aktuell inte bara då det finns stora skillnader i hur EU har valt att hantera ländernas anslutningsprocesser utan också med tanke på att utvidgningsfrågan efter en lång tid av utvidgningströtthet, vad man i litteraturen kallar *Enlargement fatigue*, åter hamnat högt upp på EU:s dagordning i ljuset av Rysslands invasion av Ukraina (Schimmelfennig & Börzel 2023). I uppsatsen kommer syftet preciseras i frågeställningen:

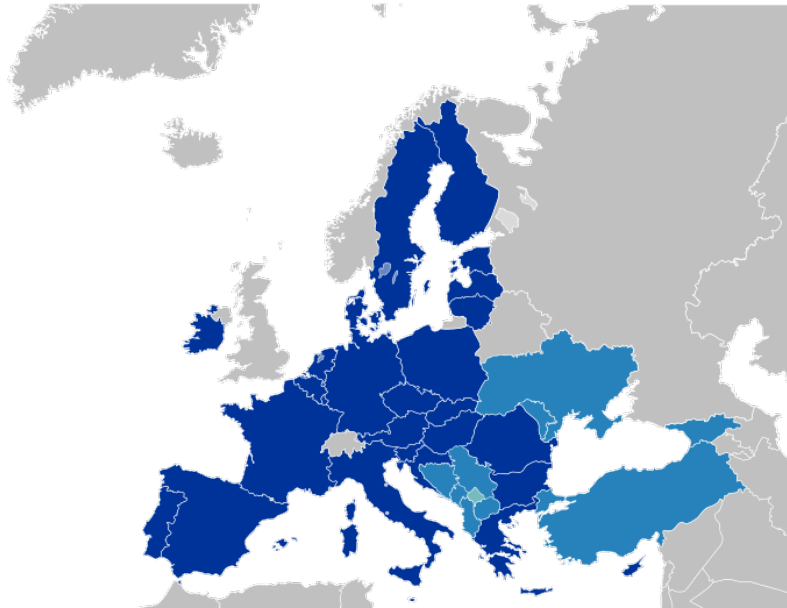
Hur har EU rättfärdigat Bosnien-Hercegovinas respektive Moldaviens anslutningsprocesser?

Frågeställningen är inte enbart deskriptiv i den meningen att den avser beskriva hur rättfärdigandet har gått till. Frågeställningen har även en förklarande ansats då jag menar att hur man har rättfärdigat ländernas respektive anslutningsprocesser också kan förklara varför Moldavien har fått företräde framför Bosnien-Hercegovina i sammanhanget. För att kunna besvara frågeställningen kommer två saker i uppsatsen att uträttas. Dels kommer ett teoretiskt ramverk utarbetas med grund i begreppen identitet, moral och instrumentalism som den tidigare forskningen menar haft stor betydelse i tidigare utvidgningsomgångar. Dels kommer de dokument, pressmeddelanden och tal som publicerats av EU:s institutioner om utvidgningen till Bosnien-Hercegovina respektive Moldavien diskursanalytiskt analyseras, med avseende var i det teoretiska ramverket som EU:s språkbruk har sin tyngdpunkt. Jag kommer i uppsatsen även ta hjälp av Michel Foucaults diskursteoretiska ansats för att framhäva betydelsen av det språkbruk som har tagit sig uttryck i EU:s utvidgningsdiskurs. Uppsatsen är avgränsad till tidsperioden från att Kommissionen gav sitt första yttrande om respektive lands ansökan om EU-medlemskap till att länderna fick rekommendationen att inleda anslutningsförhandlingar. För Bosnien-Hercegovina innebär det att materialet sträcker sig från 2019 till mars 2024 medan för Moldavien från 2022 till oktober 2023.

2. Bakgrund

2.1 Ett lands väg till EU

Bild 1: EU och dess kandidatländer

Bildförklaring: Mörkblå: EU, ljusblå: kandidatländer, turkos: ansökarländer som inte fått kandidatstatus.

Sedan Kol- och stålgemenskapen grundades 1951 har antalet länder i EU successivt ökat från nio till hela 27 medlemsstater (Europeiska rådet 2024a). Utöver de nuvarande medlemsstaterna har ytterligare nio länder officiellt ansökt om medlemskap i unionen (ibid.). Enligt Frank Schimmelfennigs och Ulrich Sedelmeiers definition handlar en utvidgning om att en organisations normer och regler överförs (2005, 4). I detta fall, att ansökarländerna adopterar EU:s normer och regelverk. Mot bakgrund av detta är vägen till medlemskap ofta komplicerad och politiskt svårhanterlig. Detta gäller både när det kommer till anslutningsförhandlingarna och de nödvändiga anpassningar som ansökarlandet behöver genomföra för att bli medlem (ibid.). Även om varje land bedöms utifrån sina egna meriter är det inte ovanligt att EU prioriterar vissa länder framför andra (Schimmelfennig & Sedelmeier 2005, 6-8). Medan vägen till medlemskap för Rumänien och Bulgarien endast tog några år står exempelvis Turkiets anslutningsförhandlingar som inleddes 2005 fortfarande och stampar (Anghela & Džankić 2023, 490).

För att bli medlem i EU ska ett land först ingå diplomatiska förbindelser med EU (ofta kallat partnerskap) samt utarbeta ett stabiliserings- och associationsavtal med unionen (Europeiska Rådet 2024a). Detta syftar, kort beskrivet, till att hjälpa partnerskapslandet att förbereda sig för medlemskap men ska förstås som åtskild den formella anslutningsprocessen. Den formella anslutningsprocessen inleds istället när landet skickar in sin ansökan om medlemskap till Europeiska rådet. Enligt Romfördragets artikel 237 har alla europeiska länder möjlighet att ansöka om medlemskap. Detta följs av att Kommissionen lämnar ett utlåtande om landet, vilket stats- och regeringscheferna i Europeiska rådet sedan röstar om (enhällighet krävs). Om Kommissionens utlåtande är positivt, kan Europeiska rådet bevilja landet kandidatstatus. I utlåtandet fastställs i regel en rad politiska prioriteringar som den blivande medlemsstaten måste uppfylla för att anslutningsförhandlingarna ska inledas. Likt tidigare tas beslutet om att inleda anslutningsförhandlingar genom att Kommissionen lämnar ett utlåtande till Europeiska rådet, vilket de sedan röstar om med enhällighet. Utöver detta underrättas även Europaparlamentet ifråga (ibid.).

I nästa steg inleds anslutningsförhandlingarna om formellt medlemskap. Förhandlingar, i dess lexikala form, är något missvisande i sammanhanget. Det handlar inte om förhandlingar i termer av att ”ge och ta” utan om att landet ska uppnå de så kallade Köpenhamnskriterierna som varje kandidatland måste uppfylla för att bli medlem (Europeiska rådet 2024a). Köpenhamnskriterierna omfattar tre områden:

- *Politiska kriterier:* För att bli medlem måste kandidatlandet ha stabila institutioner som garanterar demokrati, rättssäkerhet, mänskliga rättigheter samt respekt för och skydd av minoriteter.
- *Ekonomiska kriterier:* För att bli medlem måste landet vara en fungerande marknadsekonomi och ha förmåga att hantera konkurrens och marknadskrafter.
- *Administrativa- och institutionella kriterier:* För att bli medlem måste landet ha kapacitet att effektivt genomföra EU:s regelverk och förmåga att fullgöra de skyldigheter som EU-medlemskapet innebär.

Köpenhamnskriterierna bidrar till att förbereda kandidatlandet för medlemskap och handlar främst om implementering av befintlig EU-lagstiftning och genomförande av nödvändiga rättsliga, förvaltningsmässiga och ekonomiska reformer (Europeiska rådet 2024a). Under förhandlingstiden ger EU i regel kandidatlandet finansiellt stöd för att underlätta genomförandet av reformerna. Likt som implicerats är det Kommissionen som undersöker hur väl ett kandidatland uppfyller kriterierna. För att till exempel fastställa om ett kandidatland uppfyller de politiska kriterierna gör Kommissionen en formell beskrivning av de politiska institutionerna i kandidatlandet och hur en demokrati ska fungera i praktiken. Kommissionen undersöker om det finns grundlagar som garanterar liberala fri- och rättigheter (till exempel religionsfrihet, yttrandefrihet och politisk pluralism), om landet har anslutit sig till Europarådets konvention om mänskliga rättigheter, om det finns demokratiska institutioner och ett oberoende

rättsväsende samt om landet håller fria och rättvisa val. Detta presenteras i regelbundna rapporter och meddelanden som skickas till Europeiska rådet, Europaparlamentet och medlemsstaternas parlament. När förhandlingarna om alla politikområden har slutförts skrivs villkoren för anslutning, inbegripet eventuella skyddsklausuler och övergångsbestämmelser, in i ett anslutningsfördrag. För undertecknandet av avtalet krävs Europaparlamentets godkännande och Europeiska rådets enhälliga samtycke. Sedan ratificeras anslutningsavtalet av kandidatlandet antingen i dess parlament eller i en folkomröstning (ibid.).

2.2 Bosnien-Hercegovinas väg till EU

Bosnien-Hercegovina identifierades, tillsammans med länderna på Västra Balkan, som ett möjligt kandidatland till EU redan under toppmötet i Thessaloniki 2003 (Regeringskansliet 2004). 2008 framförhandlades och undertecknades ett stabiliserings- och associeringsavtal med landet men ikraftträdandet lades på is på grund av att Bosnien-Hercegovina inte hade tillämpat flera, för Europeiska domstolen, centrala reformer vad gällde de mänskliga rättigheterna (Europeiska rådet 2016). EU:s förnyade strategi gentemot landet, med större fokus på ekonomisk styrning, gjorde att stabiliserings- och associeringsavtalet med Bosnien-Hercegovina till slut kunde träda i kraft 2015 (ibid.).

2016 ansökte Bosnien-Hercegovina om medlemskap i EU (Europeiska rådet 2016). Kommissionen antog sitt yttrande om landets ansökan 2019 och identifierade 14 nyckelprioriteringar som landet var tvungna att uppfylla för att ge det status som kandidatland (Kommissionen, u.å). Dessa nyckelprioriteringar handlade bland annat om krav på fördjupade reformer inom områdena demokrati, rättsstatsprincipen och den offentliga förvaltningen. Efter Rysslands invasion av Ukraina och EU:s beslut i juni 2022 att ge Ukraina kandidatstatus ansåg bland annat Kroatien, Slovenien, Ungern och Österrike att även Bosnien-Hercegovina tillsammans med länderna på Västra Balkan borde få en knuff i rätt riktning. Mot bakgrund av detta beviljades i december 2022 Bosnien-Hercegovina status som kandidatland med förutsättning att landet genomför de reformer som identifierades 2019 (ibid.).

2023 utfärdade Kommissionen en rekommendation till Europeiska rådet om att inleda anslutningsförhandlingar med landet, givet att den nödvändiga efterlevnaden av 2019 års kriterier uppnås (2019, 2023g). Under Europeiska rådets möte i december samma år uttryckte stats- och regeringscheferna sin beredvillighet att inleda förhandlingarna så snart landet uppnått detta och uppmanade Kommissionen att rapportera tillbaka till rådet om landets framsteg senast i mars 2024 så att ett beslut kunde fattas. Den 22 mars 2024 meddelade Europeiska rådet att anslutningsförhandlingar kan inledas med Bosnien-Hercegovina, detta dock utan att samtliga reformkrav som identifierades 2019 hade genomförts (2024b). Enligt Kommissionen har landet haft svårt att uppfylla kriterierna (2023g). En anledning till detta har framförallt varit, menar Utrikespolitiska institutet, att medan den bosniska federationen försöker nå EU:s

mål, flirtar dess serbiska enhet, Republika Srpska, med Ryssland och hotar med att bryta sig loss (2021). EU:s utrikestjänst (EEAS) har bland annat uttryckt att "[t]he EU is seriously concerned about legislation and initiatives in the Republika Srpska entity that run counter to the EU path of Bosnia-Herzegovina, including secessionist rhetoric and questioning the constitutional order of the country" (2023b).

2.3 Moldaviens väg till EU

Moldavien har på grund av sitt geografiska läge varit föremål för externa påtryckningar från närliggande stormakter sedan landet bröt sig ur Sovjetunionen 1991 (Diaz 2023). Kina, och inte minst Ryssland, har på senare år ökat sin närvaro i regionen och Ryssland har bland annat ansett att landet tillhör deras inflytelsesfär (ibid.). I utbrytarrepubliken Transnistrien har bland annat ryska "fredsbevarande trupper" varit placerade sedan i början av 1990-talet och republiken har vid flera tillfällen uttryckt en önskan om att ansluta sig till den Ryska federationen (Utrikespolitiska institutet 2023a). Efter Rysslands invasion av Ukraina 2022 har en stor oro funnits i Moldavien för att Ryssland även ska nå Transnistrien. Farhågorna för detta fick ökad näring i april 2022 då en rysk generalmajor antydde att ett av Rysslands mål med kriget i förlängningen var att nå Transnistrien via södra Ukraina (ibid.).

I takt med de ökade oroligheterna i regionen har även EU på senare år ökat sitt stöd och intresse för Moldavien (Utrikespolitiska institutet 2023a). 2009 gick bland annat Moldavien med i EU:s östliga partnerskap vilket innebar en rad samarbeten för att öka de ekonomiska förbindelserna, främja civilsamhället och demokratin i landet (Europeiska rådet 2023c). 2016 trädde även associeringsavtalet mellan EU och Moldavien i kraft. Avtalet innebar stärkt frihandel och ökat samarbete vad gäller säkerhet och rättsväsende. Efter den ryska invasionen av Ukraina ansökte Moldavien om medlemskap i unionen (ibid.). Detta emellertid utan utbrytarrepubliken Transnistrien (Europaportalen 2023). Bara några månader efter att Moldavien skickade in sin ansökan beviljade medlemsstaternas stats- och regeringschefer landet status som kandidatland och uppmanade Kommissionen att rapportera tillbaka till rådet om landets åtgärder inom bland annat demokrati, rättsstat och mänskliga rättigheter (Kommissionen 2023h). I november 2023 utfärdade Kommissionen en rekommendation om att anslutningsförhandlingar med Moldavien borde inledas, detta emellertid utan att de åtgärder som presenterades 2022 hade uppfyllts. I december 2023 beslutade EU-ländernas ledare att inleda anslutningsförhandlingar med Moldavien (ibid.). I samband med det bekräftade Europeiska rådet även att man kommer att fortsätta stötta Moldavien så länge det behövs för att stärka landets stabilitet och motståndskraft i ljuset av Rysslands aggression och att landet tagit emot många flyktingar från Ukraina (2023d).

3. Tidigare forskning & teori

3.1. Tidigare forskning

EU har utvidgats i sju omgångar sedan unionen grundades 1951 (Europeiska rådet 2023a). Som unionens främsta gräns- och utrikespolitiska verktyg har en stor mängd forskning producerats genom åren på området (Sjursen & Smith 2018, 127). Två forskningsfält har framförallt varit dominerande. Det ena fältet har huvudsakligen fokuserat på att utvärdera de tekniska kraven i Köpenhamnskriterierna som varje ansökarland måste uppfylla för att bli medlem (Szenes 2018, Bélanger & Wunsch 2022). Studierna har framförallt varit juridiska och fokuserat på utvidgningsomgångarna 2004 och 2007. Det andra fältet har primärt riktats mot hur den politiska diskursen tagit sig uttryck när EU talat om utvidgningen. Dessa studier har varit såväl kvantitativa med fokus på att räkna ord och ordsträngar i debatter och tal (ex. Bélanger & Schimmelfennig 2021) som kvalitativa med betoning på djupgående textanalys (ex. Terzi 2021). Gemensamt för de senare nämnda är antagandet att trots att Köpenhamnskriterierna varit officiellt vägledande har de inte ensamt kunnat förklara utvidgningsprocessens när, hur och varför (Sjursen 2002, Terzi 2021). Istället, menar man, har vissa specifika attribut och värden behövts kopplas samman med utvidgningsprocessen. Bulgarien och Rumänien inträde i unionen kunde exempelvis ske trots att anslutningskriterierna inom områdena rättssäkerhet, korruption och (för Bulgarien) organiserad brottslighet inte var uppfyllda då det fanns en diskurs, menar man, om gemenskap, solidaritet och att utvidgningen sågs viktig för att fullborda återföreningen av Europa (Anghela & Džankić 2023, 490).

Detta kapitel syftar till att diskutera det nuvarande forskningsläget om EU:s utvidgning. Kapitlet inleds med en övergripande introduktion till forskningen vad gäller rådande trender och utvecklingstendenser i utvidgningsfrågan. Därefter introduceras utvidgningen ur ett diskursanalytiskt perspektiv med fokus på hur processen historiskt rättfärdigats. Kapitlet avslutas med en kortare kritisk reflektion. Trots att forskningsläget är omfattande har få studier gjorts på de specifika fallen ifråga. Därför kommer penseldragen vara av bredare karaktär när utvidgningen och dess dynamik nedan skisseras upp.

3.1.1 EU:s utvidgning

För att hantera mångfalden bland de länder som ansöker om EU-medlemskap och deras olika ambitionsnivåer har varje integrations- och utvidgningsprocess varit

unik (Schimmelfennig & Winzen 2020, 36). Frank Schimmelfennig menar exempelvis att senare års utvidgningsprocesser och fördjupningar inte hade varit möjliga, eller i alla fall tagit mycket längre tid, om det inte hade varit tack vare en viss form av differentiering (2019, 4). Schengenavtalet och euroområdet är två sådana exempel där nya länder har anslutits stegvis eller valt att inte delta över huvud taget (ibid.). Utöver att bemöta medlemsstaternas olika behov och förutsättningar, lyfts i litteraturen även kravet på enhällighet mellan medlemsstaternas stats- och regeringschefer i Europeiska rådet som en viktig förklaring (Piedrafita & Torreblanca 2005, 50). För att kunna komma överens, menar man, behövs det en deliberativ process där medlemsstaterna ömsesidigt ger och tar och försöker rättfärdiga sina ståndpunkter i termer av, för EU, viktiga principer (läs demokrati, mänskliga rättigheter och sammanhållning). Som en konsekvens blir varje utvidgningsomgång olik och karaktäriseras av olika diskurser och narrativ (ibid.).

Sedan 2004 års utvidgning när Cypern, Estland, Lettland, Litauen, Malta, Polen, Slovakien, Slovenien, Tjeckien och Ungern gick med har debatten om EU:s utvidgning karaktäriserats av en allt mer framträdande trötthet, vad man i litteraturen kallar *enlargement fatigue* (Bélanger & Schimmelfennig 2021, 412). Sedan 2004 har endast tre länder blivit medlemmar och förhandlingarna om medlemskap har mer eller mindre stannat av. En förklaring som ofta lyfts fram i litteraturen till denna trötthet är att EU har drabbats av flera kriser på senare år, däribland eurokrisen, Brexit och flyktingkrisen, vilket inneburit omfattande och krävande omställningar för unionen (Berend, 2016). Detta har resulterat i att andra frågor såsom utvidgningen hamnat i skymundan (ibid.). En alternativ förklaring som ofta återopas i sammanhanget är att 2004 års utvidgning inte ledde till den utveckling vad gäller mänskliga rättigheter och demokrati som EU hade hoppats på (Kelemen 2017, 213 Wunsch & Olszewska 2022, 934). Snarare än trötthet betonar man här istället en uppgivenhet om vad utvidgningen potentiellt kan leda till (ibid.). Tanja Börzel & Frank Schimmelfennig uttrycker bland annat att; “[t]he debates on EU enlargement have shifted from tentative optimism about the EU’s transformative potential towards a growing wariness of the Union’s ability to bring lasting change to its neighbors” (2017, 159).

Anledningen till att utvidgningstakten har bromsat in beror emellertid inte bara på en allmän trötthet utan också på att frågan blivit allt mer polariserad och att medlemsstaterna själva utnyttjat anslutningsförhandlingarna för att driva egna frågor (Hillion 2010, Bélanger & Wunsch 2022). Greklands tvist med Nordmakedonien för att tvinga fram deras namnbyte och Österrikes blockering av Bulgarien och Rumänien att bli medlemmar i Schengenområdet är två exempel där medlemsstaterna har krävt efterlevnad av ytterligare politiska krav än som ingått i Köpenhamnskriterierna (Tzifakis & Petrovic 2021, 162-163). Detta har bland annat gjort att forskningen ofta kategoriserat Europeiska rådet i sammanhanget som en bromskloss medan Kommissionen som en aktör som ofta drivit på medlemskapsförhandlingarna (ibid.). Till detta har frågan även blivit allt mer polariserad, inte minst i ljuset av högerpopulistiska partiers framfart runt om i Europa (Bélanger & Wunsch 2022). Studier på området har bland annat visat att debatten polariserats allt mer utifrån kulturpolitiska konfliktlinjer och som ett hot

mot EU och EU:s sammanhållning och identitet (ibid.). Detta har framförallt påverkat de nuvarande medlemskapsförhandlingarna med länderna på Västra Balkan (läs Albanien Montenegro, Nordmakedonien och Serbien) (Lika 2023). Bland annat menar man att "västra Balkan", som social konstruktion, har använts aktivt i den högerpopulistiska retoriken för att utesluta och belysa olikheter snarare än att inkludera dessa länder i en och samma gemenskap (ibid.).

3.1.2 Att rättfärdiga EU:s utvidgning

När EU:s utvidgning rättfärdigas finns det i huvudsak två tilltänkta mottagare, EU:s medlemsstater och deras medborgare samt kandidatländerna och deras medborgare (Börzel & Schimmelfennig 2017, 157). Samtidigt som EU behöver motivera ansökarländerna att genomföra reformer och visa på närmande till unionen behöver man också skicka rätt signaler till medlemsstaternas regeringar och parlament om att deras politiska prioriteringar får avtryck i förhandlingarna (ibid.).² Varje ord som används blir således betydelsefullt och behöver vägas på guldväg (Tonra & Christiansen 2018). Vid granskning av den tidigare forskningen går det att notera att EU historiskt har använt sig av tre argumentationslogiker för att rättfärdiga en vidare (eller bromsad) utvidgning; en moralisk argumentationslogik grundad i principer om demokrati och mänskliga rättigheter; en instrumentell och en argumentationslogik grundad i identitet och gemenskap.

Enligt den moraliska argumentationslogiken är utvidgningen ett sätt för EU att sprida värden som mänskliga rättigheter, frihet och demokrati till sitt närområde (Manners, 2013, Smith & Young 2018, 53). EU ser det som en skyldighet att hjälpa de länder som hamnat på efterkälken och de medborgare som blir drabbade när liberala demokratiska principer och normer inte efterlevs (Wunsch & Olszewska 2022, 929-930). Utvidgningen begreppsliggörs, utifrån logiken, med andra ord som ett verktyg för EU att göra gott och hjälpa de länder som ansökt om medlemskap (ibid.). Vad den tidigare forskningen visar var den moraliska argumentationslogiken inte minst framträdande under östutvidgningen 2004 (Bélanger 2014). Vad forskningen visar sågs östutvidgningen som ett verktyg för EU att stärka ländernas demokratiska institutioner och, i förlängningen, främja välståndet, friheten och stabiliteten i länderna (Belanger 2014, 35-38). Likaså sågs utvidgningen som ett sätt att minska de ekonomiska och politiska klyftorna och hjälpa ländernas medborgare (ibid.). Historiskt har utvidgningen utifrån argumentationslogiken således tagit sig uttryck i termer av att göra gott och motiverats som ett sätt att agera i solidaritet och välvilja med de länder som vill bli medlemmar i unionen (Smith & Young 2018, 53).

Den andra argumentationslogiken, den instrumentella, grundar sig i hur utvidgningen påverkar EU:s ekonomi och institutioner (Wunsch & Olszewska 2022, 930). Logiken är materialistisk till sin natur och tar sig uttryck i termer av

---

² Varför även de nationella parlamenten är viktiga är därför att stats- och regeringscheferna, i vissa fall, behöver söka mandat i parlamenten för sina förhandlingspositioner (jfr. Riksdagens EU-nämnd) (Hefftlar et al. 2015).

vilka effekter utvidgningen förväntas få (Sjursen, 2002 Sjursen, 2006). Vad den tidigare forskningen visar, rättfärdigas utvidgningen utifrån logiken genom att vinsterna från en utvidgning ses överväga kostnaderna (Wunsch & Olszewska 2022, 930). Logiken kan med andra ord förstås som en kostnadskalkyl där vinster och förluster för EU och dess medlemsstater blir centrala. Historiskt, visar forskningen, har argumentationslogiken framförallt begreppsliggjorts i termer av hur utvidgningen kan påverka EU:s inre marknad, institutioner och förmåga att komma överens. Men på senare år har även geopolitik och säkerhet, menar man, spelat en viktig roll (Hillion & Petrov 2022, Dyczok & Chung 2022). Sett till litteraturen på området har utvidgningen utifrån det mer geopolitiska språkbruket tagit sig uttryck i termer av att göra EU:s närområde säkrare och tryggare (Anghela & Džankić 2023, 488). Likaså har utvidgningen framställts som ett sätt för EU att stärka sin position i förhållande till andra maktspelare som försökt öka sitt inflytande i EU:s närområde (läs Ryssland) (ibid.)

Den tredje argumentationslogiken betonar identitet och gemenskap. En vidare eller bromsad utvidgning rättfärdigas utifrån denna logik genom att betona den gemensamma identiteten, bilden av släktskap och antydning om ett gemensamt syfte och historia (Sjursen 2002, 2006). Argumentationen grundar sig alltså i en bild av ett "vi", ett gemensamt europeiskt folk, och referenser görs ofta till värden som att "fullborda unionen" (Lundgren 1998). Vad den tidigare forskningen visar har framförallt motståndare till utvidgningen, inte minst högerpopulistiska partier och regeringar, använt sig av denna argumentationslogik (Terzi 2021, 142-143). Genom att lyfta skillnader i form av kultur och politiska system har motståndare ofta kunnat få brett stöd för att bromsa EU:s utvidgningstakt (Bélanger & Wunsch 2022, 922). Serbien och Turkiet är två tydliga exempel i sammanhanget där man framställt länderna som binära motsatser till EU och som avvikande den europeiska identiteten och kulturen. Medan EU har målats upp som demokratiskt, modernt, fredligt och jämställt har man framställt Serbien och Turkiet som odemokratiska, patriarkala, omoderna och beroende (Terzi 2021, 145).

3.1.3 Kritisk reflektion

Ovan illustrerade argumentationslogiker ska, likt vad Marie-Eve Bélanger & Natascha Wunsch argumenterar, förstås som analytiska kategorier (2021, 991). I kombination med påståendet att varje utvidgningsomgång är unik innebär det att argumentationslogikerna därför ofta blandas, förekommer samtidigt och ibland hamnar i skymundan beroende på vilken utvidgningsprocess som tas i beaktande. Helene Sjursen menar till och med att de moraliska och identitetsbaserade argumenten ömsesidigt kompletterar varandra då bilden av ett gemensamt folk stärker de moraliska förpliktelseerna att hjälpa till (2006). Mot bakgrund av detta är det därför anmärkningsvärt, likt vad litteraturgenomgången visat, att forskningen i så stor utsträckning har delats upp i olika subfält där man fokuserat på identitet, moral och instrumentalism var för sig. Endast Sjursen (2002) använder samtliga argumentationslogiker, men då med grund i Jürgen Habermas teori om

kommunikativ handling (1993). Problemet med att forskningen så uteslutande har fokuserat på argumentationslogikerna var för sig handlar inte bara om att man förbiser logikernas ömsesidigt kompletterande natur, det medför också att det inte uppstår någon varians mellan logikerna. Vi vet helt enkelt inte om en logik är viktigare än en annan eller om de har betydelse över huvud taget. Om man likt Liridon Lika (2023) undersöker hur identitetsbaserade argument påverkar utvidgningen i Västra Balkan kommer man troligen kunna dra slutsatser om hur sådana argument tar sig uttryck i diskursen. Det krävs dock en referenspunkt (antingen andra fall eller logiker) om man ska kunna avgöra dess empiriska slagkraft, det vill säga om det har haft en *de facto* betydelse eller ej. Mot bakgrund av detta kommer jag i uppsatsen att utgå från identitet, moral, och instrumentalism som en sammanhängande enhet i mitt teoretiska ramverk.

3.2. Teoretiska utgångspunkter

Nedanstående teorikapitel har delats upp i två delar. Den första delen tar sin utgångspunkt i Michel Foucaults diskursteoretiska forskning. Foucault utgår ifrån språket och är framförallt intresserad av hur språket formar oss och våra handlingar (Nilsson 2008, 12). Språket, menade Foucault, är inte bara kommunikation, utan också konstituerande för hur vi ser och uppfattar vår omvärld (Foucault 1972, 49). Varför Foucaults diskursteoretiska ansats tas upp i kapitlet är därför att språket, enligt Foucault, formar våra verklighetsuppfattningar om vad som är rätt och riktigt i en given kontext (ibid.). Språket har helt enkelt en rättfärdigande funktion och kan således förklara Bosnien-Hercegovinas respektive Moldaviens mycket skilda vägar mot EU-medlemskap. Kapitlets andra del tar sin utgångspunkt i begreppen identitet, moral och instrumentalism som diskuterats ovan. Dessa begrepp kommer användas som utsnitt i EU:s utvidgningsdiskurs och som teoretiskt verktyg för att bättre förstå Bosnien-Hercegovinas och Moldaviens anslutningsprocesser. I slutet av kapitlet utarbetas även en tabell för hur dessa begrepp förväntas ta sig uttryck empiriskt.

3.2.1. Diskursbegreppet och dess grunder

Foucault har formulerat sin diskursteori med utgångspunkt i en poststrukturell språkfilosofi. Perspektivet framhåller att människans tillträde till världen sker genom språket (Foucault 1981, 10). Det är genom språket som människan kan formulera en representation av sin omgivning och orientera sig i sin tillvaro. Ett fenomen har således ingen given betydelse i sin natur, utan får sin betydelse genom att det begreppsliggörs och representeras på ett visst sätt. Språket osynliggör, kategoriserar och rättfärdigar helt enkelt vilka handlingar som är möjliga och vad som anses rätt och rimligt i en viss situation (ibid.). Utifrån den

poststrukturella språkfilosofin har Foucault utvecklat sin syn på diskursbegreppet. En diskurs, menar Foucault, är “practices that systematically form the objects of which we speak” (Foucault 1972, 49). En diskurs är utifrån synsättet med andra ord ett bestämt sätt att tala om och förstå världen, där språket inte är ett färdigt eller avgränsat system, utan en social praktik som ständigt förändras i och med språkliga handlingar (Foucault 1981, 12). Diskursen ska, annorlunda uttryckt, förstås som en process där sättet på vilket vi talar om ett fenomen formar hur vi sedan uppfattar fenomenet ifråga (ibid.).

Utifrån Foucaults ansats rymmer ordet diskurs idén om att språket är strukturerat i olika mönster som våra utsagor följer när vi agerar inom olika domäner (Foucault 1972, 1981). Annorlunda uttryckt, kan man tala om att det finns en “akademisk diskurs”, en “medicinsk diskurs” eller i mitt fall en “utvidgningsdiskurs”. I Foucaults tänkande måste man emellertid även lyfta in ytterligare två element i sammanhanget, nämligen hur diskurserna omsätts i praktiken samt vilka institutionella arrangemang som vuxit fram kring dem (Nilsson 2008, 54-56). Utvidgningsdiskursen är till exempel inte bara en samling språkliga utsagor utan också något som formas i en praktisk verksamhet, en metod för att utvärdera ländernas politiska system och förhandla om Köpenhamnskriterierna, och är starkt förbunden med institutionerna Kommissionen, Europeiska rådet och EU:s utrikestjänst. Utvidgningsdiskursen kan därtill inte heller skiljas från kommissionärerna och medlemsstaternas stats- och regeringschefer i Europeiska rådet som, med sin specifika status, definieras ha rätt att artikulera diskursen.³

En av de teoretiska poänger Foucault gör gällande diskursen är att den definieras lika mycket utifrån vad den osynliggör, utesluter och begränsar som genom vad den innehåller (Nilsson 2008, 55). I Foucaults terminologi utgör diskursen en begränsning för vilka handlingar och uttryck som är möjliga i en viss situation. Diskursen har med andra ord, vad Foucault benämner, inbyggda så kallade uteslutningsmekanismer. Foucault har kartlagt tre sådana mekanismer (Foucault 1993, 10-12). Den första handlar om förbudet. Alla vet, menade Foucault, att man inte får säga allt, att man inte kan tala om vad som helst när som helst och att vem som helst inte får tala om vad som helst. Den andra uteslutningsmekanismen anknyter till förnuft och vansinne, det vill säga att vissa praktiker uppfattas som galna och obegåvade medan andra som förnuftiga. Dessa förändras ofta över tid. Saker och ting som uppfattas förnuftiga och rimliga idag, till exempel kvinnlig rösträtt och att homosexuella får gifta sig, uppfattades inte för så länge sedan som något galet och obegripligt (ibid.). Den tredje uteslutningsmekanismen rör skillnaden mellan sant och falskt. Gränsdragningen mellan dessa, menar Foucault, är instabil och föränderlig. I sammanhanget utgår han från exemplet med vetenskapsmannen Gregor Mendel som experimenterade med växthybridisering och ärftlighetslära (1981, 60). Även om vi idag vet att Mendel hade rätt var han, vad Foucault uttrycker, inte ”within the truth of the biological discourse of his time” och kunde således inte accepteras som sanning (ibid.)

---

³ Vilket också innebär att dessa aktörer strategiskt kan påverka diskursen.

Utifrån Foucaults teoretiska ansats kommer en diskurs helt enkelt med ett sanningsanspråk om vad som är rätt och riktigt i en viss situation (Nilsson 2008, 55). En diskurs kan med andra ord beskrivas som ett regelsystem som legitimerar vissa handlingar och uttryck men inte andra. Genom att se det diskursiva handlandet som både språkligt och socialt kan vi även förstå hur det bidrar till att konstruera den värld vi lever i (Nilsson 2008, 60). Om vi till exempel talar om fetma som ett "livsstilsproblem" innebär det exempelvis att personer anses ha gjort felaktiga livsval och att det följaktligen är personerna själva som är ansvariga för att förändra situationen. Om fetma tvärtom hade begreppsloggjorts på ett annat sätt, exempelvis som en klassfråga, skulle det medföra andra förpliktelser och normer för hur vi kan handla (Foucault 1987, 54). På liknande sätt medför det språkbruk som tar sig uttryck i EU:s utvidgningsdiskurs ramar för hur EU förväntas handla. Annorlunda uttryckt blir diskursen både produktiv och begränsande för en aktörs handlingar i en given kontext.

3.2.2. Identitet, moral & instrumentalism

I följande avsnitt presenteras uppsatsens teoretiska ramverk. Ramverket tar sin utgångspunkt i begreppen identitet, moral och instrumentalism och ska förstås som aspekter av EU:s utvidgningsdiskurs.

3.2.2.1 *Identitet:*

Om litteraturavsnittet ovan tog sin utgångspunkt i hur EU har använt gemensam identitet som argument för en vidare (eller bromsad) utvidgning kommer detta avsnitt ägnas åt att beskriva den gemensamma identitetens rättfärdigande funktion. Den gemensamma identiteten bygger på två teoretiska grundantaganden; dels att den gemensamma identiteten ska förstås som en föreställd gemenskap, dels att identiteten skapas genom en konstituerande utsida. Idén om en föreställd gemenskap, på engelska *imagined community*, myntades för första gången av Benedict Anderson i början av 1980-talet (1993). Även om begreppet utgår från nationalstaten är det lika tillämpligt i EU:s fall (se exempelvis Sassatelli 2002). Anderson definierar nationen (läs unionen) som en föreställd gemenskap vilken är begränsad till sin omfattning och är till naturen suverän (1993, 8-14). Anderson menar att den föreställda gemenskapen är föreställd i den meningen att medborgarna aldrig kommer att känna, möta eller höra talas om de allra flesta medborgare i gemenskapen. Trots det finns det ett kitt, en centripetal kraft, som gör att gemenskapen uppfattas naturlig och djupt förankrad hos medborgarna (ibid.). Denna kraft tar sig uttryck på så sätt att jag som skåning och politiskt intresserad känner ett starkare band med en okänd person i Norrland som har intresse för bilar och maskiner bara för att vi tillhör samma gemenskap (i vårt fall svensk) än en person som jag eventuellt delar fler intressen och erfarenheter med men som inte tillhör denna gemenskap. "Föreställd" i sammanhanget ska alltså

inte förstås som något påhittat eller falskt, utan snarare en diskursiv konstruktion som uppfattas högst naturlig i sammanhanget (Anderson 1993, 14).

Den föreställda gemenskapen kan ses grundas i en bild av en gemensam historia och gemensamma kulturyttringar (Anderson 1993, 10-12). De länder som delar detta i Europa kan därmed ses som naturliga medlemmar i EU. En viktig poäng i sammanhanget är emellertid att den gemensamma identiteten definieras lika mycket utifrån vad den innehåller som vad den utesluter och kontrasterar mot.⁴ En identitet, menar Torben Dyrberg, skapas genom att den differentieras genom andra identiteter, det vill säga att den framhäver skillnaden mellan det som konstituerar "vi" och "de" (1997, jfr. Neumann 1996). En identitet är således relationell till sin natur och konstituerar sig i förhållande till dess motsats och omgivning (en insida kräver helt enkelt en utsida). Precis som en pall måste förstås i förhållande till vad en stol är och en hund i jämförelse med en katt och varg måste EU:s identitet således förstås utifrån hur EU:s "motsida" tar sig uttryck (Triandafyllidou 1998, 599). Detta sätt att tänka har potentiellt stor betydelse för EU:s utvidgning. Om Moldavien och Bosnien-Hercegovina ses som ett "oss" eller ett "dem", eller att dela de värden som EU ser sig upprätthålla kommer det, utifrån perspektivet, ha stor betydelse för om länderna kommer ha en framtid i den europeiska gemenskapen eller inte.

3.2.2.2 Moral:

Moralbegreppet bygger i denna uppsats på två teoretiska grundpremissor, dels ett deontologiskt antagande om att vissa värden och principer är okränkbara och som i alla lägen ska värnas om, dels ett antagande om att moralens innehåll konstitueras utifrån hur man ser på sig själv.⁵ Den centrala utgångspunkten inom den deontologiska logiken, ibland också kallad pliktetik, är att det normativa resonemanget grundas utifrån ett antal på förhand definierade värden och principer som anses vara absoluta och måste skyddas till varje pris (Badersten 2006, 106-110). Överträdelser mot dessa värden och principer bör aldrig accepteras och skapar i sin tur förpliktelser att agera och hjälpa till. Om vi tar principen om rätt till tryckfrihet som ett exempel skulle det, utifrån detta tänkande, innebära att fängslande av journalister aldrig skulle kunna rättfärdigas. På samma sätt skapas det förpliktelser att handla i solidaritet med de som blir drabbade när dessa värden inte levs upp till. Utifrån principen om fred skulle det till exempel innebära förpliktelser att skicka humanitärt (och eventuellt även militärt) stöd till ett land som blir angripet (ibid.).

Det deontologiska synsättet ger emellertid ingen vägledning när det kommer till att fastställa vilka värden som är mest värdefulla; det specificerar enbart resonemangets logiska struktur (Badersten 2006, 25-27). Då resonemanget, hypotetiskt sett, skulle kunna rymma vilka värden som helst behöver antagandet i sammanhanget därför kompletteras. Vad som uppfattas moraliskt och lämpligt i en viss situation, menar Alexander Wendt, grundar sig i hur man ser på sig själv

---

⁴ Jfr. diskussionen kring utestängningsmekanismer i avsnitt 3.2.1.

⁵ Moralbegreppet behandlar således också identitet.

(1992, 397). EU:s självbild, likt som litteraturgenomgången ovan visat, har länge varit en union som försvarar den liberala demokratin och de principer som däri rymms (det vill säga mänskliga rättigheter, rättsstatsprincipen, demokrati, och yttrandefrihet) (Smith & Young 2018).⁶ Precis som att vara akademiker medför vissa intressen såsom forskning och publicering och att vara politiker förpliktelser såsom att vara lojal gentemot partimedlemmarna, medför självbilden som en liberal demokrati att vara intolerant mot auktoritära regimer och mot att demokratiska och liberala principer inte respekteras (Wendt 1992, 398). Likt som Wendt har uttryckt blir "identities the basis of interests" och kan således ses vägleda ens moraliska överväganden (ibid). När EU:s utvidgning rättfärdigas förväntas, utifrån teoribildningen, sålunda språkbruket ta sig uttryck i termer av solidaritet och att hjälpa, men också med hänvisning till liberala demokratiska värden såsom demokrati, rättsstatsprincipen och mänskliga rättigheter.

3.2.2.3 *Instrumentalism:*

Detta avsnitt kommer att ägnas åt att beskriva instrumentalismens rättfärdigande funktion. Instrumentalismen bygger på två teoretiska grundantaganden; dels att människor är egoistiska till sin natur, dels att stater handlingar ska ses som ett rationellt svar utifrån denna drivkraft. Idén om att stater är rationella tar sig i detta avsnitt sin utgångspunkt i Graham T. Allison's *Rational actor model* (1971, 30-35). Även om staten är modellens primära analysobjekt, vill jag argumentera, är den lika tillämpbar med EU som fall (det vill säga när stater agerar tillsammans). Modellen utgår ifrån att staten (läs unionen) strävar efter att välja det alternativ som ger högst utdelning. Likt som ett företag strävar efter så höga vinstmarginaler som möjligt och konsumenten den mängd varor som maximerar dens behov agerar staten på det sätt som maximerar dens säkerhet och ekonomiska preferenser, menar Allison. En rationell handling för staten ska sålunda förstås som en konsekvent, nyttomaximerande logik. Utifrån tydligt definierade begränsningar väljer staten det mest effektiva alternativet, det vill säga det alternativ som maximerar utdelningen från en given insats eller minimerar insatsen för en given utdelning (ibid.). Staten betraktas helt enkelt som förmögen att analysera sin omgivning och kalkylera olika strategier utifrån dens ekonomiska och säkerhetspolitiska preferenser och väljer sedan det alternativ som rankas högst bland dessa (Allison 1971, 27).

EU:s utvidgning kan utifrån den instrumentella teoribildningen modelleras som en nyttokalkyl där EU strävar efter att maximera fördelarna med en växande union i form av ekonomiska och säkerhetspolitiska vinster samtidigt som man försöker minimera kostnaderna för att acceptera nya medlemmar (Adler & Barnett 1998, Sjursen & Smith 2018, 32). När EU:s utvidgning rättfärdigas förväntas, utifrån teoribildningen, helt enkelt att EU:s språkbruk tar sig uttryck i termer av att utvidgningen kommer att ge EU det här och det här - alltså referenser till

---

⁶ Det viktiga i sammanhanget är inte vilken operativ indikator forskningen sätter på begreppet utan hur EU ser på sig själv och anser vad begreppet rymmer. Ledtrådar för detta går emellertid att finna i artikel 2 i Lissabonfördraget och i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna (Prop. 2007/08:168). Där står det bland annat att EU:s grundläggande värden är frihet, jämlikhet, demokrati, rättsstatsprincipen och respekt för de mänskliga rättigheterna.

förväntade vinster och kostnader. Geopolitik blir i sammanhanget därför viktigt, likaså argument om hur utvidgningen påverkar den inre marknaden och EU:s ekonomi. Detta har betydelse inte bara sett utifrån EU:s synhåll utan även medlemsstaterna och deras medborgare som, enligt resonemanget, endast kommer att acceptera en utvidgning om de ser att de får ut konkreta fördelar och vinster av det (exempelvis vidgade marknader och stordriftsfördelar för deras industrier eller ökad säkerhet och geopolitiskt inflytande) (Moravscik & Vachudova 2003).

3.2.2.4 Teoretiska förväntningar:

Med målet att kunna operationalisera det teoretiska ramverket som utarbetats ovan avser nedanstående tabell fungera som en illustration för hur ramverket förväntas ta sig empiriskt uttryck i EU:s utvidgningsdiskurs. Även om man inom den diskursteoretiska forskningen sällan talar i termer av operationalisering och validitet, värderas en god överensstämmelse mellan teori och fallets institutionella förutsättningar högt i uppsatsen. De teoretiska förväntningar som här presenteras kommer sedan att ligga som grund för och följas upp i det analysverktyg som utarbetas i metodavsnittet.

Tabell 1: Teoretiska förväntningar

<i>Begrepp</i>	<i>Teoretiska förväntningar</i>
<i>Identitet</i>	<ul style="list-style-type: none"> • EU ser ansökarlandet som ett "vi" och "de" och ses (inte) tillhöra Europa/gemenskapen. • EU framför likheter/avvikelser mellan EU och ansökarlandet i termer av kultur, geografi och politiskt system (det vill säga är landet en liberal europeisk demokrati eller inte). • EU ser utvidgningen som ett sätt att fullborda unionen och ser ett "släktskap" med ansökarlandet.
<i>Moral</i>	<ul style="list-style-type: none"> • EU ser utvidgningen som en skyldighet och lyfter avsaknaden av liberala demokratiska värden i ansökarlandet som anledningen till utvidgningen. • EU ser utvidgningen som en solidarisk handling i syfte att hjälpa ansökarlandet och dess medborgare. • EU ser utvidgningen som ett sätt att sprida principer såsom mänskliga rättigheter, frihet och rättsstatsprincipen.
<i>Instrumentalism</i>	<ul style="list-style-type: none"> • EU framhäver att utvidgningen kommer ge ekonomiska fördelar (exempelvis stordriftsfördelar och vidgade marknader). • EU framhäver att utvidgningen kommer med en kostnad sett utifrån EU:s säkerhet och ekonomi. • EU ser utvidgningen som en geostrategisk fråga och som ett sätt att stärka dess inflytande.

4 Metod och material

4.1. Tillvägagångssätt

4.1.1. Val av fall

Likt som tidigare nämnts har fallen i uppsatsen valts strategiskt. Bosnien-Hercegovina och Moldavien är lika på många plan, men skiljer sig på ett - Moldaviens anslutningsprocess har gått betydligt snabbare än Bosniens. Med lika menar jag i första hand inte att de är lika som länder. Det är de förvisso. Bosnien-Hercegovina och Moldavien har exempelvis 0,78 respektive 0,76 i HDI, är ungefär lika stora till befolkning och befinner sig båda i ett komplicerat geopolitiskt läge med varsin utbrytarrepublik och främmande makt (läs Ryssland) som utmanar deras säkerhet (UNDP, 2023). Med lika syftar jag istället på att de inte uppnått Köpenhamnskriterierna eller genomfört de reformkrav som sattes upp av Kommissionen när de ansökte om medlemskap. Val utifrån en sådan strategi brukar i metodlitteraturen kallas för en mest-lika-design (Levy 2008, 12). Designen går ut på att man väljer så lika fall som möjligt på alla relevanta oberoende variabler förutom på den förklaringsvariabel som står i centrum för undersökningen (ibid.).⁷ Även om designen har varit vägledande för mina val av fall, kommer jag i analysen emellertid ta några avsteg från den. *För det första* har designen ett nomotetiskt forskningsideal, det vill säga en generaliserande ambition (Levy 2008, 12). Detta vill jag påstå är svårt att uppnå i mitt fall. Det inte bara på grund av, likt som den tidigare forskningen visat, att varje utvidgningsomgång har varit olik utan också då det krockar med en diskursteoretisk ansats (Ostermann & Sjöstedt 2023, 104). Det närmsta uppsatsen kommer detta ideal är istället att det teoretiska ramverket har grundats i den tidigare forskningen vilket gör att jag således kan uttala mig i ett vidare forskningssammanhang. *För det andra* finns det även andra fall, utifrån urvalsmetoden, som hade kunnat falla inom ramen för uppsatsen men som jag har valt att inte utgå ifrån. Ukraina är det tydligaste exemplet i sammanhanget som, likt Moldavien, på väldigt kort tid kunnat inleda anslutningsförhandlingar utan att ha genomfört de reformkrav som sattes upp när landet ansökte om medlemskap. Varför Moldavien har valts istället för Ukraina är då en stor mängd forskning redan publicerats om Ukraina (se Bosse 2022, Hillion & Petrov 2022, Anghela & Džankić 2023). Moldavien och Bosnien-Hercegovina har alltså inte bara valts

---

⁷ När jag talar om förklaringsvariabel menar jag inte positivistiska samband i termer av orsak och verkan utan snarare att EU:s diskurs i sammanhanget kan ses bidra till en djupare förståelse till varför anslutningsprocesserna till Moldavien och Bosnien-Hercegovina ser ut som de gör.

strategiskt med hänseende till att de är lika fall med olika utfall, utan också då de avses kunna fylla en existerande lucka i litteraturen.

4.1.2. Diskursanalys och dess innebörd

För att besvara uppsatsens frågeställning om hur EU har rättfärdigat Bosnien-Hercegovina respektive Moldaviens anslutningsprocess har jag använt mig av en diskursteoretisk ansats, också kallad diskursanalys, som metod. Ansatsen har tagit sin utgångspunkt i Foucaults syn på diskursbegreppet och språkets rättfärdigande funktion (se kapitel 3.2.1.). Även om Foucault varit högst inflytelserik inom forskningsfältet har han inte utvecklat några mer textnära verktyg för att konkret utföra hans ansats (Winther-Jørgensen. & Phillips 2000, 7). Det har gjort att jag i analysen använt mig av en mer friare variant av diskursanalys än de mer tekniska mallarna som utformats av exempelvis Norman Fairclough eller Ernesto Laclau och Chantal Mouffe och förlitat mig mer på det teoretiska ramverket som presenterats ovan (ibid.). Motivet till detta är då jag i uppsatsen har haft som mål att förhålla mig så nära den tidigare forskningen som möjligt.

Innebörden av att ålägga ett diskursanalytiskt angreppssätt är att fokuset i analysen har riktats mot att granska hur utvidgningen beskrivits, vad som har osynliggjorts och stängts ute, vilka diskursiva mönster som manifesterat sig i EU:s språkbruk samt reflekterat över varför dessa tagit sig uttryck på det sätt som de gjort. Målet har således inte bara varit att kartlägga språkbruket utan även undersöka om det förekommer olika sätt att prata om utvidgningen och vilka konsekvenser det kan tänkas få. Arbetssättet i analysen har med andra ord haft funktionen av att tolka och avslöja språkets roll i formandet av mening och dess påverkan på vilka sanningar som produceras när det kommer till EU:s utvidgning. Att göra en analys av detta slag, det vill säga att utgå ifrån att verkligheten är diskursivt konstituerad, medför emellertid vissa problem gällande de "sanningar" forskaren själv skapar och tar för givet (Jackson 2011, 33).⁸ Annorlunda uttryckt, om man utgår från att diskurser både konstituerar iakttagaren och det som ska iakttagas, vilket jag har gjort, försvårar det också en självständig position utanför diskurserna (ibid.). För att i så stor utsträckning som möjligt undgå denna problematik har tolkningarna i analysen formulerats utifrån det teoretiska ramverket och det analysverktyg som presenteras nedan. Det är dock viktigt att poängtera att den analys och de slutsatser som jag kommit fram till ska förstås som en tolkning, gjord utifrån min position och min bild av verkligheten, och ska ses som ett bidrag jämsides andra tolkningar och inte som en ny rådande sanning ifråga.

---

⁸ Likt som Falk Ostermann och Roxanna Sjöstedt visar medför den konstitutiva relationen mellan språk och verklighet att också de begrepp man själv använder för att förklara politiska fenomen blir föremål för social konstruktion (2023, 104). En objektiv observation av verkligheten, som en mer positivistisk ansats förutsätter, är därför omöjligt med ett diskursanalytiskt förhållningssätt (ibid.)

4.1.3. Analysens struktur

Figur 1: Analysens struktur

För att kunna ta reda på hur det teoretiska ramverket tagit sig uttryck i EU:s språkbruk har analysen disponerats i enighet med ovanstående figur. *I det första avsnittet* har en närläsning av utvidningsdiskursen i stort genomförts. Detta har varit möjligt tack vare att talen och dokumenten ifråga ofta haft karaktären av att presentera ansökarländerna tillsammans (inget kompletterande material har därför behövt användas för detta ändamål). Skälet till att inkludera detta i analysen har dels varit att sätta ländernas anslutningsprocesser i en vidare kontext, dels att bättre kunna underbygga tolkningarna i avsnitt två och tre om vilka utsagor som ter sig säregna i Bosnien-Hercegovinas respektive Moldaviens fall. *I det andra och tredje avsnittet* har jag analyserat EU:s diskurs om respektive lands anslutningsprocess var för sig. Det teoretiska ramverket har i avsnitten jämförts med den använda begreppsapparaten, applicerats på de beskrivningar och formuleringar som framförts om processen och tillämpats på de skildringar som EU har gjort av sig själv och av respektive land. Fokus har med andra ord riktats mot hur det teoretiska ramverket tagit sig språkligt uttryck samt i vilka sammanhang det har förts fram i.

4.1.4. Alternativa förfaranden

I detta avsnitt kommer jag kort att ta upp några alternativa sätt att genomföra uppsatsen och argumentera varför det sätt som jag utformat studien är det mest lämpliga. I uppsatsen tillämpar jag EU:s utvidningsdiskurs, det vill säga EU:s sätt att tala om utvidningen, som analysobjekt. Ett alternativ till detta hade varit att även titta på hur kandidatländerna talar om utvidningen. Enligt Foucault är diskursen relationell i sin natur och produceras således inte bara av en enskild aktör (Nilsson 2008, 78). Att analysera hur också Bosnien-Hercegovina och Moldavien talar om utvidningen ifråga skulle således kunna bidra till en mer heltäckande bild av diskursen. Ett exempel på forskning som tillämpat detta perspektiv är bland annat Marta Dyczok & Yerin Chung (2022). De menar bland annat att Volodymyr Zelenskyjs sätt att framställa Ukraina på under kriget har

bidragit till en diskursiv förändring i västvärlden av både hur man ser på Ukraina och deras relation till landet (och således även utvidgningen) (2022). Även om ett sådant tillvägagångssätt hade bidragit till ett vidgat perspektiv ifråga är det dock svårt att se att det radikalt hade förändrat vilka slutsatser som varit möjliga att dra. Om detta nu, som Dyczok & Chung menar, i första hand påverkar diskursen i stort finns det, menar jag, stor risk att det istället leder till dubbelarbete och att man, med de utrymmesramar som finns, inte kan fördjupa sig på det sätt som krävs för att få en ordentlig förståelse för frågan (ibid.). I mitt fall är det därför mer motiverat att bara fokusera på hur EU talar om utvidgningen. Ett annat alternativ hade varit att även ta hänsyn till Köpenhamnskriterierna och hur kandidatländerna väljer att agera politiskt. Flera bedömare, däribland Utrikespolitiska institutet, har bland annat menat att Georgiens beslut att inte följa EU:s sanktionspaket mot Ryssland har påverkat landets anslutningsprocess mycket negativt (2023b). Att titta på politiska händelser och beslut, likt som detta, hade därför kunnat vara motiverat för att få en mer heltäckande bild över vad som rättfärdigar EU:s beslut ifråga. Tillämpandet av en sådan ansats hade dock medfört flera tolkningsproblem vad gäller vilka beslut och händelser som anses vara viktiga för EU. Bättre är därför, menar jag, att enbart fokusera på EU:s språkbruk och hur EU väljer att beskriva den politiska utvecklingen i kandidatländerna.

4.3 Analys- och tolkningsverktyg

För att kunna analysera och bena ut EU:s utvidgningsdiskurs i materialet har nedanstående tabell tillämpats som analysverktyg. Analysverktyget har tagit sin utgångspunkt i det teoretiska ramverket och utgjort ett sorteringsinstrument med vilket jag undersökt och analyserat det språkbruk som tagit sig uttryck i EU:s utvidgningsdiskurs. Analysverktyget har inte avsetts fungera som en ”checklista” över vilka begrepp och uttryck som nämnts/inte nämnts, utan istället setts som ett hjälpmedel för att fånga upp det teoretiska ramverket i materialet. Vänsterkolumnen i nedanstående tabell utgör de frågor som har ställts till materialet medan resterande kolumner de svar som förväntats av respektive begrepp i ramverket. Frågorna har utarbetats som preciserade analysfrågor för att lättare kunna besvara uppsatsens frågeställning om hur EU:s utvidgning har rättfärdigats. De fetmarkerade orden i tabellen har fungerat som nyckelbegrepp och markörer för att lättare kunna identifiera det teoretiska ramverket i texten.

Tabell 2: Analysverktyg

Fokus	Identitet	Moral	Instrumentalism
Vad handlar utvidgningen (till Bosnien-Hercegovina och Moldavien) om?	Utvidgningen handlar om att förena europiska liberala demokratier . De länder som EU utvidgas till ses alltså ha en naturlig plats i unionen.	Utvidgningen är ett verktyg för att sprida värden som demokrati, rättsstatsprincipen och mänskliga rättigheter. Utvidgningen är alltså ett sätt för EU att göra gott .	Utvidgningen handlar om att maximera fördelarna med en växande union i termer av ekonomi, inflytande och säkerhet och samtidigt minimera kostnaderna för att acceptera nya medlemmar.
Varför ska EU utvidgas (till Bosnien-Hercegovina och Moldavien)?	För att förena europeiska länder i en gemenskap . Geografi, historia och gemensamma värderingar skapar naturliga band mellan länderna och därför blir ett språkbruk som tar sig uttryck i termer av " vi och de ", tillhörighet och att man kämpar för samma mål viktigt.	För att hjälpa medborgare i länder där liberala principer inte efterlevs och stötta dem att hamna på rätt bana. Begrepp som solidaritet, assistans, hjälpa och stödja blir därför viktiga . Med andra ord blir språkbruket avhängigt av att EU ser sig göra gott.	EU ska utvidgas för att stärka dess säkerhet, stabilitet och välbefinnande . Det kan handla om vidgade marknader , en större försvarsallians och att göra EU:s närområde tryggare .
Vilka länder ska EU utvidgas till?	De länder som delar en gemensam identitet och historia samt aktivt sätter EU:s värden i första rummet är naturliga medlemmar i EU. Vilka som är " vi " och " de " samt " européer " blir därför viktigt. Handlar om att fullborda unionen.	De länder där medborgarna blir drabbade av att liberala demokratiska värden inte efterlevs (ex. demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatsprincipen).	Till länder som ger ekonomiska, politiska och säkerhetsmässiga fördelar och som kostar EU:s medlemsstater så lite som möjligt.
Hur påverkar utvidgningen EU?	Skapar en större union av likasinnade , en större familj av liberala demokratier . Utvidgningen förenar Europa och fullbordar EU.	Det som är viktigt är hur EU kan påverka kandidatländerna, inte hur utvidgningen påverkar EU. Utvidgningen är ett sätt att stärka länderna , deras demokrati, institutioner och konkurrenskraft vilket gynnar medborgarna .	Utvidgningen kan påverka EU:s ekonomi, institutioner och säkerhet/inflytande både till det bättre och sämre.
Vilken roll har EU i anslutningsprocessen?	Att se till att alla länder som har en naturlig plats i gemenskapen blir medlemmar så fort som möjligt.	EU ska ha en aktiv roll i processen. Anslutningsprocessen syftar till att " förbättra " länderna och hjälpa medborgarna i landet.	Att till så låg kostnad som möjligt se till att länderna anpassas till EU:s regelverk. Om ansökarlandet inte uppfyller medlemskraven kommer det stå EU dyrt.

Även om tabellen ovan utgör ett verktyg för att identifiera det teoretiska ramverket i materialet är det emellertid inte tillräckligt för att kunna väga begreppen mot varandra. Detta är viktigt inte bara för att kunna besvara uppsatsens frågeställning utan också för att kunna dra slutsatser om hur viktiga begreppen egentligen är. För att kunna göra detta har jag utgått från två tolkningsprinciper i analysen. *Den första principen* utgår från det diskursteoretiska antagandet att om något sägs tillräckligt ofta så får det också den självförverkligande effekten att det uppfattas som sant och rimligt (Se Foucault i Nilsson 2008, 28). Detta innebär inte att det finns en naturlig länk mellan begreppets tyngd och att det upprepas många gånger i ett dokument. Istället handlar det om att begreppet kan ses ta sig uttryck brett i diskursen, i många dokument och i flera sammanhang. Om instrumentalism i termer av geopolitik exempelvis upprepas frekvent men endast under kapitlet "den geopolitiska situationen i Moldavien" har det till exempel mindre betydelse än om geopolitik

nämns något färre gånger men även i materialet i stort.⁹ *Den andra principen* utgår från att det som osynliggörs och sägs implicit ska ses väga lika tungt som det som sägs explicit och rakt ut. Anledningen till detta är dels då det outtalade och det som stängs ute, utifrån Foucaults tänkande, är lika viktigt för att förstå vad som uppfattas rätt och rimligt i en viss situation (jfr. diskussionen om utestängningsmekanismer i kapitel 3.2.1.). Dels är det viktigt, likt som Kristina Boréus & Sebastian Kohl visat, då saker och ting kan tillhöra det självklara, och just därför inte behöver upprepas lika ofta (2018, 79).

4.4 Material och urval

Det material som jag använt mig av i analysen är rådsslutsatser, meddelanden, rapporter, tal och pressmeddelanden publicerade av EU:s institutioner. Det material som varit av särskild betydelse är det som publicerats av Kommissionen, som har initiativrätt i EU och ansvarar för att utvärdera medlemskapsförhandlingarna, samt av Europeiska rådet, som godkänner kommissionens rekommendationer och förslag ifråga (Europeiska rådet 2024a). Även det material som publicerats av EU:s utrikestjänst (EEAS) i Bosnien-Hercegovina och Moldavien har varit av betydelse i sammanhanget. EEAS fungerar nämligen som en viktig kanal mot kandidatländerna och utgör således ett betydande komplement till Kommissionen och Europeiska rådet som ofta har medlemsstaterna som primär mottagare i sin kommunikation (jfr. Börzel & Schimmelfennig 2017). Urvalet av det material som publicerats av Kommissionen, Europeiska rådet och EEAS har grundats utifrån två urvalsprinciper. *För det första* har materialinsamlingen eftersträvat teoretisk mättnad. Detta har inneburit att materialinsamlingen fortsatt tills att upprepningarna tagit överhand (Esaiasson et al. 2017, 237). *För det andra* har materialinsamlingen ämnat till att vara täckande på så sätt att det både omfattar motiv och argument för utvidgningen samt anses kunna analyseras utifrån det teoretiska ramverket.¹⁰ Dokument som exempelvis enbart har utvärderat ländernas positionering i förhållande till de tekniska kraven i Köpenhamnskriterierna har således bortsetts från i analysen. I nedanstående tabell listas det material som jag använt mig av i analysen. Materialet är både på svenska och engelska och är, bortsett från kommissionens meddelanden och rapporter, i regel inte längre än tre

---

⁹ Därför finns det inte någon anledning till att kvantifiera och räkna ord i materialet.

¹⁰ Detta medför emellertid en viss risk för selection bias då materialet väljs utifrån det teoretiska ramverket (Bjereld et.al. 1999, 438). Vad detta innebär är att jag inte kan förhålla mig helt öppet till materialet. Likaså innebär det att jag riskerar bli blind för det som inte ryms i ramverket och tillskriva materialet betydelse som egentligen inte finns. Vad jag menar är detta dock inte enbart behäftat med denna urvalsmetod. Hur man väljer material och tolka innehållet är alltid beroende av en själv och ens förståelse. Skillnaden är att jag i mitt fall arbetar med öppet deklarerade principer och klargör vad som ska (och inte ska) letas efter.

sidor långa.¹¹ Tidsperioden är avgränsad från att Kommissionen angav sitt första yttrande om respektive lands ansökan om EU-medlemskap fram till att länderna fick rekommendationen att inleda anslutningsförhandlingar. För Bosnien-Hercegovina innebär det att materialet sträcker sig från 2019 till mars 2024 medan för Moldavien från 2022 till oktober 2023.

Tabell 3: Primärmaterial

<p>Europeiska rådet</p> <ul style="list-style-type: none">
• Slutsatser från rådsmöten (2019, 2022a, 2023a, 2023b, 2023d, 2024a 2024b)
• Förklaringar (2021)
• Överenskommelser (2022c)
• Toppmöten (2022d, 2023c)
• Pressmeddelanden (2022b, 2023e) <p>Kommissionen:</p> <ul style="list-style-type: none">
• Rekommendationer i fråga om kandidatländernas status (2022a)
• Tal till unionen (2023a)
• Uttalanden/pressmeddelanden (2019, 2021, 2022d, 2022e, 2023b, 2023c, 2023e, 2023f)
• Rapporter (2022b, 2023g)
• Meddelanden (2022c, 2023d, 2023h) <p>EU:s utrikestjänst i Moldavien:</p> <ul style="list-style-type: none">
• Uttalande (2023e, 2023g, 2023h)
• Pressmeddelanden (2023d, 2023f) <p>EU:s utrikestjänst i Bosnien-Hercegovina:</p> <ul style="list-style-type: none">
• Uttalande (2022a, 2022b, 2023a, 2023b, 2024)
• Pressmeddelanden (2023c)
--

---

¹¹ Kommissionens meddelanden är i regel 20-30 sidor medan Kommissionens rapporter över 100 sidor. Rapporterna behandlar dock samtliga ansökarländer vilket innebär att endast kortare utsnitt har analyserats (se bilagor).

5. Analys

I det följande kapitlet kommer studiens resultat och analys presenteras. Kapitlet och materialet har analyserats utifrån studiens analysverktyg, det vill säga hur språkbruket förhåller sig till begreppen identitet, moral och instrumentalism. För att hitta materialet och de textavsnitt som analyserats i sin helhet återfinns det i kapitel 8 Bilagor.

5.1. EU:s utvidgningsdiskurs

Vad handlar utvidgningen om?

I detta kapitel avses EU:s utvidgningsdiskurs i mer allmänna ordalag analyseras. När det kommer till frågan om vad utvidgningen handlar om, beskrivs den i sammanhanget som ett historiskt och politiskt viktigt ögonblick för EU och Europa. Kommissionen har bland annat beskrivit utvidgningen som “a time and place where history is written” och att “the future of our continent depends on the choices we make today” (2023a). Språkbruket är med andra ord präglad av ett stort allvar och har karaktären av att utvidgningen är nu eller aldrig. Vad språkbruket inbegriper kan utvidgningen i sammanhanget betraktas som möjlig tack vare att det, likt som ett möjlighetsfönster, för tillfället finns en stark politisk vilja att driva processen framåt. I Europeiska rådets slutsatser från juni 2022 nämner man bland annat att “[d]etta är ett viktigt skede eftersom det finns en väldigt stark politisk vilja att blåsa nytt liv i processen och att skicka ut ett mycket tydligt och kraftfullt budskap” (2022c). Vad uttalandet antyder, är anslutningsprocessen inte bara en process för att utvärdera och förhandla om kandidatländernas uppfyllande av Köpenhamnskriterierna utan även en politisk fråga som EU måste driva och “blåsa liv i” (ibid.). Processen förutsätter, annorlunda uttryckt, ett politiskt ledarskap och ett EU som har intresse av att föra frågan framåt.

Trots att EU betonar att man själv måste visa politisk handlingskraft är man dock angelägen om att framhäva att det i första hand handlar om att kandidatländerna måste leverera reformer och visa på konkreta framsteg för att processen ska ta sig framåt (Kommissionen 2022d). I ett gemensamt uttalande betonar Kommissionens ordförande, Ursula von der Leyen, och Europeiska rådets ordförande, Charles Michel, bland annat följande:

Of course, the countries all have homework to do before moving to the next stage of the accession process. But I am convinced that they will move as swiftly as possible and work as hard as possible to implement the necessary reforms. Not just because they are required to move ahead on the accession path, but first and foremost because these reforms are good for the countries, good for the democracy, because it strengthens the competitiveness of the countries, and ultimately they are good for the citizens.

(Kommissionen 2023d)

I uttalandet beskrivs kandidatländernas ansträngningar som något självklart. Det är de som ska göra jobbet och det är de som behöver visa resultat för att ta processen framåt. Vad som går att betrakta har uttalandet flera beröringspunkter med uppsatsens teoretiska ramverk. För EU är utvidgningen någonting som gynnar medborgarna i kandidatländerna och stärker ekonomin och ländernas demokratiska institutioner (Kommissionen 2023d). Ett sådant uttalande kan, utifrån det teoretiska ramverket, förstås som ett moraliskt argument som framhäver att kraven som EU ställer på kandidatländerna är av god vilja och leder till något gott. Men även andra tolkningar är möjliga i sammanhanget. En tolkning är till exempel att se uttalandet som ett sätt att visa kandidatländerna vad de får ut av reformarbetet och sålunda motivera dem att ta nya krafter i sina ansträngningar. Utifrån instrumentalismen är det viktigt för att anpassa kandidatländerna till EU:s inre marknad och regelsystem. Om det inte görs kan obalanser uppstå och påverka EU:s sammanhållning och ekonomi negativt. Men då man i sammanhanget är angelägen att betona medborgarna i kandidatländerna och att reformarbetet inte i första hand ska ses som ett sätt att ta sig vidare i anslutningsprocessen har en sådan tolkning mindre bäring ifråga (ibid).

Även om instrumentalismen i sammanhanget inte väger lika tungt som moral innebär det inte att begreppet inte har betydelse i diskursen. Likt vad von der Leyen och Michel uttrycker i samma uttalande är utvidgningen ”a geostrategic investment in a strong, stable and united Europe based on common values. It is a powerful tool to promote democracy, the rule of law and respect for fundamental rights” (Kommissionen 2023d). Vad uttalandet visar är utvidgningen en geostrategisk investering i fred, säkerhet och välstånd. Begreppet investering, i dess lexikala form, antyder att något kommer med en kostnad men som i längden medför avkastning och vinst. Betoningen på investering kan alltså förstås som ett instrumentellt argument där vinster och förluster för EU blir centrala. Utvidgningen, anser man, är något som kan bidra till en starkare och bättre union. Ju fler desto stabilare och ju fler desto mer förenade kommer man att vara i försvarandet av EU:s grundläggande värderingar och värden (se även Kommissionen 2023c, 2023d). Till skillnad från ovanstående diskussion läggs fokuset här således på att utvidgningen ger EU vinster i termer av ekonomiska och säkerhetspolitiska fördelar. Detta innebär emellertid inte att språkbruket inte fortsatt har en tydlig moralisk underton. Vad uttalandet visar läggs en stor tyngdvikt i språkbruket vid spridandet av europeiska värden såsom demokrati, rättsstatsprincipen och mänskliga rättigheter (Kommissionen 2023d). För att

kunna ge en rättvis bild av hur EU beskrivit utvidgningen ska således både moral och instrumentalism ses viktiga.

Varför ska EU utvidgas?

När vi går in på den andra frågan om varför EU ska utvidgas framträder återigen ett mer instrumentalistiskt språkbruk. Från Europeiska rådets slutsatser i juni 2022 går det bland annat att läsa att syftet med ett utvidgat EU är att “erbjudna en plattform för politisk samordning med de länder i Europa som EU har nära förbindelser med” (2022a). Detta, menar EU, “kommer att bidra till att främja samarbete och hantera frågor av gemensamt intresse för att stärka säkerheten, stabiliteten och välbefindandet i Europa” (ibid.). Det som man har gemensamt begreppsliggörs i sammanhanget således inte som något som grundas i en gemensam identitet utan i materiella intressen som säkerhet, stabilitet och ekonomiska utbyten. Uttalandet påminner på många sätt om det språkbruk som tar sig uttryck i Kommissionens meddelande om 2023 års utvidgningspaket. I uttalandet anför man bland annat:

In a changing geopolitical environment, the EU has demonstrated it is ready to rise to the occasion by strengthening its stance on the world stage. In line with the aim of the Union to promote peace, its values and the well-being of its peoples, EU enlargement continues to be a powerful tool to promote democracy, the rule of law and respect for fundamental rights.

(Kommissionen 2023d)

Vad uttalandet visar har instrumentalismen i termer av geopolitik en viktig plats i EU:s språkbruk. EU ser utvidgningen som ett verktyg för att svara på en förändrad geopolitisk värld och öka sitt inflytande i det internationella systemet. Vid en närmare läsning går det emellertid i sammanhanget också att identifiera ett mer moraliskt argument. Vad uttalandet visar handlar geopolitiken å ena sidan om att skydda EU och stärka EU:s ställning i det internationella systemet, å andra sidan om att ha politisk tyngd att kunna sprida de värden som EU anser sig värna om. Geopolitiken får, annorlunda uttryckt, en vidare betydelse genom att det också fylls med ett solidariskt innehåll och att det kan hjälpa medborgare i Europa. Genom att geopolitiken ses kunna “göra gott” blir relationen mellan moral och instrumentalism ömsesidigt förstärkande av varandra och avgörande för att förklara varför EU anser att unionen nu ska utvidgas.

Vilka länder ska EU utvidgas till?

När det kommer till frågan om vilka länder EU ska utvidgas till är svaret emellertid mer spretigt. Vid en första läsning kan man tolka EU:s språkbruk som att gränserna för vilka som kan bli medlemmar är ointressanta och att vilka länder som helst kan bli medlemmar. Kommissionen har bland annat uttryckt att “[a]ny European country which respects EU democratic values and is committed to

promoting them can apply for EU membership” (u.å). Annorlunda uttryckt, om bara landet kan betraktas som demokratiskt och ses upprätthålla de värderingar som EU anser sig värna om finns det inga hinder för utvidgningen ifråga. När man emellertid lägger större tonvikt vid "European country" blir bilden emellanåt mer otydlig. Detta inte bara då definitionen av ett europeiskt land inte specificeras, utan också då avgränsningen av begreppet ter sig oklart och föränderligt i sammanhanget. Vad uttalandet nedan visar handlar utvidgningen om att fullborda unionen. Detta framhäver inte bara ett identitetsargument utan tyder också på att de naturliga gränserna för EU är föränderliga. För om, likt Veronica Anghela & Jelena Džankić framhäver, unionen sågs fullbordas 2007 när Rumänien och Bulgarien gick med innebär det att de naturliga gränserna för EU inte bara kan, utan också har flyttats sedan dess (2023, 490).

Completing our Union is the call of history, it is the natural horizon of the European Union. The citizens of countries that want to join are Europeans – just like those of today's Union. Because we all know that geography, history and common values bind us. So, completing our Union also has a strong economic and geopolitical logic

(Kommissionen, 2023e)

Att tala om en naturlig horisont, på det sätt som man gör här, pekar på att utvidgningen efter snart 50 år nu är inne i sin slutfas. Efter det, antyder man, har man nått gränsen för vad som kan betraktas som en naturlig union av likasinnade. Vad som håller ihop denna "naturliga" union är, likt som tidigare anförts, gemensamma värderingar. Men även EU:s betoning på gemensam historia och geografi ska, utifrån det teoretiska ramverket, ses som viktiga för att skapa en "vi"-känsla i sammanhanget. Även om det gemensamma i uttalandet ovan ses naturligt är bilden emellertid inte entydig när man tar i beaktande materialet i stort. I Kommissionens meddelande om 2023 års utvidgningspaket nämner man bland annat att ett EU-medlemskap handlar om ett strategiskt val (2023d). "EU membership is a strategic choice. Alignment with the EU's common foreign and security policy is a more significant signal than ever of shared values and strategic orientation" uttrycker exempelvis Kommissionen (2023d). Detta sätt att begreppsliggöra frågan skapar en annan bild av utvidgningen. Om ansökarländerna måste göra ett val, kan man ifrågasätta hur naturliga medlemmar de egentligen är. Även om alternativen inte specificeras i sammanhanget visar antydning om att ansökarländerna måste välja att medlemskapet inte är taget för givet, varken för kandidatländerna eller för EU.

Även om ansökarländerna inte målas upp som självklara medlemmar, innebär det inte att en känsla av gemenskap eller samhörighet mellan dem och EU inte finns. Likt vad som framgår i ovanstående citat, att ansökarländerna behöver anpassa sig till EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik för att signalera att de delar gemensamma värderingar, visar det att det finns en tydlig föreställning av en värdegemenskap och en "vi"-känsla i sammanhanget. Detta sätt att resonera tar sig på liknande sätt uttryck i det uttalande som von der Leyen gjorde angående

kandidatländernas status 2022 (Kommissionen, 2022a). I utlandet uttrycker von der Leyen bland annat att utvidgningen handlar om att ”confirming that they belong, in due time, in the EU” (ibid.). Även om detta förvisso implicerar att utvidgningen inte är föregiven eller självklar spelar gemenskapen ändå en central roll i sammanhanget. För att kunna besvara frågan om vilka länder EU anser att man ska utvidgas till blir identitet därför centralt.

Hur påverkar utvidgningen EU?

När det kommer till frågan om hur utvidgningen påverkar EU talar man aktivt om frågan som ett avgörande ögonblick för unionen, inte minst med hänseende till geopolitik. Vad nedanstående citat visar betonar EU i sammanhanget att utvidgningen är viktig för att EU ska få större geopolitisk tyngd och kapacitet att handla. Argumentet kan tolkas som en “desto-fler-desto-starkare”-logik där EU ser sig ha större möjlighet att agera mer självständigt om man också omfattar fler medlemsstater.

This is not a question of deepening integration or widening the Union. We can and must do both. To give us the geopolitical weight and the capacity to act. Each wave of enlargement came with a political deepening. The good news is that with every enlargement those who said it would make us less efficient were proven wrong.

(Kommissionen, 2023a)

Bortsett från fokuset på geopolitik i ovanstående citat är det också tydligt att uttalandet riktar sig mot medlemsstaterna och deras medborgare i syfte att övertyga dem om att utvidgningen kan leda till något positivt även för dem. Vad detta implicerar är att vinsterna av en utvidgning inte är givna utan kräver övertygelse och argument från EU:s sida. Stöd för denna tolkning tar sig bland annat uttryck i det uttalande von der Leyen gjorde i samband med 2023 års utvidgningspaket. Där anförde hon bland annat att “If you look at the history of the last enlargement rounds, you see that they have shown that there are enormous benefits for both of us [...] Basically, we all win” (2023a). Även om von der Leyen i uttalandet är angelägen om att framhäva att utvidgningen inte handlar om ett nollsummespel (det vill säga att en part riskerar vinna mer på utvidgningen än en annan) är hon mån om att betona att utvidgningen medför konkreta vinster även för medlemsstaterna och deras medborgare (ibid.). Detta sätt att resonera tar sig också uttryck i nedanstående citat:

For the EU itself, the advantages are also very clear and impressive. The expansion of our Single Market brings economies of scale for our businesses, increases our competitiveness and therefore the strength of our Single Market. [...] Enlargement is also an investment in our security. Because integrating new members in the EU also shields them from foreign interference. In times where we see the rules-based international order

increasingly called into question, of course a larger and stronger Union gives us a stronger voice

(Kommissionen, 2023e)

Vad uttalandet ovan implicerar är vinsterna för kandidatländerna inte bara tagna för givna och behöver således inte nämnas något mer utförligt i sammanhanget. Uttalandet visar också att de instrumentella argumenten anses vara avgörande för att EU:s medlemsstater och medborgare ska acceptera utvidgningen. Bilden som förs fram visar att utvidgningen, som om det vore något oväntat och överraskande, också ger EU stora fördelar. Fokuset riktar sig i sammanhanget mot att utvidgningen gynnar EU:s ekonomi, inflytande och säkerhet och att desto fler som är med i unionen desto starkare är man. Det är dock viktigt att betona att betydelsen av att vara starkare i sammanhanget inte handlar om materiell styrka och maktanspråk gentemot övriga världen. Istället handlar det om att bibehålla sin röst och kunna skydda den liberala världsordning som man anser sig värna om. Geopolitiken har sålunda i sammanhanget en dubbel betydelse i den meningen att det både stärker motståndskraften i fråga om, för EU, grundläggande värderingar samt skickar en tydlig signal till omvärlden om att det finns ett stort "vi" som värnar dessa. Det instrumentella språkbruket är, annorlunda uttryckt, tydligt moraliskt impregnerat (ibid.).

Något som i sammanhanget också väcker intresse i ovanstående uttalande är fokuset på utländsk påverkan och *interference* (Kommissionen, 2023e). Detta kan inte bara tolkas som att stabilitet i huvudsak är något som påverkas utifrån, det kan också ses ge uttryck för en tävlan där EU måste vara före sina "motståndare" för att säkerställa stabilitet och inflytande i sitt närområde (ibid.). Även om man inte talar om direkta maktambitioner blir språkbruket i sammanhanget således märkbart instrumentalistiskt influerat och utvidgningen ett nödvändigt verktyg för att säkerställa unionens säkerhetspolitiska och ekonomiska preferenser. När man ska besvara frågan hur utvidgningen påverkar EU blir därför instrumentalism centralt.

Vilken roll har EU i anslutningsprocessen?

När EU diskuterar frågan om vilken roll unionen ska ha i anslutningsprocessen är man emellanåt något mer försiktig med att uttrycka vad man tycker. I det mycket omfattande material som täcker EU:s utvidgning nämns EU:s roll i anslutningsprocessen endast vid två tillfällen. Anledningen till detta är framförallt, likt som framförs i de specifika fallen nedan, att EU anser sig ha olika roller beroende på vilket land som tas i beaktande. I de fall där EU har valt att lyfta sin roll i processen i stort framhäver man att EU ska ha en aktiv roll under tiden som förhandlingarna pågår. Anledningen till detta är, likt vad som framförs i Europeiska rådets slutsatser från december 2022, att hjälpa medborgarna (2023b). I slutsatserna går det bland annat att läsa att rådet "...remains committed to bringing partners closer to the EU, preparing the ground for accession, and bringing concrete benefits to their citizens already during the accession process".

Vad uttalandet visar står de moraliska argumenten med andra ord i centrum för att beskriva EU:s roll i anslutningsprocessen (ibid.). Vad som går att betrakta speglar detta även det språkbruk som tar sig uttryck i 2022 års rekommendation om Kommissionens bedömning av kandidatländernas status. Där anför man bland annat att EU:s stöd under anslutningsprocessen handlar om att skicka ansökarländerna “a clear signal of support in their aspirations, even as they face challenging circumstances” (2022a). EU:s stöd är alltså viktigt för att motivera länderna och skapa bilden av att en bättre framtid är möjlig. Om detta inte görs, menar EU, riskerar ländernas reformarbete stanna av vilket skulle påverka medborgarna i länderna negativt (ibid.). För att besvara frågan vilken roll EU ska ha i anslutningsprocessen blir således moral centralt.

Sammanfattning:

Sammanfattningsvis går det att instämma i den tidigare forskningen att instrumentalism i termer av geopolitik spelat en central roll i hur EU har valt att språkligt framställa utvidgningen (Hillion & Petrov 2022, Dyczok & Chung 2022). Utvidgningen har setts som en geopolitisk investering i fred, välstånd och säkerhet och tagit sig uttryck i termer av att man är säkerhetspolitiskt starkare ju fler man är. Vad som också kunnat noteras i analysen har även moral varit tydligt framträdande. Utvidgningen har setts som ett sätt att sprida liberala demokratiska principer och göra gott för ansökarländerna och deras invånare. Moralen har dessutom tydligt sammanflätats med instrumentalismen då geopolitik i materialet begreppsliggjorts som ett verktyg för att både skydda och sprida EU:s värderingar. Vad gäller de mer identitetsbetonade argumenten däremot har de varit mindre framträdande i materialet. Vad analysen visar diskuteras identitet endast under frågan vilka länder som EU anser att man ska utvidgas till. Dessutom beskrivs utvidgningen som ett strategiskt val för ansökarländerna vilket implicerar att det varken finns en tydlig gemenskap eller att utvidgningen uppfattas naturlig eller given.

5.2. EU:s utvidgningsdiskurs och Moldavien

Vad handlar utvidgningen till Moldavien om?

Om föregående avsnitt tog sin utgångspunkt i EU:s utvidgningsdiskurs i stort, avser detta avsnitt ta specifikt avstamp i hur EU:s utvidgning till Moldavien tagit sig språkligt uttryck. Från vad som går att utläsa i materialet utgör moral och solidaritet centrala teman i hur EU har valt att beskriva utvidgningen till Moldavien. Enligt EU är Moldavien det land som, utanför Ukraina, har påverkats mest av Rysslands anfallskrig (Kommissionen 2022c, 11). Ett exempel, som vid flera tillfällen förs fram, är att Moldavien, trots att det är ett av Europas fattigaste länder, är det land som tagit emot flest flyktingar från Ukraina. Strax över en

miljon ukrainare har flytt genom Moldavien och cirka 100 000 finns kvar i landet. Trots att landets ekonomi och säkerhet länge befunnit sig i ett akut läge, har Moldavien med andra ord tagit sitt ansvar och öppnat upp sina hem och hjärtan för de människor som flyr Rysslands krig (ibid.). Som exemplet visar, präglas EU:s språkbruk av medlidande och solidaritet och en bild av att Moldavien är offer för Rysslands krigföring.

Narrativet om att Moldavien är offer för Rysslands krigföring tar sig även uttryck i att Moldavien sedan kriget bröt ut, enligt EU, har varit måltavla för ryska hybridattacker och kämpat mot cyberattacker och desinformation (EEAS 2023d). Vid en presskonferens i Moldaviens huvudstad Chişinău 2022, anförde von der Leyen bland annat att Ryssland använt hybridattacker, inte minst mot energisektorn, för att kuva samhället och varna landet för vilka konsekvenser en EU-anslutning kan få (Kommissionen 2022d). Likt som von der Leyen anför i nedanstående citat, har detta gjort att man på många sätt målat upp bilden av att EU:s solidaritet till Moldavien är orubblig och att man är varandras närmaste allierade.

European solidarity with Moldova is unshakable. Since Russia's invasion of Ukraine, we have been your closest partner. Looking ahead to our common future, Moldova is not only our neighbor, our partner and close friends, but of course also a candidate for membership in the EU. Moldova is part of our family. And family must stick together when times gets tough.

(Kommissionen 2022d)

Utöver att måla upp bilden av Moldavien som ett offer för Rysslands krigföring går det även att utläsa i citatet en tydlig bild av vänskap och gemensam identitet. Moldavien betraktas inte bara som en nära vän som nu blir angripen och som behöver EU:s hjälp. Moldavien betraktas också som en del av EU:s familj. Detta har betydelse då familjen på många sätt kan ses som en symbol för gemenskap och tillhörighet. Genom familjen känner vi en omedelbar samhörighet till varandra, en känsla som är svår att replikera i andra sammanhang. Familjen är dit vi vänder oss om vi behöver hjälp och som bekräftar vilka vi är. Annorlunda uttryckt, symboliserar betoningen på familjen i sammanhanget ett "vi" och målar upp bilden av att Moldavien har en naturlig plats i EU. Bilden av att Moldavien och EU delar en gemensam identitet tar sig även uttryck i nedanstående uttalande. I uttalandet talar von der Leyen bland annat om Moldavien som en naturlig och "levande" europé.

Moldova has shown time and again how vibrantly European it is and how deeply committed it is to its EU accession path. The EU's solidarity with Moldova is unshakeable. You have long proven that your future is in our Union by standing up for the values we hold dear: democracy, freedom, and solidarity. [...] You have once more shown that the EU can count on you.

(Kommissionen 2022d)

Vad uttalandet visar betraktas Moldavien som en naturlig medlem i EU. Landet ses både som en europé och ett land som delar de värderingar EU ser sig värna. Viktigt att poängtera i sammanhanget handlar detta dock inte bara om delade värderingar och bilden av en gemensam identitet. Det handlar också om att Moldavien, i de svåraste av tider, står upp för och skyddar de värden EU anser sig värna om allra mest. Von der Leyen har bland annat framfört att motståndet mot Ryssland och stödet till Ukraina inte hade varit möjligt om det inte hade varit tack vare Moldavien, och Kommissionen har bland annat framfört att Moldavien, ända sedan kriget bröt ut, har agerat moraliskt i enighet med EU:s värderingar (EEAS 2023d, Kommissionen 2022c). Moldavien är således inte bara ett land som står upp för de värden EU anser sig värna om, landet försvarar dem också till varje pris. Likt vad citatet ovan visar, målas bilden av Moldavien med andra ord upp som en framtida medlemsstat som man kan lita på. Detta har stor betydelse i sammanhanget, inte minst sett i ljuset av att flera medlemsstater på senare år har vacklat när det kommer till att stå upp för EU:s värderingar (jfr. Polen och Ungern) (EEAS 2023e, Lindberg 2018). Trots att Moldavien är det land som, utanför Ukraina, har påverkats mest av Rysslands anfallskrig, har landet stått pall och försvarat EU:s värden (Kommissionen 2022d). Även om både en gemensam identitet och instrumentalism i termer av geopolitik kan ses viktiga för att underbygga berättelsen om vad utvidgningen till Moldavien handlar om, står således moral och en form av tacksamhet i centrum för språkbruket.

Varför ska EU utvidgas till Moldavien?

När vi går in på frågan om varför EU ska utvidgas framkommer såväl ett moraliskt som ett mer instrumentalistiskt språkbruk i termer av geopolitik. Moldavien beskrivs som ett offer för Rysslands krigföring (Europeiska rådet 2023e). Även om Moldavien länge befunnit sig i ett utsatt säkerhetspolitiskt läge har situationen förvärrats drastiskt sedan Ryssland invaderade Ukraina. Moldavien har fått utstå ryska destabiliseringsförsök i form av återkommande cyber- och hybridattacker, ökad rysk närvaro i utbrytarrepubliken Transnistrien samt aktivt ryskt stöd för inrikespolitiska krafter med avsikt att avsätta den nuvarande regeringen och obstruera landets anslutningsprocess (Kommissionen 2022d). Ett Moldaviskt medlemskap, menar EU, kommer stärka stabiliteten och tryggheten i landet men också i EU i stort. Från vad som går att utläsa betraktas Moldaviens förmåga att upprätthålla stabilitet och motstånd som en buffert för EU:s egna säkerhet (EEAS 2023d). Om Moldaviens stabilitet rubbas, riskerar detsamma ske i EU (ibid.). Vidare, menar man, ligger Moldavien strategiskt viktigt vid Svarta havet med lång gräns mot Ukraina. Att andra makter (läs Ryssland) inte får inflytande över den är avgörande för att trygga säkerheten i EU (Kommissionen 2023d). Denna gräns behöver slås vakt om och skyddas till varje pris.

Vad språkbruket visar målar EU upp bilden av att ett moldaviskt medlemskap kommer stärka både EU:s och Moldaviens säkerhet (EEAS 2023g). Moral och instrumentalism kan med andra ord ses som två sidor av samma mynt. Om EU hjälper Moldavien kommer det också stärka dem själva. Detta sätt att resonera tar

sig även uttryck i det tal EU:s utvidgningskommissionär, Oliver Várhelyi, höll inför Europaparlamentet 2023. I anförandet betonade Várhelyi bland annat att EU måste säkerställa att Moldavien kan visa motståndskraft och uthållighet gentemot det ryska hotet (EEAS 2023h). Likaså menade han att stödet till Moldavien är avgörande för att inte andra länder (läs EU-länder) ska bli måltavla i Rysslands anfällsrig (ibid.). Várhelyi uttryckte vidare:

Since the start of Russia's illegal invasion of Ukraine, Moldova has been facing the consequences of Russia's brutal aggression just tens of kilometers away from its borders. It has been confronted with a growing number of challenges, such as loss of key markets, soaring inflation, violations of its airspace, and staged protests. [...] I want to reassure you that the EU stands in solidarity with the people of Moldova

(EEAS 2023h)

Vad uttalandet visar står EU i solidaritet med det moldaviska folket och kommer stötta landet så länge det behövs för att det ska kunna stå emot det ryska hotet. Men det slutar inte där. Från vad som går att utläsa i materialet i stort vill EU visa på att solidariteten även sträcker sig bortom de politiska slagorden och retoriken. EU vill visa att stödet är på riktigt och att det sträcker sig brett över många områden. Dels politiskt, dels materiellt i form av humanitärt bistånd, stöd till landets energisystem och försvarsmakt (EEAS 2023g, 2023h, Europeiska rådet 2022b). Sett utifrån det teoretiska ramverket har detta stor betydelse i sammanhanget då solidaritet och moral får en begränsad roll om man inte också kan visa på att man även agerar och handlar utefter det. Vad språkbruket framhäver vill EU alltså visa att sitt stöd både är synligt och får faktiska effekter. Mot bakgrund av detta går det inte att säga att instrumentalism eller moral ensamt kan förklara varför EU ska utvidgas till Moldavien, utan båda aspekterna ska ses centrala i sammanhanget.

Vilka länder ska EU utvidgas till?

Även om frågan om vilka länder som EU ska utvidgas till på många sätt förutsätter ett mer utzoomat perspektiv där man tar fler länder i beaktande har frågan flera beröringspunkter med det språkbruk som tar sig uttryck när EU talar om Moldavien mer specifikt. Den bild som EU försöker ge av Moldavien är att Moldavien är ett land som står upp för och försvarar de värden EU ser sig värna om (Kommissionen 2023d). Moldavien är alltså inte bara ett land som drabbats mycket hårt av Rysslands anfällsrig mot Ukraina utan även ett land som i ett mycket svårt läge, både ekonomiskt och säkerhetsmässigt, valt att stå upp för EU:s värden och sätt att leva. Det skapar inte bara bilden av Moldavien som en mycket tillförlitlig partner och allierad (ibid.). Det skapar också bilden av ett liberalt demokratiskt land som, likt EU, agerar solidariskt gentemot de länder som behöver hjälp. Detta illustreras inte bara i, som ovan visats, att Moldavien tagit emot många flyktingar från Ukraina. Det visar sig också i att Moldavien spelat en

central roll i att upprätthålla EU:s solidaritetskorridorer (Kommissionen 2023h). Dessa korridorer har bland annat haft som funktion att underlätta handeln från Ukraina med övriga världen (ibid.).

Vad de uppräddade exemplen visar, målar språkbruket upp bilden av att Moldavien och EU har mycket gemensamt. EU och Moldavien delar inte bara samma värderingar, utan agerar också likadant i svåra situationer (i detta fall solidariskt gentemot Ukraina). Detta har gjort att EU vid flera tillfällen har valt att framhäva Moldavien som en del av EU:s gemenskap och familj (Kommissionen 2023a). Vid en presskonferens 2023 framförde von der Leyen bland annat att “[t]he country are part of our European family. We have never left any doubt about that” (Kommissionen 2023b). Även om man emellertid kan ifrågasätta hur naturlig denna familj är när man i sammanhanget tvingas betona att man aldrig har tvekat ifråga, är det tydligt att språkbruket målar upp en sådan bild. Detta tar sig även uttryck i det tal som von der Leyen höll i samband med att EU rekommenderade att inleda anslutningsförhandlingar med landet (Kommissionen 2023c). I talet betonade hon bland annat gemensamma värderingar och ansvarstagande för demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. Lika betydelsefullt, vilket redovisas i citatet nedan, valde hon även att framhäva symboler, däribland flaggan, för att manifesteras en gemenskap ifråga (ibid.).

And it was so moving to see the European flag shine on several landmarks in Chisinau – to celebrate our proposal to make Moldova a candidate country to join the EU. [...] Because our flag, that was visible this night, will be your flag, too.

(Kommissionen 2023c)

Likt vad citatet visar har EU-flaggan i sammanhanget ett tydligt symboliskt budskap. Flaggan kan på många sätt ses som ett kraftfullt uttryck för att manifesteras stolthet och markera gemenskap och tillhörighet. Att använda flaggan som symbol i sammanhanget skapar med andra ord bilden av att Moldavien tillhör EU. För att förstå vilka länder EU anser att man ska utvidgas till blir sålunda identitet och gemenskap centralt. Det slutar dock inte där. Vid en vidare läsning går det även att notera att instrumentalism i termer av geopolitik har betydelse. I samma uttalande betonade von der Leyen bland annat att många av flaggorna som hade satts upp sedan blev vandaliserade av ryskstödda grupper (Kommissionen 2023c). Detta målar upp bilden av att flaggan, och i förlängningen även EU, är hotat. Även om identitet och gemenskap står i centrum för att motivera vilka länder som man anser att man ska utvidgas till spelar instrumentalism i termer av geopolitik också en viktig roll.

Hur påverkar utvidgningen EU?

När EU talar om hur utvidgningen till Moldavien påverkar EU är man emellertid något mer återhållsam med vad man tycker och tänker. En förklaring till detta är, likt vad som ovan framförts, att det är Moldavien och dess medborgare som är av

huvudsakligt intresse för EU. Vilka konsekvenser utvidgningen får är med andra ord i första hand intressant sett till Moldaviens medborgare och Moldaviens förmåga att kunna stå emot Rysslands påtryckningar och hot. Även om så är fallet är det möjligt att emellertid notera att utvidgningen även anses ha betydelse för EU. Likt som exemplet nedan visar framhäver EU att utvidgningen till Moldavien har ett symboliskt värde för att kunna visa omvärlden (särskilt Ryssland) att EU står starka och enade i att bemöta yttre hot.

It strengthens Moldova, in the face of Russian aggression. And it strengthens the European Union. Because it shows once again to the world that the European Union is united and strong in the face of external threats

(Kommissionen 2023b)

Likt vad uttalandet visar är språkbruket tydligt instrumentalistiskt impregnerat. Vad jag vill argumentera ligger framförallt två argumentationslogiker i materialet som grund till detta. För *det första* finns det en “vi-ska-visa-dem”-mentalitet i sammanhanget där man vill visa omvärlden att EU inte lätt kan kuvas (Europeiska rådet 2023b, se även Europeiska rådet 2023d). När EU består av fler medlemmar signalerar det att det finns många länder som vill leva i ett fritt och demokratiskt Europa och att man tillsammans är beredda att göra allt för att försvara denna ordning (ibid.). För *det andra* framträder det en tydlig bild i sammanhanget om att desto fler medlemmar EU har desto starkare är man. Likt som Kommissionen har uttryckt; “We are today taking a tangible step to further enhance the security partnership between the EU and the Republic of Moldova, facilitating cooperation and operational action to address shared security threats” antyder språkbruket att ett utvidgat EU bidrar till att fler kan bemöta de hot som utmanar unionens säkerhet (Kommissionen 2022e). Ju fler medlemmar desto mer samordnat är försvaret och desto starkare är man också den dag länderna utsätts för hot och fara (ibid.).

Trots att geopolitiken står i centrum för att beskriva hur utvidgningen till Moldavien påverkar EU är det viktigt att understryka att ett sådant språkbruk även i detta sammanhang färgas av identitet och gemenskap. Genom att både Moldavien och EU ses hotas av Ryssland skapas en bild av att man är på samma sida och tillhör en gemenskap. Det målas med andra ord upp ett “vi” (europeiska länder som står emot Rysslands krigföring) och “de” (Ryssland) i sammanhanget (Europeiska rådet 2023e, Kommissionen 2023d). Att man i materialet även betonar att ett geopolitiskt starkare EU handlar om att signalera att man tillsammans vill leva i ett fritt och demokratiskt Europa, vill jag mena, förstärker också denna bild ytterligare (Europeiska rådet 2023b). Argumentet, menar jag, framhäver inte bara att det finns en tydlig värdegemenskap i sammanhanget. Argumentet implicerar också att EU ser ett värde av att förena likasinnade och skapa en större familj med de länder man ser sig dela dessa värden med. Även om instrumentalismen i termer av geopolitik står i centrum för att beskriva hur utvidgningen till Moldavien påverkar EU handlar det således också om att förena likasinnade demokratier gentemot det ryska hotet och fullborda unionen.

Vilken roll har EU i anslutningsprocessen?

EU anser sig behöva spela en aktiv roll i Moldaviens anslutningsprocess. Det hot som Moldavien möter och det ansvar landet behöver ta i form av flyktingmottagande och upprätthållandet av EU:s solidaritetskorridorer är här och nu (Kommissionen 2023f). Det gör att det stöd som Moldavien är i behov av inte kan vänta tills landet blir medlem. Den hjälp som EU menar sig kunna ge är framförallt materiellt stöd i form av makroekonomiska stödpaket, stöd till energisektorn och ekonomiskt stöd för att Moldavien ska kunna köpa försvarsmateriel (EEAS 2023f). Stödet handlar alltså inte i första hand om att hjälpa Moldavien att nå Köpenhamnskriterierna. Snarare handlar det om att stärka Moldaviens, och i förlängningen också EU:s motståndskraft mot Ryssland. Likt vad von der Leyen tillsammans med Moldaviens president Maia Sandu framförde vid en presskonferens 2023 handlar stödet till Moldavien inte bara om Moldavien (Kommissionen 2023e). Om Moldavien inte förmår att stå emot riskerar det också att underminera EU:s säkerhet. Moldaviens möjlighet att visa på starkt motstånd är med andra ord avhängigt även EU:s säkerhet.

Vad detta kan tolkas som utgör den geopolitiska situationen, och de påtryckningar som det medför på landets institutioner, på många sätt ett hinder för att Moldavien ska bli medlem idag (EEAS 2023d, Kommissionen 2023e). Det hot och de hybridattacker som Moldavien återkommande utsätts för skulle med andra ord riskera att destabilisera unionen och urholka det regelsystem som håller ihop den inre marknaden. Även om EU behöver vara aktivt och stöttande under anslutningsprocessen, handlar detta stöd således inte i första hand om att landet ska uppnå anslutningskriterierna eller att landet ska bli medlem idag. Snarare handlar det om att förbereda och stötta landet så att det så snabbt som möjligt kan bli medlem när det geopolitiska hotet inte är lika påtagligt (ibid.).

Sammanfattning:

Vad ovanstående analys visar har moral spelat en central roll i hur EU språkligt framställt utvidgningen till Moldavien. Moldavien har setts som ett offer för Rysslands krigföring och ett land som behöver EU:s hjälp. För att landet ska kunna stå emot Rysslands krigföring och för att medborgarna ska kunna få leva i fred och säkerhet har EU:s stöd (och på sikt en utvidgning) helt enkelt ansetts nödvändigt. Vad analysen visar har språkbruket även genomsyrats av instrumentalism i termer av geopolitik. Detta har inte bara tagit sig uttryck, likt som tidigare nämnts, i termer av att Moldavien befinner sig i ett geopolitiskt svårt läge och att landet är offer för Rysslands krigföring.¹² Det har även tagit sig uttryck i form av att Moldaviens motståndskraft också är viktigt för EU:s egna säkerhet. Om Moldaviens säkerhet rubbas, menar man, kommer även EU:s säkerhet att rubbas. Utöver att måla upp utvidgningen till Moldavien som viktigt sett utifrån moral och geopolitik går det även att utläsa i materialet en tydlig bild

---

¹² Moral och instrumentalism kompletterar varandra således.

av vänskap och gemensam identitet. Moldavien betraktas inte bara som en nära vän som nu blir angripen och behöver EU:s hjälp. Moldavien betraktas också som en del av EU:s familj och ett land som har en naturlig plats i gemenskapen. Till skillnad från utvidgningsdiskursen i stort är sålunda instrumentalism, identitet och moral alla viktiga komponenter för att förstå hur EU rättfärdigt Moldaviens anslutningsprocess.

5.3. EU:s utvidgningsdiskurs och Bosnien-Hercegovina

Vad handlar utvidgningen till Bosnien-Hercegovina om?

Om föregående avsnitt tog sin utgångspunkt i att analysera hur EU språkligt har framställt Moldaviens anslutningsprocess, avser detta avsnitt istället ta avstamp i EU:s utvidgningsdiskurs om Bosnien-Hercegovina. Från vad som går att utläsa i materialet utgör moral, precis som i Moldaviens fall, ett genomgående tema i hur EU har valt att beskriva utvidgningen till landet. I linje med det teoretiska ramverket ser EU utvidgningen som ett sätt att sprida liberala demokratiska principer och i förlängningen hjälpa landet och dess invånare (Europeiska rådet 2019, 2023c, Kommissionen 2023g). EU menar att reformerna som landet behöver genomföra för att bli medlem kommer att minska de politiska spänningarna och stärka landets demokratiska institutioner (ibid.). Reformerna är med andra ord viktiga, menar EU, eftersom de ses stärka demokratin, freden och välbefindandet i landet (EEAS 2023a). Som EU:s utrikeschef, Josep Borrell, uttryckt, "[t]hese reforms are not for the sake of Brussels, but for improving the daily life of all people in Bosnia-Hercegovina. It answers the clear demands from the citizens to live in dignity, peace and prosperity" (EEAS 2023a). Vad uttalandet visar rättfärdigas anslutningskriterierna med hänvisning till att de kommer göra landet gott. Anslutningskriterierna ses alltså inte i första hand som ett instrument för att säkerställa att kandidatlandet har anpassat sig till EU:s institutioner och regelverk utan snarare som ett verktyg som stärker landet och gynnar medborgarna.

Liknande resonemang tar sig även uttryck i det tal von der Leyen höll i samband med att hon besökte landet 2022 (EEAS 2022a). I uttalandet betonade von der Leyen bland annat att ett EU-medlemskap kommer medföra ekonomisk tillväxt och vidgade möjligheter vad gäller att resa, studera och arbeta i EU. Vidare betonade hon även att vägen till EU också innebär en väg mot ett bättre Bosnien-Hercegovina, till ett land som unga människor kommer drömma om. I likhet med Borells uttalande begreppsliggörs utvidgningen till Bosnien-Hercegovina alltså även i detta fall som en solidarisk handling i syfte att hjälpa landet och dess invånare (ibid.). Von der Leyen uttrycker vidare:

The path towards our Union is also the path towards a better Bosnia-Herzegovina. The reforms do not only matter because they lead into the European Union, the reforms matter because they will make your country a better place for all its people. The door of the European Union is open. Please seize the opportunity and use this invitation

(EEAS 2022a)

Även om citatet ovan präglas av solidaritet och en vilja att hjälpa det bosniska folket är bilden emellertid mer nyanserad än vad man vid en första anblick kan få intryck av. Vid en närmare läsning av citatet går det bland annat att notera att Bosnien-Herzegovina måste ta tillfället i akt och använda den inbjudan man har fått av EU. Att formulera anslutningsprocessen i termer av nu eller aldrig, som man gör här, går på många sätt stick i stäv med principen om att medborgarnas välbefinnande och frihet står i centrum och i alla lägen måste värnas om. För om politikerna i Bosnien-Herzegovina inte omedelbart implementerar reformerna innebär det, utifrån resonemanget, att medborgarna går miste om sin chans att bli medlemmar (och således nå sin dröm om att få leva i värdighet, fred och välstånd). Vid en vidare läsning kan man också notera att argumentet som förs fram inte heller är fullt logiskt konsekvent. Om ett EU-medlemskap är avgörande för medborgarnas välbefinnande och välstånd, varför kan man inte då låta landet bli medlem direkt och sedan implementera reformerna efterhand?

Anledningen till detta kan på många sätt härledas till Republika Srpska. Srpska är en utbrytarrepublik belägen i landets östra delar och har under de senaste åren försökt distansera sig alltmer från övriga Bosnien (Kommissionen 2023e, 2023g, Europeiska rådet 2022d, 2023b). Srpska har bland annat etablerat egna juridiska och ekonomiska institutioner och upprättat en egen armé vilket ökat motsättningarna och spänningarna i landet. Vad EU menar, har situationen i Srpska stått i vägen för att landet ska kunna gå med i unionen (ibid.). Europeiska rådet har bland annat uttryckt att Srpska "run counter to the EU path of Bosnia-Herzegovina" (Europeiska rådet 2023b). Samtidigt som Bosnien-Herzegovina anses ha gjort framsteg när det kommer till rättsliga och marknadsekonomiska reformer, samt åtaganden vad gäller bekämpning av brottslighet, penningtvätt och terrorism har Srpska valt att gå i motsatt riktning och antagit flera, vad man betraktar som, illiberala och icke-konstitutionella lagar och reformer (ibid.). Ett bosniskt inträde tillsammans med Srpska idag skulle med andra ord, enligt EU, riskera att destabilisera unionen och urholka det regelsystem som håller ihop den inre marknaden (Kommissionen 2023e). Även om moral på många sätt kan ses viktigt för att underbygga berättelsen om vad utvidgningen till Bosnien-Herzegovina handlar om, står instrumentalism således i centrum i språkbruket.

Varför ska EU utvidgas till Bosnien-Herzegovina?

När vi går in på den andra frågan om varför EU ska utvidgas till Bosnien-Herzegovina framträder återigen ett mer instrumentalistiskt språkbruk. I slutsatserna från EU-toppmötet på Västra Balkan i december 2023 går det bland

annat att utläsa att geopolitiken är av stor betydelse i sammanhanget (Europeiska rådet 2023c). EU menar att Europa idag befinner sig i det svåraste, farligaste och det mest akuta geopolitiska läget sedan andra världskrigets slut. Det utmanar både EU:s och övriga Europas säkerhet (Bosnien-Hercegovina inkluderat). Om Bosnien-Hercegovina kan integreras i EU:s inre marknad och, i förlängningen även bli medlemmar, skulle det, menar man, trygga energiförsörjningen, minska sårbarheten i ekonomin och stärka kontinentens motståndskraft mot både interna och externa hot (ibid.). Vidare, menar man, skulle ett bosniskt EU-medlemskap begränsa Rysslands inflytande över regionen och stärka landets förmåga att bekämpa rysk propaganda och desinformation (EEAS 2023a, 2023c). Den bild som målas upp i sammanhanget är alltså att reformerna, och i förlängningen även ett EU-medlemskap, inte bara är nödvändigt för medborgarna i Bosnien-Hercegovina utan att de även kommer bidra till ett starkare och fredligare Europa i stort (ibid., se även EEAS 2024). EU:s position ifråga sammanfattas väl i det uttalande som EU:s utrikeschef Borrell gjorde inför det toppmöte som hölls mellan EU och länderna på Västra Balkan i december 2023. I uttalandet betonade Borrell bland annat att;

We live in a difficult, challenging and dangerous environment and this affects the European Union, and this affects our neighborhood and this affects the Western Balkans. That is why I think we have to work in two directions. First, obviously the Enlargement needs to speed up. At the end, it is our most important security guarantee and our most important way of becoming partners. Secondly, it is of great importance to build a democratic, stable, and peaceful continent with respect for international law

(EEAS 2023a)

Vad uttalandet visar förstås demokrati och stabilitet som synonymer. Det innebär inte bara att moral och instrumentalism ses som två sidor av samma mynt i sammanhanget. Det innebär också att man anser att ett mer demokratiskt och motståndskraftigt Bosnien-Hercegovina också kan bidra till ett fredligare och stabilare Europa. Genom att landet blir en del av EU:s demokratiska och liberala sfär kan det således göra både EU och Bosnien-Hercegovina tryggare och säkrare. Vid närmare läsning av utlandet går det också att observera att anslutningsprocessen behöver öka farten. Den oroande utvecklingen i omvärlden och de ökade geopolitiska spänningarna, menar Borrell, gör att utvidgningen inte kan vänta. Risker är annars att andra krafter får inflytande över regionen och lyckas fjärma landet från EU. Även om argumentet kan förefalla en aning paradoxalt med tanke på att stödet för EU är över 75% i landet, det vill säga högre än i Moldavien och majoriteten av medlemsstaterna, visar det på att det finns en stor oro i EU för att landet ska gå i en annan riktning om anslutningsprocessen stannar av (som delvis skett i Srpska) (EEAS 2022a, Euronews 2024).¹³ Utvidgningen är, annorlunda uttryckt, avgörande för att säkra EU:s inflytande i

---

¹³ Jfr. Turkiet och Serbien som tydligt rört sig bort från EU efter att förhandlingarna dragit ut på tiden (Torun 2021).

landet och i förlängningen, vilket tidigare diskuterats, se till att invånarna i landet får leva i demokrati, fred och välbefinnande (ibid.).

Ett annat område som också tas upp när det kommer till frågan om varför EU ska utvidgas till Bosnien-Herzegovina är att ett bosniskt medlemskap förväntas bidra till att man lättare ska kunna hantera migrationsströmmar från Mellanöstern och Nordafrika (EEAS 2022b, Kommissionen 2022b). Även om Frontex, EU:s gräns- och kustbevakningsbyrå, sedan flera år tillbaka har verkat i landet och stödpaket riktats till landets myndigheter för att underlätta flyktingmottagandet, menar EU, skulle ett medlemskap innebära att detta lättare skulle kunna samordnas och hanteras. Från vad som går att utläsa betraktas Bosnien-Herzegovina som ett transitland för migranter. För att inte upprepa, som EU:s utvidgningskommissionär uttrycker, ”the dramatic scenes we never wish to see again” behöver resurserna till, och kontrollen över, Bosnien-Herzegovinas gränser därför öka och samarbetet med EU intensifieras (EEAS 2022b, Kommissionen 2023g). För att inte hamna i en liknande kris igen behöver landet med andra ord EU:s hjälp och i förlängningen även bli fullvärdiga medlemmar. Detta anses både vara nödvändigt för de flyktingar som flyr och för Bosnien-Herzegovina förmåga att ta emot dem. Dessutom, likt som implicerats ovan, anses det ha stor betydelse för EU själv (ibid.). Sammanfattningsvis går det sålunda att betrakta att framförallt instrumentalism, men även moral, genomsyrar språkbruket när EU ska förklara varför man ska utvidgas till Bosnien-Herzegovina.

Vilka länder ska EU utvidgas till?

Även om frågan om vilka länder som EU ska utvidgas till på många sätt förutsätter, precis som i Moldaviens fall, ett mer utzoomat perspektiv där man tar fler länder i beaktande har frågan flera beröringspunkter med det språkbruk som tar sig uttryck när EU talar om Bosnien-Herzegovina specifikt. Vad diskussionen om landets anslutningsprocess visar har Bosnien-Herzegovina visat på ett starkt engagemang för europeiska värderingar och principer (Kommissionen 2021, Europeiska rådet 2021). Bosnien-Herzegovina, menar Europeiska rådet, är ett land som sätter demokratin, de grundläggande rättigheterna och rättsstatsprincipen i första rummet och arbetar ständigt för mänskliga rättigheter, jämställdhet och minoriteters rättigheter. Det språkbruk som tar sig uttryck är alltså tungt identitetsbetonat och målar upp bilden av att Bosnien-Herzegovina är ett land som delar de värden och idéer EU ser sig värna om (ibid.).

Vid en närmare granskning av materialet är bilden emellertid inte lika entydig. Enligt Europeiska rådet är ett viktigt syfte med anslutningsprocessen att ”stärka känslan av tillhörighet till samma gemenskap” och bygga broar mellan folk och kulturer (Europeiska rådet 2022d). Förvisso pekar man i samma uttalande på att Bosnien-Herzegovina hör hemma i EU och att ett medlemskap ligger både i EU:s och landets intresse (ibid.). Men med tanke på att broar behöver byggas och en känsla av tillhörighet måste stärkas finns det uppenbara friktioner ifråga som måste överkommas. En föreställd gemenskap, som Benedict Anderson uttrycker det, uppfattas med andra ord inte tillräckligt stark för att man ska kunna prata om ett tydligt ”vi” eller (som i Moldaviens fall) en ”europeisk familj” i

sammanhanget. Likt vad nedanstående citat visar talar man istället om Bosnien-Hercegovina som en vän i termer av allierad och samarbetspartner.

...the EU when it comes to the commitment of the country to deliver, not only on the candidate status, but also a very clear commitment as European ally because we need Bosnia-Herzegovina to be our ally, to continue to be our ally because Bosnia-Herzegovina being a candidate country is of course considered by us to be one of our close allies. In this time of war Europe needs all the allies it has

(EEAS, 2023b)

Även om det finns antydningar om att man är vänner och att man har saker gemensamt formas det gemensamma i sammanhanget framförallt av att man båda står sida vid sida gentemot en gemensam fiende (läs Ryssland). Vad detta innebär är att Bosnien-Hercegovina målas upp som en europé i säkerhetspolitiska termer snarare än utifrån en identitet som rymmer vissa specifika karaktärsdrag. Detta innebär inte att man ska blunda för att detta inte kan ha en betydelse för att skapa en bas för en gemenskap i sammanhanget. Vad det snarare innebär är att de gemensamma banden är svaga, och framför allt svagare i jämförelse med mellan Moldavien och EU. För att sammanfatta diskussionen går det sålunda att notera att det målas upp ett tydligt ideal i språkbruket om en gemensam identitet. Bosnien-Hercegovina ses dock inte uppnå detta vilket har motiverat EU att ta olika initiativ under anslutningsprocessen som syftar till att bygga broar och stärka känslan av tillhörighet och gemenskap.

Hur påverkar utvidgningen EU?

När det kommer till frågan om hur utvidgningen till Bosnien-Hercegovina påverkar EU är man betydligt tydligare än vad man var i Moldaviens fall. Vad detta implicerar är inte bara att frågan ses viktig i Bosnien-Hercegovinas fall, det visar även att frågan explicit behöver betonas för att utvidgningen ska få stöd av medlemsstaterna. Från vad som går att utläsa i materialet bidrar utvidgningen till Bosnien-Hercegovina till ett geopolitiskt starkare EU. Mot bakgrund av Rysslands olagliga och oprovocerade aggression mot Ukraina, behövs det, menar EU, byggas en demokratisk, stabil och fredlig kontinent som respekterar internationella regler och lagar (EEAS 2023a, Kommissionen 2022b). Ett bosniskt EU-medlemskap skulle med andra ord stärka EU:s möjligheter att upprätthålla multilateralism och skydda den regelstyrda internationella ordning som EU anser sig värna om (Europeiska rådet 2023c). Att vara starkare tillsammans är sålunda inte det intressanta i sig, utan det handlar snarare om vad man kan göra med den styrkan (ibid.). EU:s position ifråga kan på många sätt sammanfattas i nedanstående uttalande av Europeiska rådet.

Standing together with the EU is a clear sign of the partners' strategic orientation, now more than ever, in light of Russia's war of aggression

against Ukraine and other security challenges. The EU will continue to invest in multilateralism and will cooperate with partners to defend and uphold the rules-based international order

(Europeiska rådet 2023c)

Vad uttalandet antyder bidrar ett bosniskt EU-medlemskap till att man tillsammans kan signalera ett starkare motstånd gentemot Ryssland och skapa en större klubb av allierade som skyddar och upprätthåller den regelbaserade internationella ordningen. Vad EU menar, riskerar de alltmer tilltagande geopolitiska spänningarna, dominerande av Rysslands krigföring och situationen i Mellanöstern, att utmana den säkerhetspolitiska arkitektur som möjliggjort fred och välfärd i Europa de senaste decennierna. Detta kräver en större enhet av liberala demokratier och en union som är stark nog att stå emot dessa utmaningar (Europeiska rådet 2023c). Ju fler medlemmar desto mer samordnat är försvaret och desto starkare är man den dagen länderna utsätts för fara (ibid.).

Från vad som går att utläsa i både citatet ovan och i materialet i stort framställs EU och Bosnien-Herzegovina hållas ihop framförallt av att de ses ha större förmåga att bemöta hot och geopolitiska utmaningar tillsammans än om de agerar själva, var för sig (Europeiska rådet 2023c, EEAS 2022a). På många sätt påminner detta om hur man ifråga valde att beskriva utvidgningen till Moldavien. Från vad som går att betrakta, finns det dock en betydande skillnad i sammanhanget. Medan man i Moldaviens fall valde att lägga stor tonvikt vid gemensam identitet för att visa att man står sida vid sida och tillhör samma gemenskap är det inte lika framträdande i Bosniens-Herzegovinas fall. Likt vad citatet ovan visar talar man till och med om att ett bosniskt EU-medlemskap handlar om en strategisk orientering, ett val med andra ord. Även om alternativen inte specificeras i sammanhanget visar antydning om att landet måste välja att det inte finns ett tydligt ”vi” eller en gemensam identitet som gör att utvidgningen uppfattas naturlig och given ifråga (jfr. Moldavien där man pratade om utvidgningen som ett sätt att förena en europeisk familj). Vad detta innebär utgör sålunda snarare instrumentalism grunden för att hålla ihop EU och Bosnien-Herzegovina och kärnan i hur man har valt att beskriva hur utvidgningen till landet påverkar EU.

Vilken roll har EU i anslutningsprocessen?

I detta avslutande avsnitt avses EU:s roll i anslutningsprocessen att diskuteras mer specifikt. EU anser sig behöva spela en aktiv roll för att Bosnien-Herzegovina ska nå anslutningskriterierna. Motivet till detta är inte i första hand att landet snabbare ska komma med i unionen, utan snarare då de reformer som måste göras är bra för medborgarna i landet. Likt som EU:s utrikeschef Borrell uttryckt har “years of standstill and unwarranted blockades already cost the country and its people too much” (EEAS 2023a). Det är alltså medborgarna som blir drabbade när Bosnien-Herzegovina inte lyckas genomföra de reformer som har satts upp. Från vad både

exemplet och nedanstående citat visar är språkbruket således tydligt moralistiskt impregnerat i sammanhanget.

The EU aims to bring Bosnia closer to the EU, preparing the ground for accession, and bringing concrete benefits to their citizens already during the enlargement process. To this end, the EU intends to explore additional measures aimed at further advancing gradual integration

(Europeiska rådet 2023b)

Vad citatet visar behövs EU:s stöd här och nu. Därför menar man att en gradvis integration är viktig och att landet ansluts stegvis efter hand de olika kapitlen i anslutningskriterierna förhandlats färdigt. I sammanhanget lyfter man även behovet av att stötta landet så att det kan stärka sin motståndskraft gentemot yttre påtryckningar och hot (Europeiska rådet 2023b). Även om detta inte har en direkt koppling till Bosnien-Hercegovinas möjligheter att uppnå anslutningskriterierna är det viktigt, menar man, för att inte fjärma landet från unionen. Om andra stormakter (läs Ryssland) får större inflytande över landet kan det försvåra en anslutning till EU och hämma stabiliteten i både Bosnien-Hercegovina och i Europa i stort. För att en EU-anslutning ska kunna ro i land behöver EU därför stötta landet under processen och se till att landet kan stå emot desinformation, hybridattacker och hot (ibid.). Även om det finns flera bromsklossar i anslutningsprocessen i form av en svag känsla av tillhörighet, instabilitet i Srpska och utländska påtryckningar ser EU således ett starkt behov av att stötta landet i anslutningsprocessen och stegvis få med landet i unionen.

Sammanfattning:

Vad ovanstående analys visar har moral spelat en central roll i hur EU valt att språkligt framställa utvidgningen till Bosnien-Hercegovina. Utvidgningen har setts som ett verktyg för att stärka demokratin, stabiliteten och välförhållandet i landet och hjälpa landets medborgare. Vad analysen visat har språkbruket även genomsyrats av instrumentalism. I materialet manifesterar sig detta inte bara i form av att utvidgningen till landet har setts som ett instrument för att stärka den inre marknadens motståndskraft och underlätta flyktingmottagande. Det har också tagit sig uttryck som ett sätt att kunna signalera ett starkare motstånd mot auktoritära krafter (läs Ryssland) och skapa en större klubb av allierade som försvarar och står upp för EU:s värden. Ett bosniskt EU-medlemskap har med andra ord setts både kunna medföra konkreta säkerhetspolitiska och ekonomiska vinster för EU. Vad som dock varit möjligt att notera har identitet emellertid haft en mindre framträdande roll i språkbruket. Förvisso menar man att det finns gemensamma band och en ömsesidig tro på liberala demokratiska värden. Men, likt vad som går att utläsa i analysen, behöver både broar byggas och en känsla av en gemensam tillhörighet stärkas vilket tyder på att det finns uppenbara friktioner ifråga som måste överkommas innan landet kan bli medlem. Dessutom diskuteras endast identitet i vissa avsnitt i materialet vilket, utifrån den första

tolkningsprincipen, tyder på att identitet har en mindre betydande roll i sammanhanget.

6. Slutdiskussion

Syftet i denna uppsats har varit att diskursivt jämföra hur EU har rättfärdigat Bosnien-Hercegovinas respektive Moldaviens mycket skilda anslutningsprocesser. Medan Moldavien på mindre än två år kunnat påbörja processen för att inleda anslutningsförhandlingar står Bosnien-Hercegovina efter åtta år fortfarande och väntar på samma besked. Detta utan att länderna skiljer sig åt när det kommer till att nå Köpenhamnskriterierna eller att uppfylla de krav som sattes upp av Kommissionen när länderna ansökte om medlemskap. Nedan diskuteras ovanstående analys och uppsatsens frågeställning ämnas besvaras. Fokus ligger i att diskutera vilken betydelse det använda språkbruket har haft för att rättfärdiga ländernas anslutningsprocesser samt vilken innebörd det har sett till den tidigare forskningen ifråga.

Hur EU diskursivt framställt utvidgningen till Bosnien-Hercegovina och Moldavien har inte bara betydelse sett utifrån vilka politikområden och frågor som ses viktiga för EU. Det har även betydelse då språket har en rättfärdigande funktion och kan förklara varför ländernas anslutningsprocesser tagit sig så olika uttryck. Språket, menade Foucault, formar våra verklighetsuppfattningar om vad som är rätt och rimligt i en given kontext (1972, 49). Beroende på om man talar i termer av solidaritet, vi och dem eller om geopolitik kommer utvidgningen att uppfattas olika och ses mer eller mindre legitim. Likt vad som går att betrakta i ovanstående analys ger EU:s språkbruk bilden av att utvidgningen handlar om att sprida liberala demokratiska principer och i förlängningen hjälpa länderna och deras invånare. I såväl Bosnien-Hercegovinas som i Moldaviens fall målas medborgarna upp som offer för krig, fattigdom och bristande fri- och rättigheter som EU ser sig förpliktigad att hjälpa. I båda fallen talar man därför om Köpenhamnskriterierna som något som medför något gott och som har satts upp i god vilja. Anslutningskriterierna ses alltså inte i första hand som ett instrument för att säkerställa att länderna har anpassat sig till EU:s institutioner och regelverk utan snarare ett verktyg som stärker kandidatländerna och gynnar deras medborgare.

Utifrån moralbegreppet går det sålunda inte att på ytan notera några större skillnader mellan länderna. Båda behöver EU:s stöd för att stärka sina demokratiska institutioner och, i likhet med vad den tidigare forskningen fört fram, säkerställa att medborgarna får leva i fred, frihet och välbefinnande (värden som EU ser sig ålagd att försvara och sprida) (Belanger 2014, 35-38). Vid en närmare läsning går det dock att notera vissa skillnader. Medan stödet till Bosnien-Hercegovina i första hand handlar om solidaritet till landets medborgare och stöd i deras motstånd mot utländsk påverkan handlar stödet till Moldavien om att landet över huvud taget ska kunna överleva. EU menar att Moldavien är det land som, utanför Ukraina, har påverkats mest av Rysslands anfallskrig. Moldavien har fått

utstå ryska destabiliseringsförsök i form av återkommande cyber- och hybridattacker, desinformation samt aktivt ryskt stöd till inrikespolitiska krafter med avsikt att avsätta landets nuvarande pro-europeiska regering. Detta skapar inte bara bilden av Moldavien som ett offer EU behöver hjälpa och handla i solidaritet med. Det akuta läge som målas upp har på många sätt också rättfärdigat en snabbare anslutningsprocess.

Från vad som går att betrakta i analysen har språkbruket tydligt riktats mot medlemsstaterna och deras medborgare. Utifrån det teoretiska verktyget ska detta ses som ett tecken på att instrumentalism är viktigt i sammanhanget. I analysen manifesterar sig detta explicit i form av att utvidgningen begreppsliggörs som ett sätt för EU att främja sin position som handelspartner, att öka säkerheten i EU:s närområde och stärka den inre marknadens konkurrenskraft. Men, likt vad som går att betrakta i analysen, tar instrumentalismen också sig uttryck mellan raderna när man diskuterar moral och solidaritet. När EU sprider liberala demokratiska principer och hjälper människor i nöd uppfyller man också sitt sanna jag som en liberal och demokratisk union. Man ser sig med andra ord göra gott och sprida de idéer och värden man själv tror på. Att agera moraliskt har, annorlunda uttryckt, en självförverkligande effekt och begreppsliggörs mellan raderna som en vinst och som något som EU berikas av.

Vad gäller instrumentalismens explicita uttryck går det emellertid att notera vissa skillnader i hur man har valt att beskriva utvidgningen till Bosnien-Hercegovina och utvidgningsdiskursen i stort med hur man har valt att beskriva utvidgningen till Moldavien. När det kommer till Bosnien-Hercegovina och utvidgningsdiskursen i stort upprepas återkommande de vinster EU och medlemsstaterna förväntas få. Det handlar om ökade möjligheter för att hantera flyktingströmmar, om att man blir starkare tillsammans och om att den inre marknaden kan växa och bli mer motståndskraftig. I Moldaviens fall är dessa argument inte lika framträdande. Två slutdragningar, vill jag påstå, går att göra utifrån detta. *För det första*, likt vad som i analysen har kunnat utläsas, är vinster och förluster för EU inte lika viktiga i Moldaviens fall. Istället handlar det om medborgarna i landet och om landets förmåga att stå emot det ryska hotet. När det kommer till utvidgningen i allmänhet och Bosnien-Hercegovina specifikt är dessa frågor inte lika akuta och därför behöver de instrumentella argumenten föras fram mer explicit för att utvidgningen ska uppfattas legitim. *För det andra* är det tydligt att tidigare utvidgningströtthet fortfarande påverkar diskursen. Likt vad som framfördes i litteraturgenomgången medförde östutvidgningen 2004 till en uppgivenhet vad gäller vad utvidgningen kunde leda till, både för de nya medlemsstaterna och för EU själv (Börzel & Schimmelfennig 2017). Försvagade demokratiska institutioner i Polen och Ungern, obalanser på den inre marknaden och svårigheter vad gäller att komma överens har gjort att vinsterna gång på gång behövs upprepas för att utvidgningen ska kunna rättfärdigas. I Moldaviens fall som, enligt EU, i de svåraste av tider har valt att stå upp för och skyddat EU:s grundläggande principer behöver de instrumentella argumenten inte lyftas fram på samma sätt (och väger därmed inte heller lika tungt för att anslutningsprocessen ska uppfattas legitim).

Även om de instrumentella argumenten i form av hur utvidgningen påverkar EU:s ekonomi och institutioner inte är lika framträdande i Moldaviens fall tar sig instrumentalismen dock även andra uttrycksformer i materialet. EU menar att Europa idag befinner sig i det svåraste, farligaste och det mest akuta geopolitiska läget sedan andra världskrigets slut. Det utmanar både EU:s och kandidatländernas säkerhet. Vad som går att utläsa i analysen är utvidgningen en geopolitisk investering i fred och säkerhet. EU anser att en utvidgning till Moldavien och Bosnien-Hercegovina både stärker unionens motståndskraft gentemot yttre hot (ju-fler-desto-starkare) och signalerar att Europas demokratier står enade och har varandras rygg i tider av osäkerhet. Även om hotet är mer akut i Moldaviens fall är det geopolitiska språkbruket minst lika framträdande när det kommer till Bosnien-Hercegovina och utvidgningsdiskursen i stort. Länderna förstås som en buffert för EU:s egna säkerhet och av vikt för att kunna skydda de liberala demokratiska principer som EU anser sig värna. Geopolitiken har sålunda i sammanhanget en dubbel betydelse i den meningen att det både stärker EU:s försvarsförmåga samt fylls med ett moraliskt innehåll om att försvaret är viktig för att medborgarna ska få möjlighet att leva i fred, säkerhet och välstånd.

Vad som också varit tydligt i analysen är att språkbruket även färgas av gemenskap och identitet. Genom att både ansökarländerna och EU ses hotas av Ryssland skapas en bild av att man är på samma sida och tillhör en och samma gemenskap. Det målas med andra ord upp ett "vi" (europeiska länder som står emot Rysslands krigföring) och "de" (Ryssland) i sammanhanget. Sett utifrån uppsatsens teoretiska ramverk finns det även andra saker i EU:s språkbruk som format bilden av en gemenskap ifråga. Båda länderna framställs i materialet som att dela EU:s värden när det kommer till demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Båda länderna ses dessutom som europeiska länder och tillhöra EU:s gemenskap. Vid en närmare läsning av analysen går det dock att utläsa vissa skillnader i sammanhanget. Skillnader som har stor betydelse för hur naturliga medlemmar länderna anses vara i EU. För *det första* målas Moldavien upp som ett land som i de svåraste av tider stått upp för EU:s värden och värderingar. Landet agerar, precis som EU, moraliskt gentemot de som flyr Rysslands anfallskrig och ses tillhöra EU:s familj. I Bosnien-Hercegovinas fall, är detta inte lika framträdande. Även om en viss gemenskap målas upp talar man både om att broar måste byggas och att känslan av en gemensam identitet behöver stärkas. Dessutom talar man om Bosnien-Hercegovinas framtida EU-medlemskap som ett strategiskt val för landet vilket implicerar att EU-medlemskapet inte är givet och att landet, rent hypotetiskt, skulle kunna ansluta sig till andra gemenskaper. För *det andra* går det även att notera att medan man i Moldaviens fall talar om en gemenskap brett i diskursen omnämns gemenskap endast i vissa utsnitt av materialet i Bosnien-Hercegovinas fall. Utifrån den första tolkningsprincipen har det stor betydelse för den diskursiva framställningen och hur naturliga medlemmar länderna anses vara.

Avslutningsvis, vill jag argumentera, har analysen även visat att identitet, moral och instrumentalism kompletterat varandra i språkbruket. Den geopolitiska situationen (instrumentalism) har exempelvis både förstärkt bilden av vilka som är "vi" och "de" (identitet) och belyst vikten av att agera i solidaritet med

ansökarländerna och deras medborgare (moral). På liknande sätt har föreställningen om ett gemensamt europeiskt folk (identitet) förstärkt förpliktelse att hjälpa till (moral) och framhävt att man är allierade och geopolitiskt står på samma sida (instrumentalism). Genom att ta steget bortom den tidigare forskningen, som närmast uteslutande utgått från begreppen var för sig, har jag sålunda i uppsatsen både kunnat blottlägga begreppens ömsesidigt kompletterande natur och fått en mer fullständig bild över hur EU:s utvidgningsdiskurs tagit sig uttryck. Annorlunda uttryckt, har det varit avgörande för att förstå hur EU rättfärdigat ländernas respektive anslutningsprocesser. Lika avgörande, vill jag argumentera, har det även varit att jämföra Bosnien-Hercegovina och Moldavien med varandra. Genom att analysera fallen i ljuset av varandra, menar jag, har jag både kunnat synliggöra det som annars hade varit osynligt och latent och empiriskt säkerställa vilken betydelse begreppen faktiskt haft. Genom att jämföra Bosnien-Hercegovina med Moldavien har jag exempelvis både kunnat observera att identitet och gemenskap haft en mindre betydande roll i Bosnien-Hercegovinas anslutningsprocess och att behovet av att hjälpa varit mer akut i Moldaviens fall. Det, vill jag påstå, hade inte varit möjligt på samma sätt om jag enbart hade analyserat ett av fallen. Att tillämpa begreppen identitet, moral och instrumentalism tillsammans och jämföra fallen i ljuset av varandra har således haft stor betydelse för vilka slutsatser som varit möjliga och för att få en heltäckande bild av EU:s utvidgningsdiskurs i sammanhanget.

6.1. Avslutande slutsatser

Även om flera hinder står i vägen för att länderna omedelbart ska kunna gå med i unionen har ovanstående analys visat att EU:s utvidgningsdiskurs haft stor betydelse för att förklara hur ländernas respektive anslutningsprocesser kunnat rättfärdigats. Vad ovanstående analys visar går det att instämma i den tidigare forskningen att instrumentalism i termer av geopolitik spelat en viktig roll (Hillion & Petrov 2022, Dyczok & Chung 2022 m.fl.). Även om det geopolitiska språkbruket varit centralt och genomsyrat materialet i stort har geopolitiken dock varit minst lika framträdande i Bosnien-Hercegovinas fall som i Moldaviens. Länderna förstås båda som en buffert för EU:s egna säkerhet och av betydelse för att EU ska kunna stärka sitt försvar gentemot yttre fiender och hot. Större skillnader går istället att notera när EU talar i termer av moral. Även om båda länderna anses vara i behov av EU:s stöd för att stärka sina demokratiska institutioner och, i förlängningen, se till att medborgarna får leva i fred, frihet och välstånd, uppfattas stödet till Moldavien som mer akut mot bakgrund av det ekonomiska och säkerhetspolitiska läge landet befinner sig i. Vad diskussionen ovan visat har detta varit avgörande för att Moldavien kunnat gå om Bosnien-Hercegovina och prioriterats högre i processen.

Vad ovanstående analys visat har identitet och gemenskap också varit viktigt för att förklara varför EU hanterat ländernas anslutningsprocesser på det sätt som

man gjort. Medan Moldavien målats upp som ett land som agerar likt EU och tillhör EU:s familj har detta inte varit lika synligt i Bosnien-Hercegovinas fall. Förvisso menar man att det finns gemensamma band och en ömsesidig tro på liberala demokratiska värden. Men, likt vad som går att utläsa i analysen, behöver både broar byggas och känslan av en gemensam identitet stärkas vilket visar på att det finns uppenbara friktioner ifråga som måste överkommas innan landet kan bli medlem. Mot bakgrund av detta har andra argument, framförallt instrumentella i termer av hur utvidgningen påverkar EU:s ekonomi och institutioner, behövts framhävas mer tydligt i Bosnien-Hercegovinas fall för att utvidgningen till landet ska uppfattas legitim. I Moldaviens fall har moral och identitet inte bara vägt så pass tungt att sådana argument inte behövts framhävas lika tydligt i språkbruket. Bilden av att stödet till Moldavien är akut och att man tillhör samma familj, menar jag, har också rättfärdigat en snabbare anslutningsprocess.

6.2. Vidare forskning

Avslutningsvis går det att konstatera att det finns ett stort behov av att diskutera frågor rörande EU:s utvidgning även framöver. Även om uppsatsen har fyllt en viktig forskningslucka såväl empiriskt vad gäller de specifika fallen och teoretiskt när det kommer till att sammanfoga identitet, moral och instrumentalism i ett teoretiskt ramverk finns det ett par områden som jag anser att forskningen bör lägga större fokus vid framöver. *För det första* har uppsatsen visat att det finns ett stort värde av att kombinera identitet, moral och instrumentalism. Begreppen har visat sig ömsesidigt komplettera varandra vilket gjort att man fått en djupare och mer ingående förståelse för EU:s utvidgningsdiskurs ifråga. Dessutom har det visat sig vara viktigt för att kunna skapa variation mellan begreppen och se i vilka sammanhang de haft sin tyngdpunkt. När kommande forskning ska studera EU:s utvidgningsdiskurs, och inte minst andra kandidatländer, är detta en viktig infallsvinkel att ta med. *För det andra* är det även av betydelse att studera fallen framöver. Vad analysen visar sätter både situationen i Srpska och den geopolitiska situationen i Moldavien stopp för att länderna ska kunna bli medlemmar idag. Hur situationen utvecklar sig framöver kommer därför ha stor betydelse både för hur diskursen kommer ta sig uttryck och EU:s inställning till länderna. *För det tredje* finns det även ett behov av att jämföra EU:s utvidgning med liknande regionala samarbeten. Om begreppen identitet, moral och instrumentalism är lika framträdande när man analyserar Mercosurs utvidgning eller Afrikanska unionen skulle det bidra till en vidare förståelse för, inte bara EU, utan även hur dessa organisationer i stort fungerar. En sådan undersökning hade dock varit alldeles för omfattande för att kunna rymmas i en och samma masteruppsats.

7. Referenser

Litteratur och källor

- Adler, E. & M. Barnett (1998) "Security Communities" Cambridge: Cambridge University Press.
- Allison, G. (1971) "Essence of Decision: Explaining the Cuban missile Crisis" Pearson education
- Anderson, B. (1993) "Den föreställda gemenskapen" Daidalos
- Anghela, V. och Džankić, J. (2023) "Wartime EU: consequences of the Russia – Ukraine war on the enlargement process", *Journal of European Integration*, vol 45, nr 3, sid. 487-50 <https://doi.org/10.1080/07036337.2023.2190106>
- Badersten, B. (2006) "Normativ metod: att studera det önskvärda" Lund: Studentlitteratur
- Bélanger, M. (2014) "Europeanization as a Foundation of the European Construction" Palgrave Macmillan, London
- Bélanger, M. & Schimmelfennig, F. (2021) "Politicization and rebordering in EU enlargement: membership discourses in European parliaments" *Journal of European Public Policy* vol. 28 sid. 407-426 <https://doi.org/10.1080/13501763.2021.1881584>
- Bélanger, M. & Wunsch, N. (2021) "From Cohesion to Contagion? Populist Radical Right Contestation of EU Enlargement" sid. 505-849 <https://doi.org/10.1111/jcms.13280>
- Berend, I.T. (2016) "The Contemporary Crisis of the European Union - Prospects for the future" Routledge studies in the European Economy
- Bjereld, U & Demker, M. & Hinnfors, J (1999) "Problematisera problem: om den vetenskapliga problemställningens plats i forskning och undervisning" *Statsvetenskaplig tidskrift* Vol. 102, Nr 4, Sid. 436-442.
- Boréus, K & Kohl, S. (2018) "Innehållsanalys" i Bergström, Göran - Boréus, Kristina red. 2018. *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur
- Bosse, G. (2022) "Values, rights, and changing interests: The EU's response to the war against Ukraine and the responsibility to protect Europeans" *Contemporary Security Policy* vol. 43 no. 3 sid. 531–546.
- Börzel, T.A. & Dimitrova, A. & Schimmelfennig, F. (2017) "European Union enlargement and integration capacity: concepts, findings, and policy implications" *Journal of European Public Policy* vol. 24 sid. 157-176 <https://doi.org/10.1080/13501763.2016.1265576>
- Christiansen, T. & Tonra, B. (2018) "The study of eu foreign policy: Between international relations and European studies" Manchester University Press

- Diaz, D. (2023) "After the Russian cyber attacks: Moldova's future cyber protectors are being trained here" Föreningen för Utvecklingsfrågor Publicerad: 2023-12-22 Finns tillgänglig via: <https://fuf.se/en/korrrar/efter-ryska-cyberangreppen-har-tranas-moldaviens-framtida-cyberbeskyddare/>
- Dyczok, M. & Chung, Y. (2022) "Zelensky uses his communication skills as a weapon of war", *Canadian Slavonic Papers* vol. 64 no. 2–3 sid. 146–161.
- Dyrberg, T.B (1997) "The circular structure of power" London: Verso
- Esaiasson, P. & Giljam, M. & Oscarsson, H. & Wängnerud, L (2017) "Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad" Stockholm: Norstedts juridik
- Euronews (2024) "Bosnia's future is in the EU - but needs help to get there" Publicerad 2024-01-05 Finns tillgänglig via: <https://www.euronews.com/my-europe/2024/01/05/bosnias-future-is-in-the-eu-but-it-needs-help-to-get-there>
- Europeiska rådet (2016) "Rådets slutsatser om Bosnien och Hercegovinas ansökan om medlemskap i EU" Europeiska rådet Publicerad: 2016-09-20 finns tillgänglig via: <https://www.consilium.europa.eu/sv/press/press-releases/2016/09/20/conclusions-bosnia/>
- Europeiska rådet (2019) "Rådets slutsatser om kommissionens yttrande om Bosnien och Hercegovinas ansökan om medlemskap i Europeiska unionen" Publicerad: 2019-12-10 Finns tillgänglig via: <https://www.consilium.europa.eu/sv/press/press-releases/2019/12/10/council-conclusions-on-commission-opinion-on-bosnia-and-herzegovina-s-application-for-membership-of-the-european-union/>
- Europeiska rådet (2021) "Brodoförklaringen, 6 oktober 2021 Finns tillgänglig via <https://www.consilium.europa.eu/media/52308/brdo-declaration-6-october-2021-sv.pdf>
- Europeiska rådet (2022a) "Europeiska rådet, 23-24 juni 2022" Finns tillgänglig via: <https://www.consilium.europa.eu/sv/meetings/european-council/2022/06/23-24/>
- Europeiska rådet (2022b) "Informal Home Affairs Council: EU launches the Support Hub for Internal Security and Border Management in Moldova" Publicerad 2022-07-11 Finns tillgänglig via: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/news/informal-home-affairs-council-eu-launches-support-hub-internal-security-and-border-management-2022-07-11_en
- Europeiska rådet (2022c) "Political agreement on principles for ensuring a functional Bosnia and Herzegovina that advances on the European path" Publicerad: 2022-07-12 Finns tillgänglig via: <https://www.consilium.europa.eu/sv/press/press-releases/2022/06/12/political-agreement-on-principles-for-ensuring-a-functional-bosnia-and-herzegovina-that-advances-on-the-european-path/>
- Europeiska rådet (2022d) "Möte mellan EU-ländernas ledare och ledarna från västra Balkan, 23 juni 2022" Finns tillgänglig via: <https://www.consilium.europa.eu/sv/meetings/international-summit/2022/06/23/>
- Europeiska rådet (2023a) "Europeiska rådets slutsatser av den 14-15 december 2023" Europeiska rådet Publicerad: 2023-12-15 Finns tillgänglig via: <https://>

- www.consilium.europa.eu/sv/press/press-releases/2023/12/15/european-council-conclusions-14-and-15-december-2023/
- Europeiska rådet (2023b) ”Delegations will find attached Council conclusions on Enlargement as approved by the Council on 12 December 2023” publicerat: 2023-12-12 Finns tillgänglig via: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-16707-2023-INIT/en/pdf>
- Europeiska rådet (2023c) ”EU-Western Blkans Summit - Burssels Declaration, 13 December 2023” Europeiska rådet Senast uppdaterad: 2023-12-23 Finns tillgänglig via: https://www.consilium.europa.eu//media/68822/brussels-declaration-en.pdf?utm_source=dsms-auto&utm_medium=email&utm_campaign=Brussels+declaration%2c+13+December+2023
- Europeiska rådet (2023d) ”EU-Republic of Moldova Association Council, 7 February 2023” Finns tillgänglig via: <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/international-ministerial-meetings/2023/02/07/>
- Europeiska rådet (2023e) ”Joint press statement following the seventh Association Council meeting between the European Union and the Republic of Moldova” Publicerat: 2023-02-07 Finns tillgänglig via: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/02/07/joint-press-statement-following-the-seventh-association-council-meeting-between-the-european-union-and-the-republic-of-moldova/>
- Europeiska rådet (2024a) ”EU:s utvidgningspolitik” Senast uppdaterad: 2024-03-21 Finns tillgänglig via: <https://www.consilium.europa.eu/sv/policies/enlargement/>
- Europeiska rådet (2024b) ”Europeiska rådet, 21-22 mars 2024” Finns tillgänglig via: <https://www.consilium.europa.eu/sv/meetings/european-council/2024/03/21-22/>
- Europeiska utrikestjänsten EEAS (2022a) ”Speech by the President of the European Commission Ursula von der Leyen during her visit to BiH” Publicerat 2022-10-28 Finns tillgänglig via: https://www.eeas.europa.eu/delegations/bosnia-and-herzegovina/speech-president-european-commission-ursula-von-der-leyen-during-her-visit-bih_en?s=219
- Europeiska utrikestjänsten EEAS (2022b) ”Commissioner Várhelyi underlines EU support to address irregular migration in Bosnia and Herzegovina” Publicerat: 2022-11-28 Finns tillgänglig via: https://www.eeas.europa.eu/delegations/bosnia-and-herzegovina/commissioner-v%C3%A1rhelyi-underlines-eu-support-address-irregular-migration-bosnia-and-herzegovina_en?s=219
- Europeiska utrikestjänsten EEAS (2023a) ”Western Balkans: Press remarks by High Representative Josep Borrell ahead of the EU-Western Balkans Summit” Publicerat: 2023-12-13 Finns tillgänglig via: https://www.eeas.europa.eu/eeas/western-balkans-press-remarks-high-representative-josep-borrell-ahead-eu-western-balkans-summit_en?s=219
- Europeiska utrikestjänsten EEAS (2023b) ”Remarks by Commissioner Várhelyi at the joint press conference with Borjana Krišto, Chairwoman of the Council of Ministers of BiH, after the first meeting of the High-Level Political Forum in BiH” Publicerat: 2023-05-17 Finns tillgänglig via: <https://>

www.eeas.europa.eu/delegations/bosnia-and-herzegovina/remarks-commissioner-v%C3%A1rhelyi-joint-press-conference-borjana-kri%C5%A1to-chairwoman-council-ministers-bih_en?s=219

- Europeiska utrikestjänsten EEAS (2023c) "Bosnia and Herzegovina: High Representative/Vice President Josep Borrell met with the new tripartite Presidency" Publicerad: 2023-02-15 Finns tillgänglig via: https://www.eeas.europa.eu/eeas/bosnia-and-herzegovina-high-representativevice-president-josep-borrell-met-new-tripartite-presidency_en?s=219
- Europeiska utrikestjänsten EEAS (2023d) "Moldova: 14th EU-Moldova Human Rights Dialogue in Chisinau" Publicerad: 2023-11-20 Finns tillgänglig via: https://www.eeas.europa.eu/delegations/moldova/moldova-14th-eu-moldova-human-rights-dialogue-chisinau_en?s=223
- Europeiska utrikestjänsten EEAS (2023e) "Statement by President von der Leyen at the joint press conference with Moldovan President Sandu" Publicerad: 2023-10-12 Finns tillgänglig via: https://www.eeas.europa.eu/delegations/moldova/statement-president-von-der-leyen-joint-press-conference-moldovan-president-sandu_en?s=223
- Europeiska utrikestjänsten EEAS (2023f) "The EU presents a Support Package for the Republic of Moldova" Publicerad: 2023-06-29 Finns tillgänglig via: https://www.eeas.europa.eu/delegations/moldova/eu-presents-support-package-republic-moldova_en?s=223
- Europeiska utrikestjänsten EEAS (2023g) "Moldova: Press remarks by the High Representative/Vice-President Josep Borrell at the launch of the EU Partnership Mission in Chisinau" Publicerad: 2023-05-31 Finns tillgänglig via: https://www.eeas.europa.eu/eeas/moldova-press-remarks-high-representativevice-president-josep-borrell-launch-eu-partnership-mission_en?s=223
- Europeiska utrikestjänsten EEAS (2023h) "EP plenary: The challenges facing the Republic of Moldova" Publicerad: 2023-03-14 Finns tillgänglig via: https://www.eeas.europa.eu/eeas/ep-plenary-challenges-facing-republic-moldova_en?s=223
- Europeiska utrikestjänsten EEAS (2024) "Statement by President von der Leyen at the joint press conference with Dutch Prime Minister Rutte, Croatian Prime Minister Plenković and Chairwoman of the Council of Ministers of Bosnia and Herzegovina Krišto" Publicerad: 2024-01-23 Finns tillgänglig via: https://www.eeas.europa.eu/delegations/bosnia-and-herzegovina/statement-president-von-der-leyen-joint-press-conference-dutch-prime-minister-rutte-croatian-prime_en?s=219
- Europaortalen (2023) "Moldavien vill gå med i EU utan utbrytarrepublik" Publicerad: 2023-11-14 Finns tillgänglig via: <https://www.europaortalen.se/index.php/notis/2023/11/moldavien-vill-ga-med-i-eu-utan-utbrytarrepublik>
- Foucault, M. (1972) "The Archaeology of Knowledge" London: Travistock.
- Foucault, M. (1981) "The order of Discourse" I R. Young. (red.) *Untying the Text: A Post-structuralist Reader*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Foucault, M. (1987) "Nietzsche, genealogy, history" I P. Rainbow (red.) *The Foucault Reader* Harmondsworth: Penguin.

- Foucault, M. (1993) "Diskursens ordning" Stehag Stockholm
- Habermas, J. (1993) "Justification and application - Remarks on Discourse Ethics" MIT Press
- Heffler, C., Neuhold, Ch., Rozenberg, O., Smith, J. (2015) "The Palgrave Handbook of National Parliaments and the European Union" London: Palgrave.
- Hillion, C. (2010) "The Creeping Nationalisation of the EU Enlargement Policy" *Svenska institutet för Europapolitiska studier*
- Hillion, C. & Petrov, R. (2022) "Guest Editorial: 'Accession through war' - Ukraine's road to the EU" *Common Market Law Review* Vol. 59 nr. 5 sid. 1289-1300 <https://doi.org/10.54648/cola2022092>
- Howarth, D. (2000) "Discourse" Open University Press
- Jackson, P.T. (2011) "The Conduct of Inquiry in International Relations: Philosophy of Science and its Implications for the Study of World Politics" London och New York. Routledge.
- Kelemen, R.D. (2017) "Europe's Other Democratic Deficit: National Authoritarianism in Europe's Democratic Union." *Government and Opposition* Vol. 52 No. 2 S. 211–238. doi:10.1017/gov.2016.41.
- Kommissionen (2019) "COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL Commission Opinion on Bosnia and Herzegovina's application for membership of the European Union" Finns tillgänglig via: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52019DC0261&qid=1674056260796>
- Kommissionen (2021) "Statement by President von der Leyen at the joint press conference with President Michel and Prime Minister Janša following the EU-Western Balkans Summit" Publicerad: 2021-10-06 Finns tillgänglig via: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/STATEMENT_21_5102
- Kommissionen (2022a) "The European Commission recommends to Council confirming Ukraine, Moldova and Georgia's perspective to become members of the EU and provides its opinion on granting them candidate status" Publicerad: 2022-06-17 Finns tillgänglig via: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_3790
- Kommissionen (2022b) "Bosnia and Herzegovina Report 2022" Publicerad: 2022-10-12 Finns tillgänglig via: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/bosnia-and-herzegovina-report-2022_en
- Kommissionen (2022c) "COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN COUNCIL AND THE COUNCIL" Finns tillgänglig via: <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-06/Republic%20of%20Moldova%20Opinion%20and%20Annex.pdf>
- Kommissionen (2022d) "Statement by President von der Leyen at the joint press conference with Moldovan President Sandu" Publicerad: 2022-11-10 Finns tillgänglig via: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/STATEMENT_22_6762

- Kommissionen (2022e) ”Informal Home Affairs Council: EU launches the Support Hub for Internal Security and Border Management in Moldova” Publicerat: 2022-07-11 Finns tillgänglig via: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/news/informal-home-affairs-council-eu-launches-support-hub-internal-security-and-border-management-2022-07-11_en
- Kommissionen (2023a) ”2023 State of the Union Address by President von der Leyen” Publicerat: 2023-09-13 Finns tillgänglig via: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_23_4426
- Kommissionen (2023b) ”2023 Communication on EU Enlargement Policy” finns tillgänglig via: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/2023-communication-eu-enlargement-policy_en?prefLang=sv
- Kommissionen (2023c) ”Statement by President von der Leyen on the 2023 Enlargement Package and the new Growth Plan for the Western Balkans” Publicerat: 2023-11-08 Finns tillgänglig via: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_23_5641
- Kommissionen (2023d) ”Statement by President von der Leyen at the joint press conference with President Michel and President Macron on the EU membership applications by Ukraine, Moldova and Georgia” Publicerat: 2023-11-08 Finns tillgänglig via: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/2023-communication-eu-enlargement-policy_en?prefLang=sv
- Kommissionen (2023e) ”Statement by President von der Leyen on the 2023 Enlargement Package and the new Growth Plan for the Western Balkans” Publicerat: 2023-11-08 Finns tillgänglig via: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/news/statement-president-von-der-leyen-2023-enlargement-package-and-new-growth-plan-western-balkans-2023-11-08_en
- Kommissionen (2023f) ”Remarks by Commissioner Várhelyi at the press conference on the 2023 Enlargement package and the new Growth Plan for the Western Balkans” Publicerat: 2023-11-08 Finns tillgänglig via: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_23_5648
- Kommissionen (2023g) ”Bosnia and Herzegovina Report 2023” Publicerat 2023-11-08 Finns tillgänglig via: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/bosnia-and-herzegovina-report-2023_en
- Kommissionen (2023h) ”Moldova Report 2023” Publicerat: 2023-11-08 Finns tillgänglig via: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/moldova-report-2023_en?prefLang=sv
- Kommissionen (u.å) ”Bosnia and Herzegovina” Kommissionen Hämtad: 2024-01-28 Finns tillgänglig via: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/bosnia-and-herzegovina_en
- Levy, S.J (2008) ”Case Studies: Types, Designs and Logics of Inference” *Conflict Management and Peace Science* vol. 25 no. 1. sid. 1-18
- Lika, L. (2023) ‘The meaning of the Western Balkans concept for the EU: genuine inclusion or polite exclusion?’, *Southeast European and Black Sea Studies*, sid. 1–16

- Lindberg, I.S. (2018) "The Nature of Democratic Backsliding in Europe" *Carnegie Europe* Tillgänglig via: <https://carnegieeurope.eu/2018/07/24/nature-of-democratic-backsliding-in-europe-pub-76868>
- Lundgren, Å. (1998) "Europeisk identitetspolitik: EU's demokratibistånd till Polen och Turkiet"
- Manners, I. (2013) "Assessing the decennial, reassessing the global: Understanding European Union normative power in global politics" *Cooperation and Conflict* Vol. 48 No. 2 Sid. 304-329
- Moravcsik, A., & Vachudova, A. (2003) "National Interests, State Power and EU Enlargement", *East European Politics and Society*, vol. 17 no.1), sid. 42- 57.
- Neumann, I.B. (1996) "Self and Other in International Relations" *European Journal of International Relations*
- Nilsson, R. (2008) "Foucault: en introduktion" Egalité bokförlag
- Ostermann, F. & Sjöstedt, R. (2023) "Discourse analysis and Discourse Theories" i Mello, P.A. & Ostermann, F. (red.) *Routledge Handbook of Foreign Policy Analysis Methods* Routledge.
- Piedrafita, S. & Torreblanca, J.I (2005) "The three logics of EU enlargement: interests identities and arguments" *Dans politiske européenne* vol. 1. nr. 15 sid. 29-59
- Prop. 2007/08:168 "Lissabonfördraget"
- Regeringskansliet (2004) "Kommenterad dagordning: Rådet för allmänna frågor och yttre förbindelser den 22 november 2004" Utrikesdepartementet Publicerad: 2004-11-16 Finns tillgänglig via: <https://www.regeringen.se/contentassets/7bda7f1c143543159e6d545099533b6a/kommenterad-dagordning/>
- Sassatelli, M. (2002) "Imagined Europe: The Shaping of a European Cultural Identity Through EU Cultural Policy" *European Journal of Social Theory*, vol. 5 no. 4 sid. 435-451. <https://doi.org/10.1177/136843102760513848>
- Schimmelfennig, F. (2019) "Differentiated Integration and European Union Politics" Oxford University press
- Schimmelfennig, F. & Mény, Y. & Puntcher R. & Börzel T. & Fabbrini S. & Von Sydov. G. & Kreiling V. (2023) "Fit for 35? Reforming the Politics and Institutions of the EU for an Enlarged Union" *Svenska institutet för Europapolitiska studier*
- Schimmelfennig, F & Sedelmeier, U. (2005) "The politics of EU enlargement. Theoretical and comparative perspectives", i Schimmelfennig, Frank - Sedelmeier, Ulrich, 2005. *The politics of European Union enlargement*, New York:Routledge
- Schimmelfennig, F. & Winzen, T. (2020) "Ever Looser Union? Differentiated European Union" Oxford University Press
- Sjursen, H. (2002) "Why Expand?: The Question of Legitimacy and Justification in the EU's Enlargement Policy" *Journal of Common Market Studies* Sid. 491-513 <https://doi.org/10.1111/1468-5965.00366>
- Sjursen, H. (2006) "The EU as a 'normative' power: how can this be?" *Journal of European Public Policy* vol. 13 no. 2 Sid. 235–251

- Sjursen, H. & Smith, K.E. (2018) "Justifying EU foreign policy: The logics underpinning EU enlargement" <https://doi.org/10.7765/9781526137647.00014>
- Smith, H.M & Young, R. (2018) "The EU and the Global Order: Contingent Liberalism" *The international Spectator* Vol. 53 Sid. 45-56 <https://doi.org/10.1080/03932729.2018.1409024>
- Szenes, Z (2018) "The Western Balkans: "assessing the EU's stabilization and association process", *Comparative Politics Russia*, vol. 9, nr 2, sid. 17-25
- Terzi, Ö. (2021) "Norms of belonging: emotion discourse as a factor in determining future 'Europeans'" *Global affairs* Vol. 7 sid. 139-155 <https://doi.org/10.1080/23340460.2021.1927794>
- Torun, Z. (2021) "From Convergence to Divergence: The Compatibility of Turkish and EU Foreign Policy" I Reiners, W. & Turhan, E *EU-Turkey relations Theories, Institutions and Policies* Palgrave macmillan
- Triandafyllidou, A, (1998). "National Identity and the 'other'", *Ethnic and Racial Studies*, vol: 21, no: 4
- Tzifakis, N. & Petrovic, M. (2021) "A geopolitical turn to EU enlargement, or another postponement? An introduction" *Journal of Contemporary European Studies* Vol. 29 no. 2 sid. 157-168
- UNDP (2023) "Human Development Index (HDI)" finns tillgäng via: <https://hdr.undp.org/data-center/human-development-index#/indicies/HDI>
- Utrikespolitiska institutet (2021) "Varning för krig i Bosnien" Publicerad: 2021-11-09 Finns tillgänglig via: <https://www.ui.se/utrikesmagasinet/analyser/2021/november/varning-for-krig-i-bosnien/>
- Utrikespolitiska institutet (2023a) "Moldavien - Transnistrien" Senast uppdaterad: 2023-02-24 Finns tillgänglig via: <https://www.ui.se/landguiden/lander-och-omraden/europa/moldavien/transnistrien/>
- Utrikespolitiska institutet (2023b) "EU och det georgiska dilemmaet" Publicerad: 2023-11-23 Finns tillgänglig via: <https://www.ui.se/utrikesmagasinet/analyser/2023/november/eu-och-det-georgiska-dilemmaet/>
- Wendt, A (1992) "Anarchy is what states make of it" *International organization* Vol. 46 No. 2 Pp. 391-425
- Winther-Jørgensen, M Phillips, L (2000) "Diskursanalys som teori och metod" Lund: Studentlitteratur
- Wunsch, N. and Olszewska, N. (2022) "From projection to introspection: enlargement discourses since the 'big bang' accession" *Journal of European Integration* vol. 44 nr. 7 sid. 919–939.

8. Bilagor

I detta kapitel presenteras det material som analyserats i uppsatsen. Materialet presenteras inte i sin helhet utan har avgränsats till just de textutdrag och uttalanden som hänvisats till i analysen.

Europeiska rådet (2019) ”Rådets slutsatser om kommissionens yttrande om Bosnien och Hercegovinas ansökan om medlemskap i Europeiska unionen”

Rådet har i dag antagit slutsatser om kommissionens yttrande om Bosnien och Hercegovinas ansökan om medlemskap i Europeiska unionen.

I kommissionens yttrande, som utfärdades den 29 maj, tillhandahålls en övergripande färdplan för reformer som ska vägleda och stödja landet på dess väg mot integration med EU.

I sina slutsatser välkomnar rådet kommissionens yttrande och uppmanar enträget de verkställande och lagstiftande organen på alla regeringsnivåer att börja behandla de centrala prioriteringar som fastställs i yttrandet, i linje med Bosnien och Hercegovinas medborgares legitima strävanden att närma sig Europeiska unionen.

Europeiska rådet (2021) ”Brodoförklaringen”

Partnerna på västra Balkan upprepar sitt starka engagemang för europeiska värden och principer och för genomförandet av nödvändiga reformer i befolkningens intresse. EU välkomnar att parterna på västra Balkan upprepat sitt åtagande att sätta demokratin, de grundläggande rättigheterna och värdena samt rättsstatsprincipen i första rummet och vidmakthålla insatserna för att bekämpa korruption och organiserad brottslighet samt stödja goda styrelseformer, mänskliga rättigheter, jämställdhet och rättigheter för personer som tillhör minoriteter.

Europeiska rådet (2022a) ”Europeiska rådet, 23-24 juni 2022”

Syftet med ett utvidgat Europa är att erbjuda en plattform för politisk samordning med de länder i Europa som EU har nära förbindelser med. Detta kommer att bidra till att främja samarbete och hantera frågor av gemensamt intresse för att stärka säkerheten, stabiliteten och välförhållandet i Europa. En sådan ram skulle inte ersätta EU:s befintliga politik och instrument, som utvidgningen, och skulle fullt ut respektera EU:s beslutsautonomi.

Europeiska rådet har nyss beslutat om status som EU-kandidatland för Ukraina och Moldavien. Det här är ett historiskt ögonblick. I dag är ett viktigt steg på er väg mot EU-medlemskap. Vår framtid är tillsammans.

Varje lands framsteg kommer att bero på dess egna meriter när det gäller att uppfylla Köpenhamnskriterierna och även på EU:s förmåga att ta emot nya medlemmar.

Europeiska rådet (2022b) ”Informal Home Affairs Council: EU launches the Support Hub for Internal Security and Border Management in Moldova”

Today, in the margins of the informal Home Affairs Council Commissioner for Home Affairs, Ylva Johansson and the Moldovan Minister of Internal Affairs, Ana Revenco launched the EU Support Hub for Internal Security and Border Management in Moldova. As an operational platform, the EU Support Hub will support cooperation on internal security and border management between the EU, its Agencies, the Member States and the Moldovan authorities. The hub will be established in Chişinău and coordinated by the Delegation of the European Union to Moldova.

Russia's unjustified war against Ukraine led to risks to the internal security both in the EU and in Moldova. Due to its geographical location, Moldova has a key role to play in addressing the criminal and security implications of Russia's invasion of Ukraine. The launch of the EU Support Hub is a further reflection of Moldova's European perspective, in accordance with the decision of the European Council to grant the status of a candidate country to Moldova.

Vice-President for Promoting our European way of Life Margaritis Schinas said: “Today we are taking a tangible step to further enhance the security partnership between the EU and the Republic of Moldova, facilitating cooperation and operational action to address shared security threats. The EU Support Hub will serve as a gateway for the Moldovan authorities to access EU cooperation and support mechanisms and is testament to our strong commitment to an ever closer partnership.”

Commissioner for Home Affairs Ylva Johansson said: “Russia's military aggression against Ukraine is a challenge to all of us and has a significant impact on our internal security. With the launch of the EU Support Hub for Internal Security and Border Management in Moldova, we take the cooperation with our Moldovan partners to the next level to address related security threats. The hub will enhance our joint operational action with Moldova to address the challenges posed by organised crime, including the trafficking of firearms or trafficking in human beings. It will also help Moldova to participate in our EU tools and instruments on internal security.”

Europeiska rådet (2022c) ”Political agreement on principles for ensuring a functional Bosnia and Herzegovina that advances on the European path”

Detta är ett viktigt skede eftersom det finns en väldigt stark politisk vilja att blåsa nytt liv i processen och skicka ut ett mycket tydligt och kraftfullt budskap.

EU-ländernas ledare och ledarna från västra Balkan utvärderade framstegen med viktiga investeringar inom ramen för det europeiska innovationspartnerskapet. Innovationspartnerskapet ger tillgång till viktig finansiering så att man kan hantera geostrategiska utmaningar i regionen. Målen med partnerskapet är att främja konnektivitet och tryggad energiförsörjning stimulera den privata sektorn att investera för att stödja den gröna och digitala omställningen. De diskuterade hur man kan begränsa Rysslands inflytande i regionen och bekämpa rysk propaganda och desinformation.

Mötet utgjorde ett tillfälle att främja insatser som ska skapa möjligheter för ungdomar och ta itu med kompetensflykten i regionen. Syftet är att stärka känslan av tillhörighet till samma gemenskap i EU och västra Balkanregionen.

Europeiska rådet (2022d) ”Möte mellan EU-ländernas ledare och ledarna från västra Balkan, 23 juni 2022”

Till grund för mötet, som hölls precis före Europeiska rådets junimöte, låg de nära band som redan finns mellan EU och länderna på västra Balkan.

Ledarna diskuterade framstegen med EU-integrationen och de utmaningar som följer av Rysslands anfallskrig mot Ukraina.

Detta är ett viktigt skede eftersom det finns en väldigt stark politisk vilja att blåsa nytt liv i processen för västra Balkan och att skicka ut ett mycket tydligt och kraftfullt budskap (Europeiska rådets ordförande Charles Michel).

Europeiska rådet (2023a) ”Europeiska rådets slutsatser av den 14-15 december 2023” Europeiska rådet

Europeiska rådet, som erinrar om Granadaförklaringen, framhåller att utvidgningen är en geostrategisk investering i fred, säkerhet, stabilitet och välbefinnande. Den driver på förbättringar av de europeiska medborgarnas ekonomiska och sociala villkor, minskar skillnaderna mellan länderna och måste främja de värden som unionen bygger på.

Europeiska rådet (2023b) ”Delegations will find attached Council conclusions on Enlargement as approved by the Council on 12 December 2023”

Russia's war of aggression against Ukraine shows that enlargement also is a strategic priority.

Respecting and committing to promoting the values of which the EU is founded, and meeting the obligations required for EU membership, are essential for all partners who aspire to join. The protection of fundamental rights lies at the heart of the EU.

The Council remains committed to bringing partners closer to the EU, preparing the ground for accession, and bringing concrete benefits to their citizens already during the enlargement process.

The Council is seriously concerned about legislation and initiatives in the Republika Srpska entity that run counter to the EU path of Bosnia and Herzegovina including secessionist rhetoric and questioning the constitutional order of the country. The council deplores the adoption of legislation in the Republika Srpska entity on the inapplicability of the decisions of the constitutional court of Bosnia and Herzegovina within the entity.

Europeiska rådet (2023c) ”EU-Western Blkans Summit - Bursells Declaration, 13 December 2023” Europeiska rådet

The increasingly complex geostrategic environment, dominated by Russia's war of aggression against Ukraine and heavily marked by the crisis in the Middle East, continues to put European and global security at risk. It demonstrates the importance of unity and

purpose within the European family and of the strategic partnership between the EU and the Western Balkans region bringing about ever closer ties and deeper cooperation with the EU, based on shared principles and values.

Standing together with the EU is a clear sign of the partners' strategic orientation, now more than ever, in light of Russia's war of aggression against Ukraine and other security challenges. The EU will continue to invest in multilateralism and will cooperate with partners to defend and uphold the rules-based international order. A common vision of the future involves shared values and mutual responsibilities.

The EU aims to bring the Western Balkans closer to the EU, preparing the ground for accession, and bringing concrete benefits to their citizens already during the enlargement process. To this end, the EU intends to explore additional measures aimed at further advancing gradual integration.

Russia bears sole responsibility for the continuing energy and economic crises. The weaponization of energy, food, and information has affected the Western Balkan partners, particularly targeting those who fully align with the EU's CFSP and its restrictive measures. In order to mitigate the impact of Russia's war of aggression against Ukraine, the EU is determined to further intensify its political engagement with the Western Balkans region, in addition to the assistance already provided through the Instrument of Pre-accession assistance, the Economic and Investment Plan, the Energy Support Package, the European Peace Facility, as well as the support contributing to building cyber resilience and addressing Foreign Information Manipulation and Interference (FIMI).

Russia's war of aggression against Ukraine poses fundamental security challenges. The EU remains determined to further strengthen cooperation with the Western Balkans on core security and defence issues, including at operational level.

Europeiska rådet (2023d) "EU-Republic of Moldova Association Council, 7 February 2023"

The EU-Republic of Moldova Association Council took place for the seventh time, the first since Moldova was granted the EU candidate country status. The meeting in Brussels was chaired by the Prime Minister of the Republic of Moldova, Ms Natalia Gavrilița. The High Representative of the European Union for Foreign Affairs and Security Policy, Mr Josep Borrell, led the EU delegation. The Commissioner for Neighbourhood and Enlargement, Mr Olivér Várhelyi, also participated.

This is our first Association Council since Moldova became an EU candidate country. We have embarked on a new strategic phase in EU-Moldova relations. But it is also the first one since Russia's invasion of Ukraine. We sincerely appreciate your incredible solidarity with Ukraine and its people.

Josep Borrell, High Representative for Foreign Affairs and Security Policy

Representatives of the EU and the Republic of Moldova discussed EU-Moldova relations against the background of Moldova's EU candidate country status, with a focus on political dialogue and reforms; economic and sectoral cooperation, in particular in the energy sector; trade and trade related matters; as well as cooperation and convergence in the field of foreign and security policy.

The Association Council also exchanged views on global and regional challenges, including the negative impact of Russia's aggression against Ukraine, and the Transnistrian conflict settlement. It was also the occasion to reiterate the EU's steadfast support for Moldova's resilience.

Europeiska rådet (2023e) "Joint press statement following the seventh Association Council meeting between the European Union and the Republic of Moldova"

The Association Council reiterated the commitment of the parties to further deepening their relationship, based on common values and close and privileged links. The EU and Moldova reiterated their commitment to strengthening political association and deepening economic integration, by working in close partnership on the basis of mutual commitment to reforms and to the common values of democracy, protection of human rights and fundamental freedoms, and the rule of law as enshrined in the EU-Moldova Association Agreement.

Without you, this would have been much more difficult or almost impossible.

That is why I was so pleased to accompany you on these increased security challenges: on the repeated violations of Moldova's air space, on the military debris falling on its territory, on hybrid and cyber threats, and on rampant disinformation. Today, I have been talking a lot about disinformation; your case is a very good case about it.

Europeiska utrikestjänsten EEAS (2022a) "Speech by the President of the European Commission Ursula von der Leyen during her visit to BiH"

It says that Bosnia and Herzegovina has a place in the heart of the European Union. You are part of Europe. So you belong in our Union. I want to say to all the citizens of Bosnia and Herzegovina. You are the future of the European Union. And this is not only because you achieved candidate status. It is also because the citizens of Bosnia and Herzegovina deeply believe in Europe. Over three quarters of your citizens support EU membership.

The path towards our Union is also the path towards a better Bosnia and Herzegovina. The reforms do not only matter because they lead into the European Union, the reforms matter because they will make your country a better place for all its people. The door of the European Union is open. Please seize the opportunity and use this invitation. It is up to you now to walk together through this open door. For us in the European Union, it is important to stick together with you.

Europeiska utrikestjänsten EEAS (2022b) "Commissioner Várhelyi underlines EU support to address irregular migration in Bosnia and Herzegovina"

On 12 October, the Commission recommended candidate status for BiH on the understanding that certain steps will be taken. One of these steps is for BiH to decisively advance work to ensure effective coordination, at all levels, of border and migration management and the functioning of the asylum system. As the illegal migratory pressure

is increasing in the Western Balkans, the European Union is redoubling its efforts at the political and operational level to stem illegal migration by cracking down on smuggling, fighting against organized crime networks, and reinforcing border protection. The aim is to return those who are not eligible to stay.

During a visit to Bosnia and Herzegovina on 9 October 2022, European Commission Vice President for Promoting our European Way of Life, Margaritis Schinas, announced a new project, worth EUR 39.5 million, focused on supporting Bosnia and Herzegovina in managing mixed migration flows and border management. “Since the beginning of the migrant crisis, the European Union has been the main partner and provided the greatest financial support to the authorities in BiH in the field of migration and border management. The result of our joint work is a stable and sustainable migration situation. Through more efficient management of migrant flows, strengthening the coordination of institutions at all levels of government, increased surveillance of the state border and improved cooperation with international partners and civil society, today we are in a much more favorable situation and we are more ready to deal with these challenges. We are glad that our efforts have been recognised and positively evaluated by our EU partners,” said Minister of Security Cikotić. “We all remember the events of 2015 and 2016 which generated dramatic scenes we never wish to see again on our continent. Thanks to the efforts of Bosnia and Herzegovina, and the support of the neighbouring countries and Frontex, the EU’s border agency, together we managed to get the situation back under control and ever since there has been a substantial decrease of arrivals along the route. In recent months, however, these numbers are picking up again – meaning we all need to address the situation with increased vigilance.

Europeiska utrikestjänsten EEAS (2023a) ”Western Balkans: Press remarks by High Representative Josep Borrell ahead of the EU-Western Balkans Summit”

We live in a difficult, challenging and dangerous environment and this affects the European Union, and this affects our neighbourhood and this affects the Western Balkans. That is why I think we have to work in two directions. First, obviously, the [EU] Enlargement – it has to speed up. At the end, it is our most important security guarantee and our most important way of becoming partners.

We are convinced that Bosnia and Herzegovina can do more. We are convinced that Bosnia and Herzegovina can do better. And this is what this government led by Chairwoman Borjana Krišto has been actually doing and has been delivering.

What we cannot accept is a backsliding on our common values, or divisions, in any part of your country.

Bosnia and Herzegovina went from political deadlock to political opportunity, and since December, it has got the status of candidate country. Yes, years of standstill and unwarranted blockades have already cost the country and its people too much. They have prevented much-needed investment and development and make scores of citizens to leave the country.

Europeiska utrikestjänsten EEAS (2023b) ”Remarks by Commissioner Várhelyi at the joint press conference with Borjana Krišto, Chairwoman of

the Council of Ministers of BiH, after the first meeting of the High-Level Political Forum in BiH”

I am also very encouraged by the conclusions that we have managed to draw today, and the very clear messages towards us, the European Union when it comes to the commitment of the country to deliver, not only on the candidate status, but also a very clear commitment as European ally because we need Bosnia and Herzegovina to be our ally, to continue to be our ally because Bosnia and Herzegovina being a candidate country is of course considered by us to be one of our close allies. In this time of war – Russian war against Ukraine – Europe needs all the allies it has and the candidate countries are always first to consider by us.

“Bosnia and Herzegovina is in the heart of Europe” is the powerful message resonating across Bosnia and Herzegovina, in celebration of the longstanding ties between the EU and BiH, on the first Europe Day BiH’s is celebrating as an EU candidate country.

Europeiska utrikestjänsten EEAS (2023c) "Bosnia and Herzegovina: High Representative/Vice President Josep Borrell met with the new tripartite Presidency”

Against the backdrop of Russia’s illegal and unprovoked aggression against Ukraine HR/VP Borrell stressed the importance to build a democratic, stable, and peaceful continent with respect for rules and international law. He praised BiH for condemning the aggression and aligning to the EU’s unprecedented sanctions against the Russian leadership and its war economy.

It answers the clear demands from BiH citizens to live in dignity, peace and prosperity. These reforms are not for the sake of “Brussels”, but for improving the daily life of all people in Bosnia and Herzegovina. Every citizen has a role to play in this process, even if the ultimate responsibility to deliver lies with the elected officials.

United in diversity is the guiding principle and fundamental value of the EU. Bosnia and Herzegovina and the EU rest on the same foundations – the principle “united in diversity” is our common value, strength and treasure.

Europeiska utrikestjänsten EEAS (2023d) ”Moldova: 14th EU-Moldova Human Rights Dialogue in Chisinau”

The EU and Moldova reaffirmed their shared values and mutual commitment to democracy, human rights, and the rule of law, which are also enshrined in the EU-Moldova Association Agreement. It underscored Moldova’s sustained reform efforts and acknowledged the progress the country has achieved on its EU accession path. In this regard, the EU encouraged Moldova to continue efforts in strengthening the respect, protection and fulfillment of human rights.

The participants also recalled that Russia’s illegal war of aggression against Ukraine has caused unspeakable suffering and negative impact on the enjoyment of human rights in Ukraine and beyond. In this regard, the unwavering solidarity of Moldova and the Moldovan people with Ukraine has been appreciated.

The assistance provides further support to Moldova, whose economy has been severely hit by the consequences of Russia's invasion of Ukraine, and which is still facing challenges related to energy security. It will help the country cover part of its additional funding needs in 2023, support macro-economic stability and provide for further reforms, in conjunction with the ongoing International Monetary Fund programme for Moldova. It will also help Moldova advance on its European path.

Europeiska utrikestjänsten EEAS (2023e) ”Statement by President von der Leyen at the joint press conference with Moldovan President Sandu”

It was natural for us to gather in Moldova. Because Europe's heart beats so strongly here. Moldova has shown time and again how vibrantly European it is and how deeply committed it is to its EU accession path. I said it from the very beginning: The EU's solidarity with Moldova is unshakeable. You have long proven that your future is in our Union by standing up for the values we hold dear: democracy, freedom, and solidarity. Most recently, you welcomed your neighbors from Ukraine, whom you sheltered from the war. You are playing a vital role in the success of our solidarity lanes, bringing much needed grain in and out of Ukraine. You have once more shown that the European Union can really count on you.

Europeiska utrikestjänsten EEAS (2023f) ”The EU presents a Support Package for the Republic of Moldova”

Moldova has stood firmly in solidarity and in defence of European values. And despite the enormous consequences Russia's war of aggression is having on the country, Moldova is taking great strides to advance on its European future. With today's package, the EU shows we stand by Moldova and we will work to accelerate your European integration and reforms. Moldova's future lies in the EU”.

Since the start of Russia's war of aggression against Ukraine, Moldova has been tackling significant challenges, including large numbers of refugees, inflation, threats to its energy supplies, violations of its airspace, as well as a multitude of hybrid actions such as disinformation and cyber-attacks. The EU has already mobilised €1.2. billion to help Moldova in facing multiple crisis since the autumn of 2021

Europeiska utrikestjänsten EEAS (2023g) ”Moldova: Press remarks by the High Representative/Vice-President Josep Borrell at the launch of the EU Partnership Mission in Chisinau”

You know that Moldova is one of the countries most directly affected by the Russian invasion of Ukraine. Everybody is being affected – mostly the Ukrainians, and Moldovans also. In addition, Russia is trying to destabilize Moldova, with interference and with hybrid actions. I am here to send a clear message: Moldova is not alone. You are our strategic partner. You are a future European Union member.

We have mobilized over one billion euros in the past year to support Moldova's resilience and stability. It means that we are not supporting just with words, but we are supporting with our actions and our concrete support. And we are ready to do more.

Europeiska utrikestjänsten EEAS (2023h) "EP plenary: The challenges facing the Republic of Moldova"

Commissioner for Neighbourhood and Enlargement, Oliver Várhelyi

Since the start of Russia's illegal invasion of Ukraine, Moldova has been facing the consequences of Russia's brutal aggression just tens of kilometers away from its borders. It has been confronted with a growing number of challenges, such as loss of key markets, soaring inflation, violations of its airspace, and staged protests. Nevertheless, Moldova has shown remarkable solidarity with the refugees fleeing Ukraine.

I want to reassure you that the European Union stands in solidarity with the people of Moldova, even in these challenging times. The future of Moldova and its citizens is within the European Union.

This debate shows our continued interest and support for Moldova on its EU path.

We commend the strong commitment of the Moldovan government to continue delivering on its ambitious reform agenda, despite the challenges and overlapping crises triggered by Russia's war in Ukraine.

It is important not to lose focus on key reforms. Moldovan citizens expect progress, especially in the areas of rule of law, justice and corruption. These reforms are equally important for strengthening Moldova's resilience.

It is equally important therefore, also to recover all the funds that have been lost in the banking crisis and to find all the funds back that have been illegally put into private hands.

I would therefore like to encourage you to pass the message on the need to continue reforms to your Moldovan counterparts during the upcoming 13th EU-Moldova Parliamentary Association Committee which is scheduled for next week.

We stand in full solidarity with Moldova. Anything that will improve Moldova's security will also improve our own security.

Moldova belongs to the European family, and we stand ready to continue supporting it on its EU accession path.

Europeiska utrikestjänsten EEAS (2024) "Statement by President von der Leyen at the joint press conference with Dutch Prime Minister Rutte, Croatian Prime Minister Plenković and Chairwoman of the Council of Ministers of Bosnia and Herzegovina Krišto"

To be very clear: We all four here share the idea that the future of Bosnia and Herzegovina is in the European Union as a single, united and sovereign country. There is more work to be done. We need to see progress, especially – and this means, adoption of laws – on the 'fundamentals' of the EU accession: That is democracy and the rule of law.

European Commission President, Ursula von der Leyen, said: "In an increasingly fragmented world, we need an even stronger and united community of values".

Kommissionen (2019) "COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL Commission Opinion on Bosnia and Herzegovina's application for membership of the European Union"

Bosnia and Herzegovina presented its application for membership of the European Union on 15 February 2016. Subsequently, on 20 September 2016, the Council of the European Union invited the Commission to submit its opinion on this application. This is in line with the procedure laid down in Article 49 of the Treaty on European Union, which states that 'Any European State which respects the values referred to in Article 2 and is committed to promoting them may apply to become a member of the Union. The European Parliament and national Parliaments shall be notified of this application. The applicant State shall address its application to the Council, which shall act unanimously after consulting the Commission and after receiving the consent of the European Parliament, which shall act by a majority of its component members. The conditions of eligibility agreed upon by the European Council shall be taken into account'.

Article 2 of the Treaty on European Union states that 'the Union is founded on the values of respect for human dignity, freedom, democracy, equality, the rule of law and respect for human rights, including the rights of persons belonging to minorities. These values are common to the Member States in a society in which pluralism, non-discrimination, tolerance, justice, solidarity and equality between women and men prevail'.

This is the legal framework within which the Commission submits this Opinion.

The European Council in Feira in June 2000 acknowledged that Western Balkan countries participating in the Stabilisation and Association Process are 'potential candidates' for EU membership. The European perspective of these countries was confirmed by the European Council in Thessaloniki in June 2003 which endorsed the 'Thessaloniki Agenda for the Western Balkans'. This agenda remains the cornerstone of EU policy towards the region.

The European Council in December 2006 renewed the EU's commitment 'that the future of the Western Balkans lies in the European Union' and reiterated that 'each country's progress towards the European Union depends on its individual efforts to comply with the Copenhagen criteria and the conditionality of the Stabilisation and Association Process. A country's satisfactory track record in implementing its obligations under a Stabilisation and Association Agreement (SAA), including trade-related provisions, is an essential element for the EU to consider any membership application'.

In the February 2018 Western Balkans strategy 1 , the Commission stated that 'with sustained effort and engagement, Bosnia and Herzegovina could become a candidate for accession'. At the EU-Western Balkans summit, which took place in Sofia in May 2018, EU leaders reaffirmed their unequivocal support for the European perspective of the Western Balkans, and the Western Balkan partners recommitted to this perspective as their firm strategic choice. The EU leaders agreed on the Sofia Declaration and the Sofia Priority Agenda 2 , outlining new measures for enhanced cooperation with the region in key areas such as security, rule of law and migration.

In this Opinion, the Commission assesses Bosnia and Herzegovina's application on the basis of the country's capacity to meet the criteria set by the European Council in Copenhagen in 1993, as well as in Madrid in 1995, notably regarding the country's administrative capacity and the conditions of the Stabilisation and Association Process. The Opinion also takes into account Bosnia and Herzegovina's track record in implementing its obligations under the Stabilisation and Association Agreement (SAA) which entered into force on 1 June 2015.

Kommissionen (2021) "Statement by President von der Leyen at the joint press conference with President Michel and Prime Minister Janša following the EU-Western Balkans Summit"

First of all, the Western Balkans is part of the same Europe as the European Union. We share the same history, we share the same interests, the same values, and, I am deeply convinced, also the same destiny. The European Union is not complete without the Western Balkans.

Building bridges between people, countries and cultures, that is so crucial for our common future. Because Bosnia and Herzegovina, and all the Western Balkans, belong in the European Union. It is in our common interest, but I also believe, it is our destiny.

Kommissionen (2022a) "The European Commission recommends to Council confirming Ukraine, Moldova and Georgia's perspective to become members of the EU and provides its opinion on granting them candidate status"

Ursula von der Leyen "Ukraine, Moldova and Georgia share the strong and legitimate aspiration of joining the European Union. Today, we are sending them a clear signal of support in their aspirations, even as they face challenging circumstances. And we do so standing firm on our European values and standards, setting out the path they need to follow in order to join the EU. Indeed, this is a historic day for the people of Ukraine, Moldova and Georgia. We are confirming that they belong, in due time, in the European Union"

Kommissionen (2022b) "Bosnia and Herzegovina Report 2022"

The public commitment of political parties to the strategic goal of European integration has been further confirmed in Brussels in June 2022 in a political agreement on principles for ensuring a functional Bosnia and Herzegovina that advances on the European path, in line with the 14 key priorities set out in the Commission Opinion. Yet, for most of the reporting period this commitment was not turned into concrete reform actions. Deep political polarisation and disagreement among the main parties of the ruling coalition led to a standstill in the work of the democratic institutions and on reforms on the EU path. Until spring 2022 political parties based in the Republika Srpska entity blocked legislative and executive institutions at state level and adopted initiatives to unilaterally take over state competences at entity level, in breach of the constitutional and legal order; the same parties also obstructed the implementation of EU restrictive measures on Russia with which Bosnia and Herzegovina had formally aligned. Institutions started to return to

functioning in Spring 2022, and some steps were taken afterwards to start address the backlog of reforms.

While the legislative and institutional framework on fundamental rights is largely in place, there is no comprehensive strategic framework. Adopting action plans for the social inclusion of the Roma in April 2022 and on the rights of LGBTIQ persons in July 2022 are positive steps in this regard. Significant reforms are still needed to ensure that all citizens are able to exercise their political rights and to ensure non-discriminatory, inclusive and quality education for all, including by overcoming the practice of ‘two schools under one roof’. No progress was made to guarantee freedom of expression and of the media by protecting journalists from threats and violence and ensuring the financial sustainability of the public broadcasting system. Challenges persist as regards freedom of assembly, particularly in the Republika Srpska entity. Bosnia and Herzegovina has taken significant steps to improve migration management. The Ministry of Security continued efforts to improve coordination with local authorities and boosted international cooperation. However, major weaknesses still undermine the provision of necessary assistance. Bosnia and Herzegovina needs to urgently adopt the strategy and action plan on migration, step up efforts to ensure access to asylum, and strengthen border management.

The legal framework on migration, including the Law on Foreigners, is broadly aligned with the EU acquis. The principle of non-refoulement remains to be fully ensured, including in the new version of the law being drafted. The Council of Ministers urgently needs to adopt a new strategy and action plan on migration and asylum for 2021-2025. Bosnia and Herzegovina has concluded readmission agreements with the EU and with Schengen associated countries, as well as implementation protocols to the EU Readmission Agreement with 16 EU Member States. Their implementation is satisfactory overall. Accelerated readmission procedures with neighbouring countries are still to be fully and effectively implemented. Bosnia and Herzegovina has also concluded readmission agreements with all the Western Balkan countries, Türkiye, Russia, Moldova and Pakistan, as well as implementation protocols with 16 EU Member States. The readmission agreement with Pakistan has been in force since July 2021. The implementation of the agreement needs to improve and Bosnia and Herzegovina has taken necessary steps in this regard.

Bosnia and Herzegovina demonstrated a limited level of organisation and coordination in managing the influx of Ukrainian refugees, present in low fluctuating numbers. The country set out their legal status and the rights they would enjoy when entering the country. In April 2022, the Council of Ministers simplified their entry and stay, granting temporary residence on humanitarian grounds for 6 months with a further extension possible. In November 2021, the authorities of Bosnia and Herzegovina, with extensive support of the EU and implementing partners, established the multi-purpose reception and identification centre in Lipa, near Bihać. The reception centre, managed by the Service for Foreigners’ Affairs, has a capacity of 1 500 places. Bosnia and Herzegovina must strengthen capacity and take all necessary measures to effectively manage the centre, fully respecting fundamental rights, domestic legislation and international standards, including for screening and registration, the protection of vulnerable persons and detention. Despite shortage of staff, the Service for Foreigners’ Affairs has shown overall satisfactory management and coordination capacities, further

improving access to rights and protection. As additional reception places became available, the authorities intensified efforts to relocate migrants from informal settlements to these reception centres. There was good coordination between the Service for Foreigners' Affairs, local police and other partners. In May 2022, the Una Sana cantonal authorities closed the reception centre in Miral. Cantonal authorities are encouraged to identify suitable alternative locations to accommodate migrants, including those in informal settlements outside urban areas. The Una-Sana Canton continues to prohibit migrants from using public transport and restrict the maximum number of migrants in the canton. Humanitarian partners should be unconditionally provided crucial access to vulnerable persons. The Ministry of Security has taken steps to coordinate access and facilitate the provision of assistance. The crisis response during the COVID-19 outbreak was satisfactory overall, and it prevented a wider spread of the virus and more severe consequences for migrants. Humanitarian partners continued to provide key assistance and to ensure respect for international standards. There has been some progress in providing essential services to refugees and migrants, in cooperation with humanitarian partners. In 2021, the authorities showed limited progress in providing protection and access to rights to vulnerable persons, especially minors. Bosnia and Herzegovina must step up efforts to better protect their human rights. A long-term response in the provision of protection and humanitarian assistance to refugees and migrants remains essential. The most vulnerable persons, such as unaccompanied and separated children, pregnant women, single parents, persons with disabilities, sick persons and victims of violence, need to be identified and referred to adequate assistance in line with international standards. Only the Una-Sana and Sarajevo cantonal authorities provide access to legal guardianship and facilitate access to education for unaccompanied children. An additional shelter for unaccompanied minors was opened in Duje with adequate accommodation, protection and living conditions. Providing legal guardianship and access to education for all unaccompanied minors in the country remains a challenge. In 2021, the authorities registered 109 unaccompanied minors in the country.

Kommissionen (2022c) "COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN COUNCIL AND THE COUNCIL"

In the past two years, the Republic of Moldova (hereinafter Moldova) has taken a decisive step towards reforms, with a clear mandate from its citizens. Following the 2020 presidential and 2021 parliamentary elections, there is a clear alignment of the presidential, executive and legislative powers on a pro-reform, anti-corruption European path for the first time since independence. This follows a period where the independence of key institutions was seriously compromised. The Russian war of aggression against Ukraine is having serious effects on Moldova. In a real spirit of solidarity and upholding European values, Moldova is actively supporting those fleeing Ukraine, hosting the highest number of refugees per capita. Despite this challenge, the Moldovan government is strongly committed to delivering on its clear reform goals – notably as regards judicial reform, public administration reform and the modernisation of the economy – to benefit the people of Moldova. Recent Eurobarometer survey results show increased support for EU integration and that the EU is the most trusted foreign organisation

On 3 March 2022, the Republic of Moldova presented its application for membership of the European Union. The application was tabled in the context of Russia's war of aggression against Ukraine. On 7 March, the Council of the European Union invited the Commission to submit its Opinion on the application. EU Heads of State and Government endorsed this decision at the informal leaders' meeting in Versailles¹. Moldova received questionnaires on 11 April 2022 (on the political and economic criteria) and on 19 April (on the EU acquis chapters) and provided its replies on 22 April and on 12 May, respectively.

Since the energy crisis in autumn 2021, threatening security of supply and tripling energy prices, and the beginning of Russia's war of aggression against Ukraine, the EU has stepped up its support for Moldova's overall economic, social and financial resilience, with emergency macro-financial assistance worth EUR 150 million and EUR 60 million in budget support in response to the energy crisis. The EU provided humanitarian assistance to help Moldova to face the flow of refugees from Ukraine. The Economic and Investment Plan for the Eastern Partnership³ seeks to unlock EUR 3.4 billion in public and private investments for economic development of the country, including tailored flagship investments. The EU and other financial institutions work hand in hand to assist Moldova. Since 2014, the European Investment Bank and the European Bank for Reconstruction and Development have allocated EUR 425 million and EUR 777 million respectively in loans. The EU is also working in close cooperation with the World Bank and the International Monetary Fund, which have been key partners supporting Moldovan reform efforts since 2014. Citizens of Moldova benefit from visa-free travel to the Schengen area since April 2014. A Readmission Agreement entered into force in January 2018.

Prior to the global inflationary pressures fuelled by Russia's war of aggression against neighbouring Ukraine, the National Bank of Moldova had been generally successful in keeping inflation within the target range set at 5% (+/- 1.5 percentage points), while the exchange rate regime of managed floating, supported a stable national currency. As a result of rapidly growing energy and food prices, surging inflation, at 22% by the end of Q1 2022, stands among the key challenges to Moldova's macroeconomic stability going forward, in addition to the cost of housing and the high inflow of war refugees. On the external side, imbalances have been relatively large, with the current account deficit at 7.3% of GDP on average during the past ten years, owing largely to a substantial trade deficit. The latter has been driven by strong domestic demand bolstered by large remittances, unfavourable terms of trade and a relatively weak export base. However, thanks to substantial support from international partners, Moldova was able to considerably build up its foreign exchange buffers. Moldova is also traditionally heavily dependent on the inflow of remittances, with the current war against Ukraine impacting negatively on revenues from Russia and the Commonwealth of Independent States (CIS) region.

Kommissionen (2022d) "Statement by President von der Leyen at the joint press conference with Moldovan President Sandu"

I came here today to this beautiful country to show you and to show the people of Moldova that the European Union stands firmly by your side. Indeed, Russia continues to

wage its brutal war against Ukraine, our neighbor, targeting essential infrastructure – electricity, heating, water – in despicable acts of cruelty, and creating chaos on global energy markets with its weaponizing of energy. This also threatens the Republic of Moldova. But please know that European solidarity with Moldova is unshakable. Since Russia's invasion of Ukraine, we have been your closest partner. Looking ahead to our common future, Moldova is not only our neighbor, our partner and close friends, but of course also a candidate for membership in the European Union. Moldova is part of our European family. And family must stick together when times are getting tough and difficult. That is why I am here today.

The EU stands in solidarity with Moldova and reiterates its unwavering support to the sovereignty and territorial integrity of the Republic of Moldova within its internationally recognised borders and with a special status for the Transnistrian region.

But then, the problem is not only Donbas, the problem is not only Ukraine. What is at stake is the stability in Europe and the whole international order. You can be sure, and that is why we are here today, to stress our support and solidarity with the Republic of Moldova in the current situation, across all areas – from humanitarian, energy and electricity, macro financial assistance and security and defence.

Kommissionen (2022e) ”Informal Home Affairs Council: EU launches the Support Hub for Internal Security and Border Management in Moldova”

Russia's unjustified war against Ukraine led to risks to the internal security both in the EU and in Moldova. Due to its geographical location, Moldova has a key role to play in addressing the criminal and security implications of Russia's invasion of Ukraine. The launch of the EU Support Hub is a further reflection of Moldova's European perspective, in accordance with the decision of the European Council to grant the status of a candidate country to Moldova.

Today we are taking a tangible step to further enhance the security partnership between the EU and the Republic of Moldova, facilitating cooperation and operational action to address shared security threats.

Kommissionen (2023a) ”2023 State of the Union Address by President von der Leyen”

The future of the Western Balkans is in our Union. The future of Moldova is in our Union.

Think about the great enlargement of 20 years ago. We called it the European Day of Welcomes. And it was a triumph of determination and hope over the burdens of the past. I want us to look forward to the next European Day of Welcomes and the next economic success stories.

We know this is not an easy road. Accession is merit-based – and the Commission will always defend this principle. It takes hard work and leadership.

We need to move past old, binary debates about enlargement. This is not a question of deepening integration or widening the Union. We can and we must do both. To give us the geopolitical weight and the capacity to act. This is what our Union has always done.

Each wave of enlargement came with a political deepening. We have proven that we can be a Geopolitical Union and showed we can move fast when we are united.

The good news is that with every enlargement those who said it would make us less efficient were proven wrong.

This is where Europe stands today. At a time and place where history is written. The future of our continent depends on the choices we make today. On the steps we take to complete our Union.

Kommissionen (2023b) ”2023 Communication on EU Enlargement Policy”

In the past two years, Moldova has taken a decisive step towards reforms, with a clear mandate from its citizens. Following the 2020 presidential and 2021 parliamentary elections, there is a clear alignment of the presidential, executive and legislative powers on a pro-reform, anti-corruption European path for the first time since independence. This follows a period where the independence of key institutions was seriously compromised. The Russian war of aggression against Ukraine is having serious effects on Moldova. In a real spirit of solidarity and upholding European values, Moldova is actively supporting those fleeing Ukraine, hosting the highest number of refugees per capita. Despite this challenge, the Moldovan government is strongly committed to delivering on its clear reform goals – notably as regards judicial reform, public administration reform and the modernisation of the economy – to benefit the people of Moldova. Recent Eurobarometer survey results show increased support for EU integration and that the EU is the most trusted foreign organization.

Moldova has welcomed the highest number of displaced persons fleeing Russia’s war of aggression against Ukraine per capita in Europe. By doing so, the country has demonstrated once more that it is a reliable partner. In 2023, Moldova hosted the European Political Community, underlining its readiness to stand together with its European Union partners to address the current challenges.

THE EUROPEAN UNION AND MOLDOVA

Due to its geographical location, the Republic of Moldova has been strongly affected by Russia’s war of aggression against Ukraine. The EU continues to stand in solidarity with Moldova, to support its sovereignty and territorial integrity within its internationally recognised borders and is committed to continue strengthening the country’s resilience, including in terms of energy security, enhancing cooperation on security and defence and supporting its reform path.

Kommissionen (2023c) Enlargement Package and the new Growth Plan for the Western Balkans”

The protests started now ten years ago. The protests, where people were shot because they wrapped themselves in a European flag. And now, ten years later, today is a historic day because today the Commission recommends that the Council opens accession negotiations with Ukraine and Moldova. The Commission also recommends the opening of EU accession negotiations with Bosnia and Herzegovina, once the necessary degree of compliance with the membership criteria is achieved. And the Commission recommends

that the Council grants Georgia the status of a candidate country on the understanding that certain reform steps are taken.

Let me focus on these four countries: First on Ukraine. Ukraine continues to face tremendous hardship and tragedy provoked by Russia's war of aggression. And yet, Ukrainians are deeply reforming their country, even as they are fighting a war that is existential for them. Ukraine has completed – I was there over the weekend and was convinced of it – well over 90% of the necessary steps that we set out last year in our report. Just to give you an idea: Main progress has been achieved on the constitutional justice reform; the selection of the High Council of Justice; the Anti-Corruption Programme; progress against money laundering; important measures to curb the oligarchs' grip on the public life; the new media law; and progress on national minorities. The remaining reforms are already on their way – that is good –, and the Commission commends these efforts. On this basis, we have recommended today that the Council opens accession negotiations. We also recommend that the Council adopts a negotiating framework once Ukraine has carried out the ongoing reforms. On that, we will then report to the Council by March 2024.

Moldova is not facing a kinetic war, but Moldova is the subject of constant destabilisation efforts against its democracy. It also suffers the consequences of the war in Ukraine. Moldova is welcoming a large number of Ukrainian refugees. Moldova is facing disruptions and blackmail related to its energy system. But like Ukraine, Moldova has undertaken significant reform efforts, for example in the area of the judiciary. It has stepped up considerably the investigative work related to corruption and organised crime. It has made legislative changes to fight vested interests. Here, too, the Commission recommends that the Council opens accession negotiations. Some remaining measures have to be finished. On this basis, here too, the Council could then finalise the negotiating framework. And the Commission will report on the progress to the Council by March 2024.

Now on Bosnia and Herzegovina: we recognise a number of positive political and legal steps. For example, the swift entry into office of a new Council of Ministers in January 2023; the commitment of political parties to the goal of accession, have brought without any doubt positive results. There is progress in the fight against organised crime, money laundering and terrorism, for example. But we also note with concern the various unconstitutional laws adopted by the representatives of the Republika Srpska entity. Against this backdrop, the Commission recommends to the Council the opening of accession negotiations once the necessary degree of compliance with the membership criteria is achieved. And here too, the Commission will report to the Council on progress by March 2024.

Finally, with regard to Georgia, here the College fully supports the genuine aspirations of the overwhelming majority of its citizens to join the European Union. These aspirations need to be better mirrored by the authorities who should engage more with the opposition and civil society on matters of national interest. And further progress is needed by the government on the 12 priorities identified last year before candidate status can be granted. Now the Commission also acknowledges a number of positive steps. For example, the opposition's scrutiny on parliamentary work has been increased; an action plan for de-oligarchisation was adopted; the personalised approach was withdrawn; and the Anti-corruption Bureau was set up. Therefore, the Commission

recommends granting candidate status to Georgia on the understanding that the government takes important reform steps.

In general, to conclude, enlargement is a vital policy for the European Union. This has been my main message since the beginning of my mandate. Completing our Union is the call of history, it is the natural horizon of the European Union. The citizens of countries that want to join are Europeans – just like those of today's Union. Because we all know that geography, history and common values bind us. So, completing our Union also has a strong economic and geopolitical logic. If you look at the history of the last enlargement rounds, you see that they have shown that there are enormous benefits both for those countries which access the European Union and the European Union itself. Basically, we all win. You can see that for the new members, their citizens and businesses, there is access to our four freedoms, access to our Single Market, citizens can travel, businesses have new markets. And all of this is a powerful lever to increase prosperity and therefore stability in these countries.

But for the European Union itself, the advantages are also very clear and impressive. The expansion of our Single Market brings economies of scale for our businesses, increases our competitiveness and therefore the strength of our Single Market. Our history of enlargement has been an unprecedented economic success story. But if you also look at the global attractiveness of the European Union, enlargement has increased it. And it has, of course, also increased our leverage as a trading partner. For example, the common purchasing of gas at 27 makes a huge difference for the success in this area. Enlargement is also an investment in our security. Because integrating new members in the European Union also shields them from foreign interference, and it therefore stabilises our neighbourhood. In times where we see the rules-based international order increasingly called into question, of course a larger and stronger European Union gives us a stronger voice in the world. In sum, enlargement is a unique opportunity both for the countries aspiring to join the European Union and, of course, for us. It is a driver for peace and prosperity that make our Union so special.

Kommissionen (2023d) "Statement by President von der Leyen at the joint press conference with President Michel and President Macron on the EU membership applications by Ukraine, Moldova and Georgia"

I warmly congratulate President Zelenskyy, President Sandu and President Zourabichvili. All three countries are part of our European family, we have never left any doubt about that. And today's historic decision by Leaders confirms that.

Of course, the countries all have homework to do before moving to the next stage of the accession process. But I am convinced that they will all move as swiftly as possible and work as hard as possible to implement the necessary reforms. Not just because they are required to move ahead on the European accession path, but first and foremost because these reforms are good for the countries, good for the democracy, because it strengthens the competitiveness of all three countries, and ultimately they are good for the citizens.

It strengthens Ukraine, Moldova and Georgia, in the face of Russian aggression. And it strengthens the European Union. Because it shows once again to the world that the European Union is united and strong in the face of external threats.

Kommissionen (2023e) ”Statement by President von der Leyen on the 2023 Enlargement Package and the new Growth Plan for the Western Balkans”

In general, to conclude, enlargement is a vital policy for the European Union. This has been my main message since the beginning of my mandate. Completing our Union is the call of history, it is the natural horizon of the European Union. The citizens of countries that want to join are Europeans – just like those of today's Union. Because we all know that geography, history and common values bind us. So, completing our Union also has a strong economic and geopolitical logic. If you look at the history of the last enlargement rounds, you see that they have shown that there are enormous benefits both for those countries which access the European Union and the European Union itself. Basically, we all win. You can see that for the new members, their citizens and businesses, there is access to our four freedoms, access to our Single Market, citizens can travel, businesses have new markets. And all of this is a powerful lever to increase prosperity and therefore stability in these countries.

But for the European Union itself, the advantages are also very clear and impressive. The expansion of our Single Market brings economies of scale for our businesses, increases our competitiveness and therefore the strength of our Single Market. Our history of enlargement has been an unprecedented economic success story. But if you also look at the global attractiveness of the European Union, enlargement has increased it. And it has, of course, also increased our leverage as a trading partner. For example, the common purchasing of gas at 27 makes a huge difference for the success in this area. Enlargement is also an investment in our security. Because integrating new members in the European Union also shields them from foreign interference, and it therefore stabilizes our neighborhood. In times where we see the rules-based international order increasingly called into question, of course a larger and stronger European Union gives us a stronger voice in the world. In sum, enlargement is a unique opportunity both for the countries aspiring to join the European Union and, of course, for us. It is a driver for peace and prosperity that make our Union so special.

Kommissionen (2023f) ”Remarks by Commissioner Várhelyi at the press conference on the 2023 Enlargement package and the new Growth Plan for the Western Balkans”

Today, the College adopted the enlargement report. The protests on Maidan started ten years ago. The Maidan protests, where people were shot because they wrapped themselves in a European flag. And now, ten years later, today is a historic day because today the Commission recommends that the Council opens accession negotiations with Ukraine and Moldova.

Now on Bosnia and Herzegovina: we recognise a number of positive political and legal steps. For example, the swift entry into office of a new Council of Ministers in January 2023; the commitment of political parties to the goal of accession, have brought without any doubt positive results. There is progress in the fight against organized crime, money laundering and terrorism, for example. But we also note with concern the various unconstitutional laws adopted by the representatives of the Republika Srpska entity.

Kommissionen (2023g) ”Bosnia and Herzegovina Report 2023”

Following its application for EU membership in February 2016, Bosnia and Herzegovina must fulfil 14 key priorities as set out in the Commission's Opinion of May 2019 covering democracy/functionality, the rule of law, fundamental rights, and public administration reform. Once the Commission assesses that Bosnia and Herzegovina has achieved the necessary degree of compliance with the membership criteria and in particular has met the key priorities, the Commission will recommend opening EU accession negotiations. On the basis of the December 2019 conclusions of the Council of the European Union, the Commission focuses its annual reports on Bosnia and Herzegovina's implementation of the 14 key priorities. On the basis of a recommendation by the Commission³, in December 2022 the European Council granted Bosnia and Herzegovina the status of candidate country.

The positive momentum that followed the granting of candidate status resulted in limited progress on the Opinion's key priorities. Positive developments at state level were in stark contrast to negative developments at the level of the Republika Srpska entity, impacting the country as a whole. Following the October 2022 elections, state and entity-level legislative and executive bodies were set up by May 2023. The Commissioner and the Chairwoman of the Council of Ministers co-chaired a High-Level Political Forum in Sarajevo on 17 May to monitor the implementation of the steps in the recommendation, report on further progress on the ground and discuss reform efforts along the EU path. At the Political Forum the authorities reconfirmed their commitment to the strategic goal of EU accession. Following the granting of candidate status, the public commitment of political parties to the strategic goal of European integration brought positive results. Important steps and commitments were made towards the fulfilment of the key priorities, despite negative legislative developments at entity level. The formation of a state-level coalition government at record speed is an important proof of a new political dynamism and will.

To address the steps specified in the Commission recommendation for candidate status, in the reporting period Bosnia and Herzegovina took the following actions. The Council of Ministers adopted strategies to counter organised crime, made an updated risk assessment and an accompanying action plan on anti-money laundering and combating the financing of terrorism, adopted strategies and action plans on migration and on terrorism, and appointed a supervisory body for the implementation of the national war crimes processing strategy. The contact point with Europol finally started operations in June 2023. The Council of Ministers endorsed a set of draft laws, notably on: integrity in the judiciary; torture prevention (designating the Ombudsman as national preventive mechanism); foreigners; and freedom of access to information. These were adopted by Parliament in August and September 2023.

The Council of Ministers also endorsed the legal basis for conducting negotiations on the southern and eastern gas interconnections, and the cooperation agreement with Eurojust. The Council of Ministers also endorsed the organisation of the Digital Summit of the Western Balkans, held in Sarajevo in October 2023, the establishment of the Computer Emergency Response Team (CERT), and the procurement of helicopters for the Ministry of Defence and the Armed Forces. A state budget for 2023 was adopted in

March. Bosnia and Herzegovina has launched ratification of two regional mobility agreements and needs to do the same for the agreement on free travel with identity card.

Recent developments, mainly in the Republika Srpska entity, are going against the positive momentum. Notably, the entity called for constitutional judges to resign and adopted a law decreeing that Constitutional Court decisions would not be implemented, calling into question the authority, integrity and the unimpeded functioning of the Constitutional Court and breaching the constitutional and legal order of the country. The entity also reintroduced criminal penalties for defamation, which severely impact the environment for civil society and restrict freedom of expression and media freedom, representing a major step backwards in the protection of fundamental rights. A draft law targeting civil society groups as ‘foreign agents’ was adopted in the first reading by the entity assembly. If finally adopted, this law would further undermine the effective functioning of democracy and would mark another regrettable and undeniable major step backwards

Bosnia and Herzegovina continues to implement the Stabilisation and Association Agreement (SAA) which, together with its Interim Agreement applied since 2008, has enabled progressive trade liberalisation with the EU and mutual duty-free access for most goods. Continued protectionist measures are, however, a cause of increasing and serious concern regarding implementation of the SAA. Policy dialogue under the SAA was restored after political blockage in 2021 and early 2022. The cycle of sectoral subcommittees opened in 2020 was completed in June 2023. A Stabilisation and Association Council took place in July 2023. Bosnia and Herzegovina received the first 90% of the EUR 70 million energy support package in May 2023. The Council of Ministers needs to urgently appoint a National IPA Coordinator (NIPAC) for IPA III.

Kommissionen (2023h) ”Moldova Report 2023”

Following the application of the Republic of Moldova for EU membership in March 2022, the Commission identified nine steps for Moldova to proceed on its accession process in its opinion on the membership application. These steps relate to the EU’s values and standards, in particular democracy and the rule of law, including justice reform and public administration reform, as well as fundamental rights. In June 2022, the European Council granted candidate status to Moldova and invited the Commission to report on the implementation of the nine steps. To complement the opinion, in February 2023, the Commission published the analytical reports on the country’s alignment with the EU acquis.³ Since the start of Russia’s war of aggression against Ukraine, Moldova has been tackling unprecedented challenges, including large numbers of refugees, inflation, threats to its energy supplies, violations of its airspace, and many hybrid actions such as foreign interference and information and manipulations and cyberattacks. In addressing these challenges, Moldova has shown its resilience and commitment to progress its EU agenda while taking measures to mitigate the impact of Russia’s war of aggression. Moldova continues to implement the EUMoldova Association Agreement, including its Deep and Comprehensive Free Trade Area. Over the past year, Moldova has also taken decisive action on the nine steps. The executive and legislative branches of power have worked together on the country’s reform agenda with the support of the Moldovan people. The granting of candidate status for EU membership in June 2022 has

accelerated reform efforts. Moldova has welcomed the highest number of displaced persons fleeing Russia's war of aggression against Ukraine per capita in Europe. By doing so, the country has demonstrated once more that it is a reliable partner. In 2023, Moldova hosted the European Political Community, underlining its readiness to stand together with its European Union partners to address the current challenges. The EU remains fully committed to support a comprehensive, peaceful and sustainable settlement of the Transnistrian conflict. This should be based on the sovereignty and territorial integrity of Moldova in its internationally recognised borders, with a special status for the Transnistrian region. The DCFTA applies to the entire territory of Moldova.

Kommissionen (u.å) "Bosnia and Herzegovina" Kommissionen

Bosnia and Herzegovina - along with other Western Balkans countries – was identified as a potential candidate for EU membership during the Thessaloniki European Council summit in June 2003.

Bosnia and Herzegovina citizens benefits of visa-free travel to the Schengen area since 2010. The Stabilisation and Association Agreement (SAA) entered into force on 1 June 2015; its trade provisions have been applied since 2008, leading to progressive trade liberalisation.

Bosnia and Herzegovina applied for EU membership in February 2016. The Commission adopted its Opinion (Avis) on the EU membership application of the country in May 2019, identifying 14 key priorities for the country to fulfil in view of opening EU accession negotiations. The EU Council endorsed the Opinion and key priorities in December 2019. The Opinion constitutes a comprehensive roadmap for deep reforms in the areas of democracy/functionality, the rule of law, fundamental rights and public administration reform.

In October 2022, the Commission recommended Bosnia and Herzegovina for candidate status, on the understanding that a number of steps are taken. In December 2022, the European Council granted Bosnia and Herzegovina the status of candidate country. In December 2023, the European Council decided it will open accession negotiations with Bosnia and Herzegovina, once the necessary degree of compliance with the membership criteria is achieved. It also invited the Commission to report to the Council on progress at the latest in March 2024, with a view to making a decision.

Common Foreign and Security Policy and the European Security and Defence Policy

The EU continues to deploy considerable resources in Bosnia and Herzegovina within the framework of the Common Foreign and Security Policy (CFSP) and the Common Security and Defence Policy (CSDP). The EU Special Representative (EUSR), Johann Sattler, is also Head of the Delegation of the European Union.

The EU military mission EUFOR Althea is present since 2004 in Bosnia and Herzegovina with an executive mandate of the UN Security Council to support the authorities of Bosnia and Herzegovina in maintaining a stable and secure environment in the country.